

„A reformáció és kultúra példaadó összekapcsolását láthatjuk abban a tényben, hogy Luther nem a felsorolt jelenségek ellenében, hanem éppen azokra való tekintettel kívánta hitújító munkáját elvégezni. Csak éppen tudta, hogy Isten igéje nem eszköz, hanem a cél maga...”
Égtájéoló ► 3. oldal

„»Társadalmunk csak akkor emelkedik fel, ha mindenki megérti a Biblia kijelentését: a bölcsesség kezdete az Istennek félelme« – hangsúlyozta Molnár Róbert.”
Ígét hirdet a parlament volt jegyzője
► 4. oldal

„Semmi kétségünk nem lehet afelől, hogy Isten akarata az, hogy minden ember üdvözüljön. De hogy erre a mi egyházunkat is fel tudja-e használni, az rajtunk áll.”
Ima – ma ► 15. oldal

„Lélekkel és bátorsággal” ► 4. oldal
A bizalom zarándokútján ► 5. oldal
Örök várakozás ► 6. oldal
Interjú Kákay István Dezsővel ► 7. oldal
Tanácsok évkezdetre ► 11. oldal
Szentendrei torzó ► 14. oldal

HORVÁTH-HEGYI ÁRON FELVÉTELE

Dr. Zombori Ottó a budavári templom kápolnájában ► Mi közünk a csillagokhoz? – Összeállításunk a 10. oldalon

„Jöjj, add tovább a jó hírt!”

A „kerge világ” esélyéről a külmiszió cinkotai napján

► Még teljes pompájában ott díszelgett a mennyezetig érő karácsonyfa a cinkotai evangélikus templomban január 5-én, a vízkereszt ünnepét megelőző vasárnapon. Egyházunk első hivatalos külmisziói napján *Vető István*, a gyülekezet lelkésze vendégeket is köszönhetett az istentiszteleten, így az Evangélikus Külmisziói Egyesület (EKME) képviselőiben – mások mellett – *B. Pintér Márta* lelkészi elnököt, *Zalán Péter* nem lelkészi elnököt, valamint *Szirmai Zoltánné* titkárt. Az egyesület célul tűzte, hogy mostantól – miként a világ számos országában – hazánkban is minden vízkereszthez közel eső vasárnapon megkülönböztetett figyelem irányuljon a külmiszió munkájára. Az EKME munkatársai első ízben idén küldtek el minden evangélikus gyülekezethez egy imát, továbbá egy perselyt, amelybe – nálunk – a külmiszió kenyai szolgálatát támogatni kívánók adományait gyűjtik, egészen húsvétig. A cinkotai együtltél különlegességét nem utolsósorban a külmisziói egyesülethez szorosan kötődő női kamarakórus szolgálata adta. A *Boyless Voice* tagjai igazán hitelesen képviselték a vízkereszt küldetésstudót és az év eleji lendületet.

Ó- és újszövetségi olvasmánnyal indult az – énekekben egyébként sem szükkölködő – istentisztelet. Az EKME lelkészi társelnöke, *B. Pintér Márta Ézsaiás könyvének* 61. fejezetéből olvasott fel, *Vető István* pedig *Péter második levelének* egy szakaszát idézte.

Igehirdetésében *B. Pintér Márta* Jézus megkeresztelkedésének történetét elevenítette fel Mt 13,3 alapján. Jézus a teveszörbe burkolózó, méz- és sáskafogyasztó Keresztelő Jánost kérte, hogy keresztelje meg őt. Azt a Jánost, aki az Úr útját előkészítvén hirdette a tömegeknek: „*En ugyan vízzel keresztellek titeket megtérésre, de a ki utánam jó, erősebb nálamnál, a kinek saruját hordozni sem vagyok méltó; ő Szent Lélekkel és tűzzel keresztel majd titeket.*” (Károli-fordítás)

Nem csoda hát, hogy Jézus kérését hallva Keresztelő János először visszakozott, magát e szentséghez méltatlannak tartva. Mi is feltehetjük a kérdést – váltott személyes hangnemre az igehirdető –: kik vagyunk mi, hogy Jézushoz hasonlítsuk

magunkat? Ugyanakkor, ahogy aztán ezt Jánosnak is be kellett látnia, Jézus nemcsak fölöttünk, hanem – és ez talán még fontosabb – mellettünk is áll. A Jordán menti prédikátor történetét hallva nekünk is tudatosítanunk kell, hogy Jézus nem csupán az örömhírt hozta el, hanem feladatot

is adott. A magunkévá tett örömhírt – Jézus misziói parancsát követve – tovább is kell adnunk. Szóval és cselekedettel egyaránt. A szerető Isten indulata épp az alázatban mutatkozik meg. Vajon nekünk van-e annyi Istentől kapott „indulatunk”, hogy törődjünk a tévelygőkkel?

B. Pintér Márta a nyáj és a pásztor hasonlatát használva bontotta ki a vízkereszt vasárnapi igét. Nem mehetünk el a tébolyult világ, a „kerge birkák” mellett – fogalmazott szellemesen. Ránk kell, hogy szakadjon a másik bűne, fel kell ismernünk, hogy a másik elvész, ha nem ismeri meg a Pásztort.

Az igehirdetés után a lelkészről rövid ismertetőt tartott az EKME történetéről és munkájáról. A százöt éves szervezet más egyházi munkághoz hasonlóan megszenvedte a kommunista érárt. 1991 óta működik újra. Célja elsősorban a harmadik világban élő, nehezebb sorsú testvérek megszólítása és megsegítése, valamint a misziói parancs hirdetése a gyülekezetekben.

► Folytatás a 3. oldalon

„Nairobi utcakép” Cinkotán

Katasztrófafilm

■ GYARMATI GÁBOR

Elgondolkodtató filmet sugárzott nemrégiben az egyik televíziós csatorna. Számos közhelyet vonultatott ugyan fel a produkció, de az alapkérdés töprengésre késztetett.

A forgatókönyv szerint meteor száguldt feltartóztatlanul a Föld felé. Az előre látható, sőt pontosan kiszámítható kataklizma kivédésére számtalan terv, elképzelés születik, viták pergőtüzében próbálják megtalálni az életmentő megoldást, ám az idő rövidege – és a tervet előnyben részesítő tábor felülkerekedése – miatt végül is Amerika vállalja, hogy nem robbantja szét az izzó égitestet, hanem inkább igyekszik elérni, hogy a területére zuhanjon, megmentve így az emberiséget, de feláldozva több millió ember életét.

A tragédiához közeledve egyéni sorsok, jellemek és jellemtelenségek bontakoznak ki, szelíd és agresszív karakterek kerülnek képbe, miközben egyre követelőbben fogalmazódik meg a kérdés: mi a helyes magatartás nehéz időkben vagy éppen határhelyzetekben? Meddig lehet – mások rovására – menteni a saját életünket? Bele kell-e törődnünk a megváltoztathatatlanba, vagy küzdeni kell az „utolsó töltényig” még reménytelen helyzetekben, a pusztulás biztos tudatában és árnyékában is?

De akkor is a lényegre világít rá a film, amikor azt feszegeti, hogy kinek van joga dönteni mások élete, sorsa felől egy – vélt vagy valós – felsőbbrendű, magasabb cél érdekében.

Ne áltassuk magunkat, aligha tudjuk a feltett kérdésekre megadni a maradéktalanul jó válaszokat. Az nem mer szembenézni magával, aki nem meri bevallani, hogy első gondolata saját családjának megmentése lenne – ne kerteljünk, mondjuk ki – akár mások élete árán is. Hiszen a becsapódási zónát kiürítő repülőgépeken korlátozott a hely, s hiába a sok rendészeti előírás, a statáriális szigor, ellenőrzés és karhatalmi segítség, a lépcsőkön való feljutás sorrendjét végső soron mégiscsak a testi erő(szak) dönti el, a természetes férfiember pedig vitathatatlanul előnyben vannak, mikor már végképp az állatias ösztönök veszik át az uralmat.

Eltélhető-e az, aki gyermekét a többiek feje felett átnyúlva passzírozza fel a járatra? Avagy mindent eltűrő szelídséggel vonuljunk vissza, és a sztoikusok nyugalmával szemlélődve, mosolyogva várjuk az elkerülhetlent? S ki dönthet arról, hogy

hány repülőgép álljon rendelkezésre? Vagy hogy ezek közül hánynak kell kiszolgálnia az egyszerű népet, s mennyi „jár” a mindenkinél fontosabb földi felsőbbbségnek, a „VIP” (*very important person* – nagyon fontos személy) utasoknak? S ha netán tényleg demokratikusan választanak meg egy elnököt, kiterjed-e erre is a mandátuma?

Megannyi súlyos kérdés. Hálások lehetünk, hogy csak egy tévéfilmben, csak egy gondolatkísérletben találkozunk velük, s nem valódi, éles helyzetben kell keresnünk a megoldásokat, válaszokat.

Pedig volt már „Valaki”, akinek ezekhez hasonló kérdésekkel kellett szembesülnie rövid élete végén – a maga korában. Aki habozás nélkül ki tudta mondani, mielőtt feláldozta magát: „...ne úgy legyen, ahogyan én akarom, hanem amint te.” (Mt 26,39) Néhány könyvvel később magyarázatát is adta véges agyunkkal szinte felfoghatatlan tet-tének: „*Nincs senkiben nagyobb szeretet annál, mint ha valaki életét adja barátaiért.*” (Jn 15,13)

Mi azonban aligha hasonlíthatjuk magunkat a Megváltóhoz, ám tanulni kötelező tőle! Emberséget, a gyengék (meg)segítését, toleranciát s persze szeretetet. Hiszen nem kell szükségyszerűen farkasfalka módjára viselkedni, ha nehezebbre fordul a helyzet. Nem másokat eltaposva kell előrejutni egy általunk kijelölt, óhajtott cél érdekében! S akinek olyan hivatal, hivatás jutott, hogy mások sorsát befolyásoló döntéseket hozhat, kötelessége soha nem lankadó éberséggel, fáradtságot, fásultságot nem ismerve, a legszélesebb körű vizsgálat után hozni meg súlyos döntéseit – személyes érdekeinek teljes kizárásával.

De mi a helyes magatartás, mit csináljunk, hogyan cselekedjünk mi, egyszerű földi halandók, „átlagos” emberek akkor, ha – emberi léptékkel mérve – nehezznek, esetleg kilátástalannak ítéljük meg a pillanatnyi helyzetet? Nos, erre viszont már kaptunk használható receptet: „*Most azért megmarad a hit, a remény, a szeretet, e három; ezek közül pedig a legnagyobb a szeretet.*” (1Kor 13,13)

Vagyis ha élő a hitünk, akkor soha semmilyen körülmények között nem kell elvesztenünk a reményt, hogy lesz majd jobb, hogy nem a rosszabb felé fordulnak a dolgok, hiszen bízhatunk Teremtőnk szeretetében, kegyelmében és irgalmában. Még akkor is, ha a filmek csak emberi megoldásokat vesznek számításba.

Egyházszerkezeti változásokról Budavárban

A budavári evangélikus gyülekezet történeti előadás-sorozatának keretében január 14-én, kedden 18 órakor *dr. Lackner Pál* püspök tart előadást *Egyházszerkezeti változások* címmel. Helyszín: Budapest I. ker., Tánscsics Mihály u. 28., gyülekezeti terem.

Oratio œcumenica

[Lelkész:] Mindenható Isten, szerető mennyei Atyánk! Köszönjük, hogy Fiadban kijelentetted életünk örök igazságaként az irántunk való szeretetedet. Köszönjük neked, hogy az ő nevében bizalommal fordulhatunk hozzád imádságunkban.

[Lektor:] Könyörgünk, Atyánk, ezért a viláért, amelynek életét oly szövevényesen szövi be az emberi önzés és felelőtlenség. Te látod, mennyire igazságtalanul gazdálkodunk azokkal a kincsekkel, amelyeket közös felelősségvállalásunkra bízta. Te látod egyesek mérhetetlen gazdagságát, de hozzád kiált az éhen halt, megfagyott, az esztelen háborúkban meggyilkolt emberek vére is. Tisztább, igazságosabb, békeesebb világot szeretnénk magunk körül szűkebb és tágabb környezetünkben egyaránt. Áldd meg azok munkáját és életét, akik döntési helyzetben a tisztaságot, az igazságosságot akarják szolgálni. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg minket!*

[Lektor:] Könyörgünk egyházadért, amelyre rábíztad törvényed és evangéliumod hirdetését. Könyörgünk azért, hogy örök igéd érthetően és hitelesen szólaljon meg mindenütt a világban. Könyörgünk azokért a keresztyényekért, akiknek életét és szabadságát ma veszélyeztetik hitük miatt, és könyörgünk azokért is, akik a körülöttük lévő szabadságban talán már nem is érzik, hogy elhívásuk kegyelem és az elhívó iránt való felelősség. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg minket!*

[Lektor:] Könyörgünk azokért, akiket mi riasztottunk el a veled való közösségtől; azokért, akiknek szenvedésén mi nem enyhítettünk, bár tehetők volna; azokért, akiket mi nem hallgattunk meg; azokért, akiket mi nem látogattunk meg; azokért, akik iránt mi voltunk közönyösek. Csak abban bízhatunk, hogy te találsz utat mindenkihez még akkor is, amikor éppen követeid állják el az utat. Nekünk pedig segíts, hogy hibáinkból, bűneinkből felismerjük azt, hogy mit kell másképpen elvégeznünk, és adj erőt a megújulásra. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg minket!*

[Lektor:] Könyörgünk gyülekezetünkért. Ha megfáradtunk a megszo-kott gyülekezeti életünkben, adj lelkesedést és bátorságot, hogy új utakon is el merjünk indulni. Ha aggasztanak gyülekezetünk, épületeink gondjai, ajándékozz meg találatkony-sággal és közösségünkért érzett felelős szeretettel. Ha emberek közötti konfliktusok terhelik közösségünket, segítsd megtalálni a megbocsátás útját. Urunk, kérünk, segíts, hogy egy tiszta, boldog, a beléd kapaszkodó hitben erős közösséggé legyünk. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg minket!*

[Lelkész:] Mennyei Atyánk, köszönjük, hogy életünk minden pillanatában a te kegyelmedbe rejtettél életünk. Köszönjük neked, hogy kegyelmed és szereteted igazsága egykor legyőz minden igazságtalanságot, önzést, közönységet és bűnt, és teljességre juttatod országodat mindörökké a mi Urunk, Jézus Krisztus által.

[Gyülekezet:] *Amen.*

EVANGÉLIKUS ÉLET. ÉLED?

VÍZKERESZT ÜNNEPE UTÁN 1. VASÁRNAP – RÓM 1,18–25(26–32)

Ki vagyok én, hogy felmentsem?

Luther a nagy vendégségről szóló példázatot (Lk 14,15–24) egyik igehirdetésében mondatról mondatra magyarázza. A 23. vershez – „*Akkor az úr ezt mondta a szolgálójának: Menj el az utakra és a kerítésekhez, és kényszeríts bejönni mindenkit, hogy megteljék a házam*” – ezt a magyarázatot fűzi:

„De hogyhogy kényszerít bennünket? Vagy nem azt akarja a mi Urunk, Istenünk, hogy kényszer nélkül szolgáljuk? Nos, úgy kényszerít, hogy prédikáljatok: »Aki hisz, és megkeresztelkedik, üdvözülni fog, aki pedig nem hisz, elkárhozik.« (Mk 16,16) Mindkettőt élénk tárja: a poklot és a mennyet, a halált és az életet, a haragot és a kegyelmet. (...)»

Az evangélium leleplezi a bűnt, és kinyilatkoztatja Isten haragját a mennyből. Eszerint mindnyájan – kivétel nélkül – bűnben élünk, és istentelenek vagyunk. A mi Urunk, amikor apostolait az ő evangéliumának hirdetésére küldi, ezt mondja: »Menjete, és prédikáljátok a bűnbánatot!« A bűnbánatot azonban nem prédikálhatjuk anélkül, hogy ki ne mondanánk: Isten haragja alatt áll minden ember, mivel mindnyájan hitetlenek, mind megvetik az Istent, és sok más bűnben is élnek. Isten haragjának pedig rémületet kell keltenie, hogy megszólaljon a lelkiismeret, és félelmet gerjessen.

Ilyenkor ki-ki saját magát kényszeríti rá, hogy ezt mondja: Ó, Uram, Istenem, mégis mit tegyek, hogy ettől a gyötrelmetől megszabadulhassak?

Akkor az Úr ezt feleli: Ül ide, és egyél! Mert még sok üres hely van enél az asztalnál, és jóllakhatsz te is!

Azaz meg vagy keresztelve: ezért higgy Jézus Krisztusban! Hidd, hogy ő megfizetted érte! (...) Akik pedig nem akarják ezt tenni, azoknak ez – még ha valóban bölcsek és okosak lennének is – ítéletükre válik, mivel nem kóstolhatják meg ezt a vacsorát. Ez pedig azt jelenti, hogy rajtuk marad Isten haragja, és kárhoztatva lesznek a hitetlenségükért. Mert akkor a mi Urunk – miként előre be is jelenti – nem arról fogja faggatni őket, hogy gazdagok, bölcsek vagy szentek-e. Ezért ha magabiztosan úgy is vélekednek, hogy az evangéliumra egyáltalán nincs szükségük, mégis rá fognak jönni, hogy nem hazugság az az ítélet, amit az Úr itt fennhangon kihirdet: »*Non gustabunt...«*, azaz »*nem kóstolják meg az én vacsorámat*«.

Ezzel szemben mi, akik elfogadjuk az evangéliumot, és nem vetjük el Isten kegyelmét, amit Krisztus a bűnünk miatt megrettent szívűeknek hirdet, a harag helyett kegyelmet, a bűn helyett örök megigazulást, az örök halál helyett pedig örök életet nyerünk.

Luther azért nem prédikál „olcsó kegyelmet”, mert tudja, hogy az evangélium hirdetésére Isten bűn miatti haragjának hirdetésével és a megtérés sürgetésével kezdődik. Tudja, hogy Isten bűn miatti haragja rettenetes, és ugyanebben a prédikációban ki is mondja: *kiengesztelhetetlen*. Jézus nem azért halt meg a kereszten, hogy Isten bűneink miatti haragját kiengesztelje vagy lecsillapítsa, mert az lehetetlen, hanem hogy oltalmat nyújtson ellene.

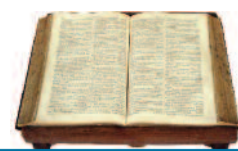
Olyannak látja Luther Isten haragját, mint a vihart. A viharral nem lehet szembeszállni, és alkut sem lehet kötni vele. A vihart nem lehet megbékíteni, lecsillapítani, megszüntetni. A vihar ellen egyet tehetünk: behúzódnunk valami védett helyre, egy menedékházba.

Luther a megfeszített Krisztust menedékháznak, oltalomhelynek tekintti Isten haragjának viharával szemben. Mert egyedül Krisztus az, aki Isten haragjának viharát ki tudja állni, mivel ő maga is Isten. Afelől pedig Luthernak nincs kétsége – miként az Írás sem hagy felőle kétséget –, hogy a harag napja a maga rendelt idején el fog jönni, mint ahogy a vihar is mindig kitör, ha eljön az ideje. Isten haragjának viharát pedig csak az élheti túl, akinek élete Krisztusban van elrejtve. Krisztus pedig olyan menedékház, ahová bárki betérhet, és ahol bárki oltalmat találhat Isten haragja ellen, feltéve, hogy hisz, és bánja bűneit.

A természetben előforduló viharok elől általában azok térnek be időben a védelmet és biztonságot nyújtó menedékházba, akik a jelekből felismerik a vihar közeledtét. Aki nem tud a jelekből olvasni, azt védtelenül éri a vihar a szabad ég alatt.

Aki semmi másból nem tudja felismerni, hogy bűnös, és ezért Isten haragja alatt áll, az higgyen az Írásnak, higgyen Isten igéjének, amelyet Pál apostol a levél 3. fejezetében (10–18. v.) a 14., az 5., a 10. és a 36. zsolttárból, valamint *Ézsaiás könyvének* 59. fejezetéből összevonva idéz: „*Nincsen igaz ember egy sem, nin-*

A VASÁRNAP IGÉJE

csen, aki értse, nincsen, aki keresse Istent. Mind elhajlottak, valamennyien megromlottak, és nincsen, aki jót tegyen, nincs egyetlenegy sem. Nyitott sír a torkuk, nyelvükkel ámitanak, ki-gyóméreg az ajkukon; szájuk átokkal és keserűséggel van tele. Lábaik gyors a vérontásra, romlás és nyomorúság jár a nyomukban, és a békeség útját nem ismerik: Isten félelmével nem törődnek.

Nem kétséges, hogy Isten haragját egyikünk sem kerülheti el, de nem kétséges az sem, hogy Isten Krisztus kereszthalálában mindannyiunk számára megfelelő és biztos menedéket készített a harag napjaira. A kérdés csak az, elhiszük-e, hogy szükségünk van az Isten haragja előli menedékre, és idejében igénybe vesszük-e a rendelkezésünkre álló menedékhelyet.

Mert a harag alól nincs felmentés! Az evangélium hirdetésére címén nem adhatunk felmentést senkinek Isten haragja alól! A bűnbocsánat, a föloladozás sem felmentés a harag alól, hanem annak ígérete, hogy Isten Krisztus sebeiben rejt el minket haragja elől. De nem azért, hogy Isten tekintete elől elrejtve bűneinkben maradjunk, hanem hogy Krisztus sebei által meggyógyuljunk. Hogy mire élül a vihar, a haragra többé okot nem adó, bűntől megtisztult, új emberként léphessünk ki a kereszttől alatta álló menedékhelyről, és Krisztus képére formálódott gyermekeiként állhassunk mennyei Atyánk elé.

■ VÉGHÉLYI ANTAL

„Szólj, Uram, mert hallja a te szolgád!”

Hogy is kezdődik az imádság?

► **Beharangoztuk az imádságról szóló sorozatunkat. Belevágunk hát a közös munkába, hogy a téma mélyére nézzünk. Sok érték és sok munka vár ránk, ha valóban meg akarjuk ismerni az imádság titkát, vagy elszánjuk magunkat, hogy megelevenítsük lankadó imádságos életünket. A következő hetekben sokféle háttérből jövő, az egyház színgazdagságát reprezentáló lelkes testvérek ragadnak tollat, hogy rovatunkban együtt tanuljunk az imádság iskolájában. Egyet azonban sohasem feledhetünk: bármilyen gyakorlattal rendelkezik a szerző vagy az olvasó, a témát nem tanulhatjuk hideg-rideg ismeretanyagként, csak kipróbálva-imádkozva. Azaz a PIN kód, amellyel be lehet lépni az imádság világába: ha magunk is gyakoroljuk. Kísérje hát közös tanulásunkat egyéni és közös imádság.**

Úgy tűnik, sokan így is gondolják, hogy az imádság a mi tevékenységünk. Elcsendesedünk, elgondolkozunk, fogalmozunk, szavakká formálunk, megszólalunk, hogy hallja és meghallja, értse és elfogadjá az Isten. Pedig az imádság nem így kezdődik. Azért imádkozhatunk, mert megszólított emberek vagyunk. Isten megszólított, nevünkön hívott, személyesen szól ma is, s ha meghalljuk megszólító szeretetét, válaszolunk rá.

Lehet az eget ostromolni, a világűrbe segítségért kiáltani, a nagy ismeretlenbe belekiabálva kérdéseket feltenni, vágyakat megfogalmazni, kívánságrendeléseket küldeni, de az még nem imádság, csak vágyódó lelkünk segítség-szava. Az imádság ott kezdődik, amikor elcsendesedik az emberi szív és értelem, és csak ennyit mond: „*Szólj, Uram, mert hallja a te szolgád!*” (1Sám 3,9) Az első mozdulat Istené, mi csak erre reagálunk. Válaszunk első lépése, hogy megnyílunk, órá figyelünk.

Ahogy egykor a kis Sámuel esetében, úgy ma is legtöbbször ez úgy történik, hogy valaki segít. Segít észrevenni a kereső, hívogató, megszólító Istent. Segít tisztázni, hogy nem téves hívásról, nem másnak szóló megkeresésről van szó, s nem is egyszerűen a lelkiismeret belső hangja szólalt meg, netán egy mélyebbről jövő gondolat öltött formát. Isten szól. Isten engem keres, mert beszélni szeretne velem.

Sámuelnek Éli főpap segített azzal, hogy megértette, a kisgyermek nem álmodik, nem képzelődik, nem is hallucinál, hanem Isten szavát hallja. „Sámuel, menj vissza a helyedre, s ha újra hallod a hívást, csak ennyit mondj: *Szólj, Uram, mert hallja a te szolgád!*”

Ha mindenáron mi szeretnénk az előtérbe lépni, mi szeretnénk szólani, saját hangunkat akarjuk hallani, akkor meghíusul a találkozó, nem jön létre a párbeszéd. Ez az alázatot jel-

ző mondat a kulcs, amellyel nyílik a zár, s elhárul az akadály, elindul a beszélgetés. Szólj, Uram!

És az Úr szól, mert a mi Istenünk beszélő Isten. Erre csodálkoztak rá a választott nép tagjai, ezt tapasztalta meg két évezred alatt az egyház népe, ezt élvezik ma is Isten gyermekei: beszél hozzánk az Isten. Szól igéjében, szól az igével átjárta lelkiismeretünkben. Megszólal életünk eseményeiben, emberek felcsendülő mondataiban, igehirdetők célirányos beszédeiben és útitársak hétköznapi szavaiban, a keresztyén testvér tanúságtételében, a segítő embertárs mozdulatában, a természet erőinek megmutakozásában – s még sorolhatnánk a végtelenségig.

Beszél az Isten. Nekem van szükségem, hogy kérjem, a sok-sok szó és a szavak nélküli megnyilatkozások hadd váljanak nekem szóló igévé. „*Szólj, Uram, mert hallja a te szolgád!*” Aki így kér, annak beszédessé válik az egész élet.

S ha megszólal az Isten, van mit válaszolnom rá. Igen, válaszolnom kell, hiszen kérdez. Kérdez az első „*Ádám, hol vagy?*” óta egyfolytában; ma is, életem végéig. Kérdez, nem azért, mert nyugtalanítani akar, hanem azért, hogy tisztázzam helyzetemet, szembesüljek valódi bajaimmal, és meglássam a kegyelem fényében a lehetőségeimet.

Isten kijelent, mert szükségem van az élet igazi információira. Arra a tudásra, amelyhez kevés minden emberi tapasztalat, kevés a legmélyebb böl-

RÉGI-ÚJ LITURGIKUS SAROK

csesség is. Isten szól, hogy megtanítson élni, megtanítson az élet útjára. Vigasztal is, amikor megszólal. Ez is létfontosságú, hiszen a becsületesen gondolkodó ember vagy elkese-redik, vagy embertelenül megkeményedik. Egyik sem az egészséges, emberhez méltó élet jele. Isten vigasztaló szava azonban helyre teszi keserű, panaszkodó, „kilátástalankodó” lelkünket, és valódi kiutakat mutat. Néha mennydörög a szava, hiszen keményen szól, ítéletet hirdet, de mindig féltő szeretetének a jele.

Sokféle szaváról kellene még írnom, de a legfontosabb ez: halljuk meg, hogy nekünk szól, s ehhez keljenek az olyan emberek, mint Éli főpap, akik megtanítanak erre a kulcsmondatra: „*Szólj, Uram, mert hallja a te szolgád!*”

Mindez szép elmélet – hallom azok ellenvetését, akik az imádságpróbálkozásaikban sivatagba kerültek, ahol minden olyan kietlen, minden kiszárad, minden élettelen és üres, hiszen a kiáltás is válasz nélkül marad. Ilyen helyzetbe szinte minden hit útján járó ember belekerül. A tapasztalaton és bizonyosságon alapuló testvéri biztatás azonban hangzik: Tanuld meg a kulcsmondatot, hogy létrejöhesse vagy újrakezdődhesse az imádságos élet, az az egyre mélyülő beszélgetés a teremtő, megváltó, megszentelő Istennel, amely *életközösséget* jelent.

■ DR. HAFENSCHER KÁROLY (IFJ.)

„Jöjj, add tovább a jó hírt!” A „kerge világ” esélyéről a külmiszió cinkotai napján

► Folytatás az 1. oldalról

2014 vízkeresztjén a szervezet új programot indít útjára, melynek első állomása ez a vasárnap – árulta el B. Pintér Márta (*képiünkön*). Ezen a vasárnapon szerte a világban s hazánk más felekezetű templomaiban is megemlékeznek a misszióról. Így Tatárszentgyörgyön is. Isten csodája mutatkozik meg abban – mutatott rá –, ami a romagyilkosságok egyik helyszí-

neként elhíresült településen történik: a hívek most egy olyan baptista házaspár szolgálatával adnak hálát, amelynek egyik tagja magyar, a másik roma. Az eset példaértékű. És nem csak szimbolikus: átélhető valóság.

Az egyesület lelkes elnöke kifejezte azt a reményét, hogy a jövőben több evangélikus gyülekezetben is imádkoznak majd a missziói szolgálatért.

Nemcsak a külmisziós lelkész röpitette egzotikus tájakra a hallga-

tóságot, hanem a *Boyzless Voice* is. A hölgykoszorú egy, a Megváltóról szóló zulu „örömspirituálét” is hozott – ez az egzotikum az idei Szélrózs országos evangélikus ifjúsági találkozóra meghívott *Nairobi Girls* testvérkórus szuahéli nyelvleckéit is előrevetítette. (A délutáni szeretetvendégség offertóriumát a kórus utazásának fedezésére ajánlották.) Egy lírai hangvételű saját szerzeményt is előadott a csapat: *Földi Vera Ünnepe* című számát először énekeltek zenei kíséret nélkül.

Az alkalom úrvacsoravétellel zárult.

A külmisziói nap délutáni programja Cinkotán az ugyancsak e fővárosi kerületben működő Evangélikus Missziói Központ meglátogatásával kezdődött. *Szeverényi János* országos missziói lelkész és munkatársai adtak tájékoztatást az intézmény sokrétű munkájáról. Ezután a nemrégiben átadott cinkotai gyülekezeti ház várta szeretetvendégséggel az érdeklődőket. *Hét év hét hónap Kenyában* címmel – az istentiszteleten is bemutatkozott – dr. *Bálintné Kis Beáta* hozta testközelbe az afrikai kontinensen élők nyomorúságos mindennapjait. Előadása – amelyből lapunk olvasói az *EvÉlet* múlt heti számának mellékletében, a 8–9. oldalon maguk is ízelítőt kaphattak – a kenyai főváros Kawangware nevű nyomornegyedébe kalauzolta a hallgatót.

Cinkotán néhány kenyai viseletet is bemutatnak, sőt a vállalkozó kedvűek magukra is ölthették a büszke maszajok és mások öltözékét. Beáta és férje, *Bálint Zoltán* mérnök majd egy évtizedet töltött a fekete kontinensen, és immár itthonról viselik szívükön az – EKME támogatásával – általuk elindított misszió sorsát.

■ – MANYIKA –

KINYIK ANITA FELVÉTELE

Újévi útravaló az Üllői úton

► Már megint vagy még mindig karácsony? – tette fel a kérdést *Gáncs Péter* elnök-püspök vízkereszt ünnepén a Magyarországi Evangélikus Egyház (MEE) Országos Irodája, valamint központi hivatalai, intézményei dolgozóinak 2014-es munkávet nyitó istentiszteletén. *Vízkeresztkor ismét felfedezhetjük karácsony egész évre bátorító üzenetét. Jó intonáció ez az ünnep az új esztendőre mindannyiunk számára – vezette be igehirdetését Gáncs Péter.*

Mt 2,1–12 alapján a napkeleti bölcsek bölcsességének mibenlétét kutatta a püspök. „Szeretnénk a bölcsek gyülekezetévé válni” – hangsúlyozta. Ehhez pedig folsó vezetésre, de nem a világi „Heródesekére”, hanem a betlehemi csillagra kell figyelmeznünk. A bölcsek bölcsessége nemcsak abban állt, hogy a csillag nyomán rátaláltak a betlehemi jászolra, és térdet hajtottak az emberré lett Isten előtt, hanem abban is, hogy – megint csak felsőbb vezetésre hagyatkozva – megtagadták Heródes király hatalomféltő parancsát, és más úton tértek haza az örömhírről. Végül soron egyházunk, így az országos iroda minden dolgozójának, osztályának és szervezetének is az a feladata, hogy a maga eszközeivel – minden akadály ellenére – hirdesse az evangéliumot.

Adakozásra is biztatva a jelenlevőket, Gáncs Péter felhívta a figyelmet arra, hogy a vízkereszt ettől az évtől

már egyházunkban is hivatalos ünnepe a külmiszióknak.

Az év eleji lelki útravaló és a *Jóné Justasi Angelika* hivatalvezető vezénylete közös éneklés után Gáncs Péter *Végh Szabolcsnak* adta át a szót. A megbízott irodaigazgató körvonalazta, mi várható idén az Üllői út háza táján, illetve bemutatta az országos iroda új munkatársait. Végül *Kákay István* Dezső korábbi országos irodaigazgató kapott szót (*képiünkön*). Az Üllői úti adminisztrációs központ éléről hat éves mandátumának lejártá után távozó vezető mindenekelőtt az összetartó, szakmailag felkészült, szorgalmas és eltökélt munkatársakért mondott köszönetet, és az *Útmutató* aznapi igéjére (Lk 2,29–30) utalva búcsúzott.

■ K. A.

► Kákay Istvánnal készült interjúnk a 7. oldalon

HORVÁTH-BOLLÁ ZSUZSANNA FELVÉTELE

Reformáció és kultúra: növelés és nevelés

Egyházunk élete 2014-ben számos ponton a *reformáció és kultúra* téma köré szerveződik. Választott jelmondatunk pedig egy *Luthernek* tulajdonított idézetre utal: „Még ma elültettek egy almafát!” A mondat – amelynek hitelessége ugyan kétséges – a maga egészében így hangzik: „Ha tudnám, hogy holnap vége a világnak, még ma ültetnék egy almafát.”

A keresztény ember utolsó leheléteig vagy akár a világ végezetéig életpárti. Luther jól ismerte a szász parasztok mindennapjait, így tudta, hogy egy fa elültetése és termőre fordulása között sok időnek kell eltelnie, közben pedig a gazdának igényes és alapos munkát kell végeznie a metszéssel, a kártevők távol tartásával és hasonlókkal.

Jézusnak is számos példázata gyökerezik kora agrárvilágában. Isten országa is úgy jön el, mint ahogy a magvető munkája nyomán sarjadni kezd a vetés. A növekedés példázatai különösen is beszédesen érzékeltek az Ország titkát: a kicsiny magból terebélyes fa lehet. Jézusnak fáj, ha gyümölcsstelenéget vagy romlottságot lát, ugyanakkor ő maga beszél arról, hogy a természetlen fának is esélyt kell adni. Példázatának „*hátha terem jövőre*” (Lk 13,9a) félmondata azt fejezi ki, hogy ő nem akar belenyugodni a természetlenségbe.

Az ültetés képénél maradvára érdemes megjegyezni, hogy *facsemetéről* beszélünk, „akit” – mint egy kisgyermeket – óvnunk kell, és fel kell nevelnünk. A *nevelés* és a *növelés* szó

etimológiailag szorosan összefügg egymással (úgynevezett szóhasáddal keletkezett a hasonló alakú szópár). Egész egyházi iskolarendszerünkben – az ebben a tanévben kiszélesedett hitoktatásra tekintettel – jó ezt tudatosítanunk: *egyszerre nevelünk és növelünk*.

Ezzel a gondolatmenettel szándékom szerint a kultúra latin kifejezésének szellemében maradok: a *colere* szó ugyanis eredetileg a föld megművelését jelentette. Metaforikusan aztán minden egyéb érték művelését is magában foglalja. Így beszélünk mi, magyarok *Széchenyi* óta *kiművelt emberfőről* – és talán teszünk is érte.

Látszólag messzire jutottam a „még ma ültetnék egy almafát” mondatból kiindulva. Ám e gondolatmenet kifejtésével kívánom – egyházunk reformációi emlékbizottságának elnökeként is – jelezni, hogy miként is szeretnénk tartalommal megtölteni a 2014. évet, immár nem több mint három évvel a reformáció jubileumi esztendeje előtt. Nevelni és növelni szeretnénk. Kívánatos volna, hogy gyülekezeteinkben – mint egykor Jeruzsálemben – nőjön a tanítványok száma (ApCsel 6,1). A külső növekedés azonban csak a hit belső épülésével valósulhat meg, ezért aztán úgy kell imádkoznunk, ahogy egykor a tanítványok fordultak Jézushoz: „*Növelj hitűnket!*” (Lk 17,5)

Vallom, hogy ha a fenti szellemben szervezünk gyülekezeti, országos vagy éppen intézményi programokat a „reformáció és kultúra” jegyében,

akkor missziói egyházhoz méltó módon cselekszünk. Együttal pedig távol tudjuk tartani magunkat annak a rosszul értelmezett kultúrprotestantizmusnak a kísértésétől, amelyről *Elkéstetek* című versében *Reményik Sándor* beszél megrázóan. (Tanulságos az erdélyi költő írásának alcíme is: *Szó a protestáns teológusokhoz...*) „Elkéstetek, elkéstetek vele, / Az Igével, ki élet kenyere, / Ki Evangélium és semmi más, / Nem tudás, művészet, magyarkodás, / Nem kultúra és nem pedagógia, / Nem eszköz többé, hanem cél maga...”

Isten őrizz, hogy mindezzel egy pillanatra is kétségbe vonjam azt a hatatlan kulturális értéket, amelyet éppen a protestantizmus adott a világnak. Luther a történelem valóságos csillagorájában lépett fel: hiszen az ő működését éppen csak megelőzte a reneszánsz kiteljesedése, Amerika felfedezése, a Gutenberg-féle könyvnyomtatás vagy éppen az *Erasmus* nevéhez köthető humanizmus.

A reformáció és kultúra példaadó összekapcsolását láthatjuk abban a tényben, hogy Luther nem a felsorolt jelenségek ellenében, hanem éppen azokra való tekintettel kívánta hitújító munkáját elvégezni. Csak éppen tudta, hogy Isten igéje nem eszköz, hanem a cél maga...

Bízom benne, hogy az egész évet áthatja majd ez az evangéliumi és reformatori kultúraértelmezés. Ennek jegyében írunk ki komoly- és könnyűzenei pályázatokat, jelentetünk meg kiadványokat, rendezünk

koncerteket, színházi előadásokat és konferenciákat, folytatjuk a Luther életéről szóló rajzfilm készítését, lankadatlanul végezzük egyházunk digitalizálási programját, rendezünk kiállításokat az Evangélikus Országos Múzeumban és máshol. Kérjük egyházunk tagjait, hogy kísérjék figyelemmel a meghirdetett eseményeket, és legyenek azoknak személyesen is részesei.

Közben pedig nemcsak az úgynevezett magaskultúrára figyelünk, hanem mindarra, ami hétköznapijainkkal összefügg. Egyházban és társadalomban egyaránt javítanunk kell a viselkedés- és a vitakultúrát. Egy mind betegbb közegben komolyan vesszük a testkultúrát.

Tekintettel arra, hogy 2014-ben parlamenti és európai választások is lesznek, törekednünk kell – akár próféta szerepet is vállalva – a politika kultúrájának javítására. A másikat nem legyőzni, hanem meggyőzni kell, és bármilyen legyen az eredmény, azt méltósággal kell viselni, tekintettel a másként gondolkodókra is.

Egyházunkon belül pedig a kegyesség kultúráját is fejleszthetjük, ami ugyancsak a kizárólagosság és a türelmetlenség béklyóitól szabadíthat meg. Általában a szeretet és az élet kultúráját valósíthatjuk meg.

Egy Luthernek tulajdonított mondatból kezdtem, és egy olyan idézetrel zárom írásomat, amely egészen biztosan a reformátortól származik, sőt amely az ő utolsó leírt néhány mondata. E szívszorító szövegnek

ÉGTÁJOLÓ

többnyire csak a legutolsó szavait idézzük: „Koldusok vagyunk, ez az igazság.” Az ezt megelőző mondatok azonban szintén tanulságosak, és sajátos módon ugyancsak a fölművelésből vett képből indulnak ki:

„Vergilius Bucolicáját és Georgicáját senki sem értheti meg, aki nem volt öt évig pásztor vagy földműves. Cicero leveleit (így látom) senki sem értheti meg egészen, aki nem forgóldott negyven évig jeles államügyekben. Senki ne gondolja, hogy megizelte a Szentírást, hacsak nem kormányozta a gyülekezeteket száz évig a prófétákkal...”

A nevelés és a növelés időigényes. De a kultúrára érdemes áldozni, mert a befektetés megtérül. Bizony, koldusok vagyunk – és Isten ajándékaiban mégis gazdagok!

Fabiny Tamás püspök
Északi Egyházkerület

„Lélekkel és bátorsággal”

Örömhíradás az Aliansz-imahét országos nyitó istentiszteletéről

► A missziót és a evangéliumi közösségi együttléte elölrbe helyező – száznál több országban működő – Evangéliumi Aliansz magyarországi szervezete, a Magyar Evangéliumi Szövetség is múlt vasárnap indította hagyományos imahétét. Ennek alkalmaira felekezettől függetlenül várták, illetve várják az imádkozás közösségépítő erejét megélni kívánó keresztyén testvéreket. Idén a rendezvény a „Lélekkel és bátorsággal” bátorító címet kapta. A január 5. és 12. között több helyszínen – Budapesten például a Wesselényi utcai baptista imaházban és a Golgota Gyülekezet Erzsébet körüti központjában – tartandó alkalmak Józsué és Káleb története köré építkeznek. A Magyarországi Evangélikus Egyház (MEE) számos hívét is tagjai között tudó Aliansz imahetének országos megnyitóját január 5-én tartották a Keresztyén Testvérgyülekezet központi kápolnájában, a budapesti Terézváros Ó utcájában.

A megnyitó egyben visszapillantás is volt az Aliansz történetére, így az is értesülhetett az előzményekről, aki esetleg először látogatott el a szövetség alkalmára. A nyitó istentiszteleten csaknem azonos arányban voltak jelen idősek és fiatalok. A zenei szolgálatot a kerület baptista gyülekezetének kórusa végezte.

A Keresztyén Testvérgyülekezet lelkésze, Varga László köszöntötte az egybegyűlteket az egységet, testvéri(es)séget hangsúlyozva. Isten gondolatának és cselekedeteinek két fontos mozzanata van: az egyik az igazság, a másik a szeretet. Igazságban szeretni nagyon nehéz – vallotta meg az igehirdető. Az imaközösség azonban segíthet a lelkek megtisztulásában – biztatott.

A kezdőimádságot Szeverényi János, az evangélikus egyház országos missziói lelkésze mondta el. D. Szabó Dániel, az Aliansz elnöke apokaliptikus látomásokban bővelkedő, rövid, de annál „sűrűbb” tanúságtételében hívta a híveket, vezessék együtt e megsebzett nemzetet „az Úr szerelméhez”.

Szuhánszky T. Gábor, az evangéliumi szövetség magyarországi szervezetének főtákarára ismertette ezt követően az ökumenikus világszervezet történetét. Az Aliansz 1936-ban kezdte meg működését Magyarországon, a szocialista idők után pedig felébredt, újjászületett. A metodista lelképásztor öt pontban foglalta össze az Aliansz munkáját – első helyen említve természetesen magának az imahétnek a szerepét. A hallgatóság megtudhatta továbbá, hogy az úgynevezett *Aliansz teológiai műhely*

evangélikus egyházunk jóvoltából indulhatott útjára. A műhely kapuit szélesebbre kívánják tárni a szervezők. Mindehhez a piliscsabai Béthel Evangélikus Missziói Otthon kínál ideális helyszínt. (Február elejéig várják a jelentkezőket.)

Az Aliansz legismertebb és talán legnépszerűbb programja a *házasság hete*, melynek megszervezését hazánkban hét éve kezdték el, és amely – emelte ki Suhánszky T. Gábor – hét éve töretlenül elköteleződik a férfi és nő Istentől megszentelt kapcsolata mellett.

A Balaton-NET címet viselő nemzetközi evangéliumi találkozó Balatonszemesen várja minden nyáron – ugyancsak felekezettől függetlenül – a lelkeségben bővelkedő együttlétekre nyitottakat. Gazdag programjáról hetilapunk szintén rendszeresen tudósít.

A főtákar hangsúlyozta, hogy a szervezet változatlanul kiáll az egyházi státustól elesett közösségek mellett, és a kérdéskörrel folyamatos tárgyalásban van a kormánnyal.

Az esten Papp János, a Magyarországi Baptista Egyház elnöke (*képünkön*) tartott áhítatot 4.Mó 14,20 alapján. Káleb azért érthette meg Kánaán földjének látását, mert „Isten jelenlétében keresztül szemlélte a világot”. Ha mi is az Isten lelkétől átítatott emberek vagyunk, akkor mi is követhetjük Káleb „világszemléletét” – hangsúlyozta az igehirdetésben. A Magyar Evangéliumi Szövetség és szövetségesei ennek reményében hívták, illetve hívnak imádságra és dicsőítő hálaadásra – hétről hétre.

■ KINYIK ANITA

HIRDETÉS

Egyházüldözés a rendszerváltás előtt – kiállítás Dunaföldváron

Szeretettel hívjuk a Dunaföldvári Evangélikus Egyházközség szervezésében megrendezett *Egyházüldözés a rendszerváltás előtt* című képi kiállítás megnyitójára. Helyszín: Berze Ilona Városi Könyvtár, Dunaföldvár, Béke tér 13. Időpont: január 15. (szerda), 17 óra. A kiállítást megnyitja dr. Kertész Botond történész, tudományos munkatárs (Evangélikus Országos Múzeum). A belépés díjtalan. Sok szeretettel várjuk!

Igét hirdet a parlament volt jegyzője

Könyvbemutató az első nemzeti evangélikizáción

► A rendezvény szervezői hangsúlyozták, hogy a helyszín, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának (MEÖT) székháza is szimbolikus, hiszen felekezettől este invitálták az érdeklődőket. E sorok íróját moderátornak kérték fel a december 13-i első nemzeti evangélikizáció programjának levezetésére. Előzetesen sok kollégám kérdezte tőlem: vajon kik mennek majd el a karácsonyhoz közel eső programra? Válaszolni nem tudtam, én is bizonytalan voltam, vajon hány ember kíváncsi az ünnepek előtti „nagy menetelésben” erre az eseményre. A helyszínen aztán magam is meglepődtem a nagy érdeklődés láttán. Zsúfolásig megtelt a nagy előadóterem, érkeztek vendégek az ország minden részéből, a környező országokból, sőt Németországból is. Ismerős arcokat is felfedeztem – közöttük országgyűlési képviselőket, egyházvezetőket, művészeket –, és ebből már sejtettem, hogy a kitüntetett érdeklődés elsősorban a parlament volt jegyzőjének, az Országgyűlés egykori legfiatalabb képviselőjének, Kübekháza jelenlegi polgármesterének, dr. Molnár Róbertnek szól. Pontosabban a hívőként írt harmadik könyve, az *Amikor a Csend beszélni kezd!* bemutatójának.

Az első nemzeti evangélikizáció – igazolva az ökumenikus jelleget – a budafoki baptista ének- és zenekar szolgálatával és *Deák Lászlónak*, a Déli Evangélikus Egyházkerület missziói lelkészeének imádságával kezdődött. Az első igei üzenetet a felvidéki *Szabó Elvira*, a református Kékkereszt Egyesület tagja olvasta fel. A baptista *Barbarics Lajosné* – Molnár Róbert szolgálatára – bizonyágtételét három újabb követte. Mint később kiderült, a megszólalók valamennyien szerepelnek a könyvben is.

A Kübekházáról érkezett római katolikus *Silőczki Istvánné* arról beszélt: nemrégiben az élet kilátástalansága, huszoneves fiának elvesztése, a két unoka nevelésének anyagi és lelki terhe miatt el akarta dobni az életét. Annyi gyógyosert vett be a Tiszapart elhagyott részén, hogy – mint fogalmazott – „az egy elefántot is leterített volna”. Mielőtt a folyóba ugrott volna, egy véletlenül (?) arra sétáló házaspár megszólította, majd a kórházba kísérte. „Megmenekültem, és a Molnár Róberttel való beszélgetés után rájöttem: Istenre van szükségem. Ma már minden gondom a Megváltóra vetem” – mondta a mosolygós, szikár asszony...

Dél-Németországból sokszor hazalátogat *Eva Sitzer*, ilyenkor szívesen segíti a bokodi evangélikus gyülekezet munkáját. A rendezvényen több igeszakaszt is felolvasott, majd meglepő nyíltsággal beszélt arról az időszakról, amikor a bálványokban kereste lelke nyugalomát. A Molnár Róberttel való telefonbeszélgetések azonban meggyőzték arról, hogy a bálványait el kell égetni, mielőtt saját maga meg nem égne általuk. „Azóta Jézus Krisztusé vagyok, és szabad” – mondta örömmel.

Endrészik Zsolt országgyűlési képviselő egy kis borsodi faluból, Sajóvelezdtről érkezett a rendezvényre. Honatyaként arról vallott, hogy ő is tékozló fiú volt. A pokol szélére sodródott, gyűlölt mindenkit, és kedvét lelte abban, hogy magánembereken és politikai ellenfeleken bosszút álljon. Három találkozás azonban arra készítette, hogy rendezze életét, és bűneit Jézus keresztyénre szegezze. Azóta sokat utazik, hogy tanúságot tegyen arról, mit tett Isten az ő életében.

– Az országgyűlési képviselőknek is szükségük van arra, hogy megismerjék és elfogadják az Isten igazságát, mert különben elvesznek a hazugság hálójában. Feladatom, hogy sok politikustársam figyelmét felhívjam: ne járjanak a kárhoz utján, hanem fogadják be Isten kegyelmét – fejezte be mondandóját Endrészik Zsolt.

***

Molnár Róbert a Szeged melletti Kübekházán él feleségével, a jogász – illetve hitoktatóként is dolgozó – dr.

Tóth Ágnes és három kisgyermekükkel. 1998 és 2002 között tagja, három évig pedig jegyzője volt az Országgyűlésnek. Képviselői mandátuma lejárt után már három alkalommal választották meg – nagy többséggel – szülőfalujának polgármesterévé, jelenleg is ezt a tisztséget tölti be.

Látható sikerei ellenére több embert próbáló válságon ment keresztül. Ezek Isten eszközei voltak arra, hogy tíz évvel ezelőtt megtörje a köszívét. Akkoriban megszűntek számára a földi kapaszkodók, elhagyták politikai harcok, sőt felesége is. Amikor szembesült saját maga lelki leprátságával, leborult Isten elé, ő pedig felemelte, és rendet tett körülötte. Meddő feleségét három kisgyermekkel áldotta meg.

Mindezekkel az olvasó már találkozhatott Molnár Róbert három éve megjelent, *Egy politikus, akit rabul ejtett Isten* című önéletrajzi könyvében. *Ébresztő, Magyarország!* című kötet 2012-es bemutatójának résztvevőiben került fel a nemzeti evangélikizáció gondolata, mert kiderült: már nem csak Molnár Róbert számára fontos a hazai és külhoni szellemi ébresztő szolgálat.

A polgármester bizonyágtételében hangsúlyozta: az ország vezetőinek nem elég pártprogramokat teljesíteniük, mert önmagukban ezek nem biztosítják, hogy jó döntéseket hozzanak az ország érdekében.

„Úgy nem megy, hogy nem közelünk ahhoz az Istenhez, aki kész megtenni a csodát, a lelki ébredést munkálni – mondta Molnár Róbert. – Végre ki kellene mondani: »Velem kezd, Uram, a változást!« Sok vallásos ember is kiégett, mert megalkudott a hagyományra, és nincs meg az elkötelezettségük arra, hogy a vasárnapi hívségből kilépve hittel és erővel éljék meg keresztyén életüket a hétköznapokban is. Lámpásnak kell lennünk, úgy kell el-

nünk, hogy környezetünkben lássák: Isten világságát hordozzuk.

Nem vállalhatunk közösséget a bűnnel, ki kell mondani, hogy az abortusz gyilkosság, a mutyizás és az adócsalás is bűn. Társadalmunk csak akkor emelkedik fel, ha mindenki megérti a Biblia kijelentését: a bölcsesség kezdete az Istennek félelme” – hangsúlyozta Molnár Róbert.

Az utána felszólaló erdélyi és kárpátaljai evangélikátorokról is megtudták az egybegyűlteket, hogy igencsak érdekes életutat jártak be.

Bódis Miklós Kalotaszegen született, már fiatalon több mint ezerfős református gyülekezet lelkésze és sikeres ember volt. Am elmondása szerint kiégett, mert hat évig úgy kapogált, hogy nem volt személyes kapcsolata Jézus Krisztussal.

– Hetvenszer van benne a Bibliában, a *Zsoltárok könyvében* ez a szó: *szela* – kezdte szolgálatát Bódis Mik-

lós. – Tudjuk-e, milyen értéke van a csendnek? Van-e az életünkben szela? „*Csak Istennél csendesül el lelkem*” – olvassuk (Zsolt 62,6). Le kellene ülnünk, lecsendesülnünk, mert Isten így tud igazán megszólítani. Az a bajunk, hogy legalább kétszer annyit futunk, mint amennyit ülünk, vagy térdelünk az Úr előtt. Ezért nincs még ébredés – figyelmeztetett a lelkész.

Id. Pocsai Sándor sikeres és gazdag vállalkozó volt. Feleségével tudták, hogy kell megörövidíteni az embereket, így is tettek, közben pedig sokszor jártak el mulatni. A házaspárt azonban Isten megszabadította a hiábavaló életől. Felépítették Kárpátalján a szenvedélybetegkeit gyógyító hatalmas Bethesda missziós központot, ahová minden irányból sereglenek a gyógyulni akarók.

A tiszteletes arról szólt, ki mehet el a Bárány menyegzőjére: az, aki leteszi életét a Bárány, Jézus Krisztus keresztyéné elé. Lehet, hogy a tolvajok, a prostituáltak ott lesznek, mert életüket megmosták Jézus vérében, míg a templomba szokásból járó, hit nélkül élő „vallásgyakorlók” közül sokan nem lesznek ott – csak a Megváltót befogadók.

***

A több mint három és fél óras összejövetel közös énekléssel és szeretetvendégséggel zárult.

Kérdéseimre többen megjegyezték: nagyon sok szellemi municiót kaptak az estén, nem volt hosszú az evangélikizáció szünet nélkül sem.

Nem kételkedtem a szavaikban, mert magam is átéltem az egész este és Molnár Róbert – új könyvében megfogalmazott – üzenetét: hadba szálltunk a vallásosság, a képmutatás, a sodródás ellen. A gondolatok tettek sarkalltak, és a beszédekben, a könyvben is felcsillant a remény és a kegyelem.

■ NAGY IMRE

A bizalom zarándokútján Strasbourgban

► A Taizéi Közösség 2013. december 28. és 2014. január 1. között a Rajna menti Strasbourgban rendezte meg az európai fiatalok szokásos éves találkozóját, ahová 30 ezer fiatalt vártak. A bizalom zarándokútjának legnagyobb találkozóira rendszeresen év végén kerül sor Európa valamelyik nagyvárosában. A mostani, 36. ökumenikus rendezvénysorozat – egyedülálló módon – két ország, illetőleg két tartomány (Elzász és Ortenau) együttműködésével jött létre, a vendégek fogadásából katolikus és protestáns (evangélikus) gyülekezetek vették ki a részüket. Ez az összefogás jól tükrözte a találkozó fő gondolatát: „Keressük a látható közöséget mindazokkal, akik szeretik Krisztust.”

Kevesen gondolják, hogy Strasbourg kicsi város, „alig” 270 ezer lélekkel, így önmagában valószínűleg nem is tud-

előtti misén/istentiszteleten együtt vehettünk részt a fogadó gyülekezet tagjaival.) Az imát kiscsoportos beszél-

Kereszt körüli ima a katedrálisban – Alois testvér felolvassa elmékedését – Strassbourg vízi kapuja

ta volna befogadni a néhai Roger testvér által még a hetvenes évek végén útjára indított és mára az ökumené megélésének meghatározó évenkénti eseményévé vált találkozó zarándokait. A szervezők azonban ebből az adottságból faragtak erényt: a város vonzókörzetéből – mintegy hatvan kilométeres távolságig – több száz gyülekezetet vontak be a rendezvénybe. A néhány ezer fős települések életében nagy jelentőséget tulajdonítottak

getés követte, ezután indultak a buszok a találkozó központi helyszínére. Ezekből ugyanis – az eddigi találkozóktól eltérően – négy is akadt. Három a strasbourgri vásárközpontban (két kiállítási csarnok és egy sportcsarnok), a negyedik „központi” helyszín pedig a világhírű katedrális volt.

A szervezők úgy állították össze a programot, hogy a résztvevők mindegyik helyszínre eljussanak. A négy helyszínen más-más tematikájú díszít-

annak, hogy számos ország fiataljainak bemutatják gyülekezeteiket, hitéletüket és szociális tevékenységüket. A szervezők gondoskodtak arról, hogy egyetlen fogadó gyülekezet se kapjon „homogén” csoportot. (A tudósító a Vogézek hegyei közé, az ezerhatszáz lakosú Rothauba került, ahol a helyi katolikus és protestáns gyülekezet közösen fogadta a magyar, lengyel, ukrán és francia fiatalokat.) A szálláshelyek és a város között bérelt buszokkal oldották meg a közlekedést, ami további lehetőséget biztosított az ismerkedésre, beszélgetésre, éneklésre.

A zarándoklat menettrendje szerint minden nap a fogadó gyülekezetben kezdődött – reggeli imával. (Külön öröm volt, hogy a találkozó első teljes napja vasárnapra esett, így a dél-

tés fogadta az áhítatra érkezőket: a Rajna, a kolostorkert és a szőlőskert maga is dekoratív háttérrel nyújtott.

***

Az imáságos órák után délután műhelymunkákra került sor gazdag kínálatl: huszonnégy program huszonnégy helyszínen. Ezek rendkívüli lehetőséget kínáltak a városnak és kulturális emlékeinek megismerésére is. Több templom, oktatási és kulturális intézmény tartott nyitva a találkozó ideje alatt, kifejezetten a „zarándokok” fogadására. A szervezők változatos témakínálatl várták a résztvevőket: az Európai Unió ifjúságpolitikája például éppúgy szerepelt a palettán, mint az üzleti etika, társadalmi kérdések, kultúrtörténeti érdekességek, illetve a

misszió és az ökumené gondolatvilága. (Ezreket vonzott a szokatlannak tűnő, de mindenképpen rendkívüli lehetőség: a strasbourgri nagymecset elnöksége is fogadta a találkozó résztvevőit.)

A vacsora utáni közös imák adtak alkalmat arra, hogy a fiatalok kibontsák a találkozóban a bevezetőben említett fő témáját. A Taizéi Közösség négyponos programtervet állított össze, ezt Alois testvér, a közösség vezetője elmékedések formájában adta elő. Mindegyik ponthoz egy olvasható és egy igei kapcsolódott az alábbiak szerint:

1. Csatlakozunk egy helyi imádkozó közösséghez (Lk 5,27–32; Jn 13,34–35). Jézus minden embernek felajánlja a barátságát. De mi ezt a barátságot magunk között is megvalósíthatjuk.

2. Tágítsuk ki barátságaink kereteit (Jn 15,13–17; Mt 25,40). Az Isten szeretetében vetett bizalom Isten előtti csendben és Krisztusra való figyelemmel erősíthető. Ha Isten szeretetét továbbadjuk másoknak, az beteljesíti életünket.

3. Beszéljünk és imádkozunk rendszeresen másokkal (ApCsel 3,1–8; Mt 18,20). Hiába vagyunk egyek a Krisztusban, ha különböző szertartások elválasztanak bennünket. Keressük az együtt imádkozás legegyszerűbb formáit!

4. Tegyük láthatóbbá a Krisztust szerető közösségét (1Kor 1,4–9; 1Kor 12,27). Keresztyénekként elsőnek kell lennünk a megbékélés keresésében még akkor is, ha a helyzet reménytelennek látszik.

***

Érdekesen alakult a találkozó résztvevőinek összetétele. Nyilvánvaló, hogy a fogadó Franciaország fiataljai vettek részt legnagyobb számban, miként hagyományosan sok volt a lengyel is. Markáns színfoltot jelentett az orosz és ukrán fiatalok népes csoportja. Szép számban utaztak a találkozóra magyarok is, különösen, ha figyelembe vesszük a romániai, szlovákiai, vajdasági és kárpátaljai résztvevőket. (Lásd keretes írásunkat.)

■ DR. SRAMÓ ANDRÁS

Magyarok a találkozón

Hagyomány a taizéi ifjúsági találkozók, hogy az egyazon országból érkező fiataloknak külön találkozót is szerveznek. Így történt, hogy december 31-én szinte teljesen megtelt a belváros szélén álló Újtemplom a mintegy háromszáz magyar fiatallal. (Összesen közel félezer magyar anyanyelvű résztvevőt regisztráltak.)

A szervezők alaposan felkészültek erre az együttlétre, hiszen a szokásos beszámolókon túl – ki honnan, milyen szervezetben érkezett – kiscsoportos beszélgetésekre is sor kerülhetett (huszonöt csoportban!), amelyeken mindenki elmondhatta a találkozóval kapcsolatos véleményét, élményeit.

Nagy érdeklődés kísérte két fiatal – Zita és Márton – beszámolóját, akik több hónapot töltöttek önkéntesként Taizében, az ökumenikus közösség franciaországi központjában.

A délutáni informatív blokk zárta, amely további európai programokra, kapcsolódási lehetőségekre hívták fel a figyelmet. Az első között említett az idei Szélrózsza országos evangélikus ifjúsági találkozó...

Albert Schweitzer nyomában

A Nobel-díjas tudós, lelkipásztor, művész életének bő húsz évét töltötte Strasbourgban. Munkásságának talán legfontosabb helyszíne a Szent Tamás rakparton álló protestáns szeminárium, ahol először diákként tanult, és amelynek később az igazgatója lett. Házasságkötéséig itt lakott, több könyvét is itt írta meg.

A szeminárium mellett található a Szent Tamás-templom, amely a katedrális után a második legnagyobb templom Strasbourgban. Egyik fő ékessége a csodálatos Silbermann-orgona, amely Schweitzernek köszönhetően őrizhette meg barokk formáját. Schweitzer ugyanis az orgona megmentéséért indította el a Bach-koncerteket. Erre a tényre az orgona feljárójánál emléktábla hívja fel a figyelmet. (A zeneszerző halála napján, július 28-án mind a mai napig koncertet tartanak.) A templom számára Schweitzer posztromantikus hangzású orgonát is tervezett, amelyet a kórusban helyeztek el.

Az Ill folyó szemináriummal szemben lévő partján található a Szent Miklós-templom, ahol Schweitzer segédlelkészként kezdte szolgálatát. Kezdeti súrlódások után nagyon jó kapcsolata alakult ki az egyházközséggel, amely jelentős anyagi támogatással vette ki részét a lambarénéi kórházmisszió indításában.

Ha a Szent Miklós-templomtól továbbindulunk az Ill partján, negyedóra után a Szent Vilmos-templomhoz érkezünk. Az egyszerű külső csodálatos, gótikus elemeket is felmutató templombelső és egy újabb Silbermann-orgonát rejt. Ezen az orgonán tanult Schweitzer, itt nőtt művésszé, amint ezt emléktábla is tanúsítja. (A találkozó alatt a Szent Tamás-templom, a szeminárium, a Szent Vilmos-templom különböző műhelyek helyszíneként szolgált, és nyitva állt a látogatók előtt.)

Taizéi tervek

A strasbourgri találkozón Alois testvér elmékedései világos utat jelöltek ki a részt vevő fiatalok, az egyén számára ahhoz, hogy tovább haladjanak a bizalom zarándokútján. Megkérdeztük Andrást testvért, a Taizéi Közösség magyar „összekötőjét”, hogy maga a közösség milyen utat, milyen terveket lát maga előtt.

– Közösségünk számára továbbra is az a legfontosabb, hogy közös életünk által egy nagyobb közösségnek a jelei legyünk. Ez a nagyobb közösség maga az egyház, amely egybeköt mindenkit, aki Krisztushoz tartozik, és aki szereti Krisztust.

2015-ig hároméves felkészülési időszakban vagyunk, akkor ugyanis három évfordulóról emlékezünk majd meg: Roger testvér születésének századik, halálának tizedik, a Taizéi Közösség alapításának pedig a hetvenedik évfordulójáról. Ezen időszak vezérfonalát az „új szolidaritás” közös keresése adja. 2013-ban az ázsiai fiatalokra figyeltünk, 2014-ben az amerikai fiatalok felé fordulunk, év végén pedig Közép-Európa szívébe, Prágába megyünk.

Taizé-ima és énekegyüttlét

A rákosszentmihály–sashalmi evangélikus gyülekezetben (1161 Budapest, Hősök tere 10–11.) minden hónap második keddjén, legközelebb január 14-én, 19 órától Taizé-ima és énekegyüttlét. Minden alkalommal van igehirdetés is. Információ: gyertyafeny.lutheran.hu.

Szalmacsillag, gyapjúangyal, aranygömb

► Az evangélikus *Kertész Eszter*től először jelent meg a Luther Kiadó gondozásában verseskötve. A finom tollú költő ötödik kötete a *Szalma és glória* címet viseli. A rendre két évente megjelenő kötetek – *Éggel bélelt ház*, 2005; *Rózsalámpa*, 2007; *Boldog anyagban*, 2009; *Arasznyi Betű Cirkusz*, 2011 – sorába szépen illeszkedik a 2013 decemberétől kézbe vehető, bibliai ihletésű, legfőképp a karácsonyi történet köré építkező karcú, lírai kötet. A szavakhoz képek is társulnak: minden vers mellé egy fotó került. A fotós a szerző gyermeke és ifjú alkotótársa, *Kertész Ambrus*.

Engedtesse meg, hogy az utóhangnál kezdjem. Az *Örökzöld* című vers talán a leghívebb foglalata a kötet egészének. Benne három, akár együgyűnek is nevezhető tárgy szerepel: szalmacsillag, gyapjúangyal és aranygömb. Három olcsó karácsonyi kellék, mely ideig-óráig gyönyörködtet ugyan, de rendre újra visszakerül a szekrény mélyére, és aztán ott fekszik elhagyatottan a következő karácsonyig.

A három versszakra osztott miniatúr megmutatja ezeknek a látszólag jelentéktelen tárgyakkal a nagyon is komoly feladatát. Mindhárom tárgy szimbólum. A szimbólum lényege, hogy rámutat valami távolabbi valószínűságra, és részesül annak lényegéből, ami a létezés mélyebb szintjén „valóságosabban” létezik, mint mi magunk. Látszólag messze van tőlünk, és mégis itt van mellettünk, körülöttünk.

Az emberiség szellemtörténetének, de kollektív tudattalanjának is része a betlehemi csillag, a hírhozó angyal és maga Jézus Krisztus. Hogy a karácsonyi történetre híven emlékezhessünk, szükségünk van az őket szimbolizáló szalmacsillagra, gyapjúangyala és aranygömbre. Véges elménkkel, korlátolt képességeinkkel, könnyen kitérhető szívünkkel bajosan kelthetjük életre ezek nélkül az emlékeztető jelek nélkül az eredeti, csodálatos történet, mely a szent éjszakán lezajlott, és egész életidőnkön túli életünket, jelenünket és jövőnket megpecsételte.

„szalmacsillag mutatja, / hogyan vezette az égi tűnemény / a földi jászolhoz napkelet vándorait // gyapjúangyal emlékeztet / a nyáj mellett megálló isteni hírnökre / a mennyre és a mezőre // aranygömb tükrözi / a teljesség trónusáról / a test törekenységébe / belépő Krisztust”

Ez a lényegében pár soros alkotás rendkívül erős igékkel dolgozik. A három tárgyhöz három ige rendelhető: a szalmacsillag *mutat*, a gyapjúangyal *emlékeztet*, az aranygömb pedig *tükröz*.

A csillag, mely a napkeleti bölcseket vezette, iránytűként funkcionált. Jel volt, melyet évtizedek óta vártak az útra kelők, ahogy erről a kötet egy másik verse, a *Napkeleti bölcsek* is beszámol: „S mely napot, holdat, csillagot vezet, / a hatalomnak egyszerre arca lett.”

A fénylő arc látásához hosszú utat kell megtenniük a bölcseknek, és még hosszabbat a kevésbé bölcseknek. Ahogy meglátjuk a csillagot, eszmélnünk kell, majd újra kelnünk. Útközben minden év végén megállunk egyszer, és megpróbáljuk bemérni, vajon mennyire lehetünk attól a bet-

lelhemmi istállótól. Ebben segíthet nekünk az ócska szalmacsillag.

Az *Angyali üdvözet* című, dialógusban megírt vers látható, hallható angylant mintáz. Máriához így szól Gábor: „A végtelen fog benned növekedni, / a határtalan tőled kér majd enni, / bölcsője leszel, vigasza, támasza. / Igenedbe fészkel Istened, Mária.”

Az igen feltétel nélküli kimondása az, amire emberi voltunknál fogva képtelenek vagyunk. Épp ezért kellett megszületnie, majd meghalnia Jézus Krisztusnak. Mária kiválasztott, ő megláthatja, meghallgathatja a mennyei küldöttet. Nekünk idézze csak mosolygós, copfos, gyapjúból készült angyalka ezt az igazi fényességet, melyet még meg nem pillanthatunk, de melynek látására folyamatosan készülünk.

A gömb a legtökéletesebb forma, a teljesség szimbóluma. A csillag, karácsonyfára aggatható gömbökben megpillanthatjuk saját, kissé torzított tükörképünket. A földi világ halandó gömbjébe zárta megszületett Fiát a Mindenható, hogy nekünk örök életünk legyen. Az aranygömb

Isten végtelen szeretetét tükrözi kicsiben, ahogy számunkra felfogható.

Kertész Eszter letisztult, tüélességű szavaiból jöttányit sem szabad elvenni, és hozzájuk toldani sem, ezért ezen a ponton az érzékeny témához talán annyira nem is illő „verselemzést” érdemes berekeszteni. A kötetet azonban érdemes újra és újra elővenni, nem csak karácsonykor. Mert a *Szalma és glória* maga is szimbólum. A jászol, a szalma, melyen a kisdéd világra jött, királyfiúnak sem való, nemhogy „istenembernek”. A glória, mely a feltámadott Krisztust illeti, isteni. De Krisztus nem ölthetett glóriát az emberi test felöltése és annak megöletése nélkül. Ahogy mi sem kerülhetjük meg a betlehemi jászolt, se a töviskorona rémisztő látványát, ha haza akarunk jutni...

■ KINYIK ANITA

Kertész Eszter: Szalma és glória. Kertész Ambrus fotóival. Luther Kiadó, Budapest, 2013. Ára 980 forint.

Örök várakozás a Hargitán és Békéscsabán

Sütő András drámája a Jókai Színházban

► Túl mindenem, havas hegyeken és jégcsapokon, sokan mondanák: az Isten háta mögött. Itt játszódik Sütő András megrázó erejű drámája, az *Advent a Hargitán*. A havas hegyek és a jégcsapok ezúttal a békéscsabai Jókai Színház Ibsen-színpadára költöztek, hogy az ünnepi hetekben emberi mélységek és isteni magasságok közé juttassák a színházbarátokat. Sütő András drámáját 1985-ben közölte a *Tiszatáj*, első bemutatóját 1986-ban tartották a budapesti Nemzeti Színházban. Méltatlanul ritkán veszik elő, ezért különösen öröndetes, hogy a békéscsabai teátrum igazgatója a bemutatása mellett döntött.

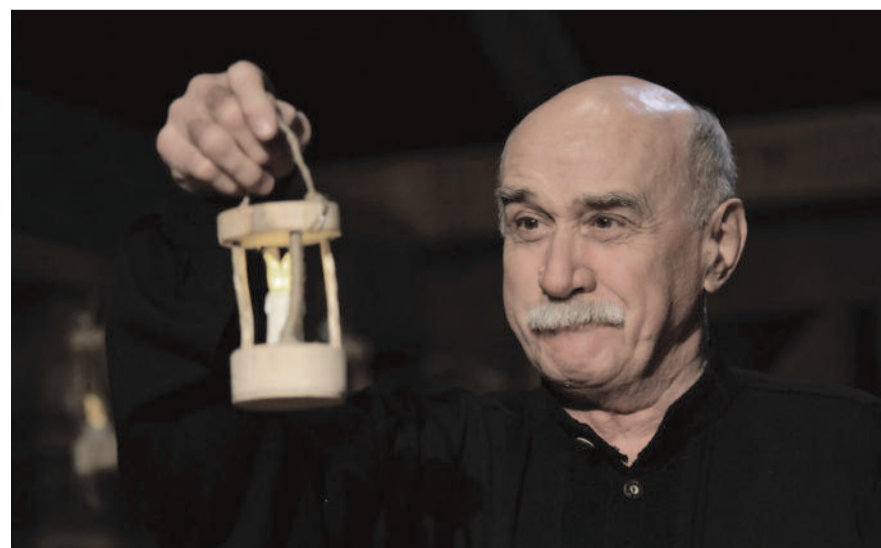
A szín egy minimálstílusban megformált székelő faház. Körülötte havas hegycsúcsok, az ereszen jégcsapok, melyek a folyamatosan mélyülő dráma során egyre csak dagadnak. A házigazda, Bódi Vencel egyedül él a világ végén. Hamar megtudjuk, a kis faház még a székelő falutól is legalább kétórnyi járásra található.

Bódi Vencel akkor lett magányos, amikor viharos körülmények között otthagya a lánya, aki apja helyett szerelmét választotta. Vencel egy alkalommal szerelmi félszikként bocsátotta otthontát Réka rendelkezésére, aki gyermekkor szerelmét, Gábort csalta meg a Nagy Romlás nevet viselő szakadék melletti házikóban...

Megismerjük Rékát, a cserfesjátékos leányt és Gábort, akit a Réka iránti szenvedélyes szerelem és a szünni nem akaró családottság kettsége feszít. Épp hogy felhúzza Réka ujjára a gyűrűt, a lány olyan hírt oszt meg vele, amely feldolgozhatatlan fájdalmat okoz neki. A lánykérés így válik mindent felforgató veszekedésé, majd torkollik valódi tragédiába.

A második felvonásban teljeseedik ki az advent, a várakozás a Hargitán. Mindenki vár valami jobbra. A hit folyamatosan fogy, míg egyszer csak jelek érkeznek a mennyből, amelyek a nagy találkozások lehetőségét vetítik

Bódi Vencel szerepében Széles Imre

előre. Az események azonban csak mélyebbre taszítják a szereplőket. Be kell látniuk ugyanis, hogy az ösök bűne

Réka: Kara Tünde, Gábor: Czitor Attila

újabb bünt szül, és minden korábbinál súlyosabb tragédia bontakozik ki.

A színházi művet különleges hangulat lengi körül. Egyszerre érzékeljük az őszötvetségi messiásvárás hangulatát, a népmesei motívumokat és a mindent beborító balladai homályt. A lelkünket népdalok és egyházi énekek hangolják rá a székelő adventre.

A *Rubold Ódón* rendezte előadásban a színészek mindegyike a szerzőhöz és a történethez méltó teljesítményt nyújtott. Kiemelendő azonban *Kara Tünde* alakítása, aki egyszerre három generáció nőalakját tudta – ha kellett, játékosan, ha kellett, tragikusan – megjeleníteni. Czitor Attila Gáborja jól érzékeltette a „gyűlölök és szeretek” lelkiállapotot, minden pillantásával, mozdulatával növelve a kis színház légtérében szinte tapintható feszültséget. Széles Imre – Vencel – monológjai sokáig csengenek a nézők fülébe, a művész ugyanis kitűnően formálta meg a bölcs, megfáradt székelő ember alakját. Szóke Pál Zetelaki Dánielként már-már az örület határáig sodródva az istenkáromlásig jut el – emlékeztető alakítást nyújtva. Néhány percre látjuk csak

emlékeztetnek is minket a bibliai példázatra, amely az utolsó időkre vonatkozva figyelmezteti a híveket, hogy mindig éberem égensék az olajat.

„Nincs üresség, ahol várnak valakire. S mindenre válasz jön, ha megtanulunk várni. Ezeresterek vagyunk, tanuljuk meg az ezeregyediket végleges foglalkozásként. Várni, várni, míg a lámpáink kigyúlnak” – ismételjük otthon Vencelt, amikor a fenőfadiszekkel együtt becsomagoljuk az adventi koszorút, tértől és időtől függetlenül várakozva a Megváltóval való találkozásra...

■ LÁSZLÓ JENŐ CSABA

Az Advent a Hargitán ebben az évadban látható lesz még a békéscsabai Jókai Színház Ibsen-színpadán január 10-én, 11-én, 16-án, 17-én és 21-én.

„Harcold meg...”

Beszélgetés Kákay István Dezsővel, egyházunk országos irodájának távozó igazgatójával

► Hatéves mandátumának lejártával távozott a Magyarországi Evangélikus Egyház (MEE) Országos Irodájának éléről Kákay István Dezső. A munkáévet is kezdő vízkereszt ientisztelet után elmondott búcsúszavaira reagálva jegyezte meg Gáncs Péter elnök-püspök, hogy jó volt végre lutheránus körben is megtapasztalnia a szolgálatátadás és -átvétel kultúráját... Az egyházunk kötelékében tovább szolgáló volt irodaigazgatóval dr. Korányi András készített interjút.

– Hat évvel ezelőtt... – mit jelentett akkor az irodaigazgatói munka, és mennyiben változott meg ez idő alatt?

– A Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodájának igazgatója megítélésem szerint egészen különleges, máshoz alig hasonlítható feladat körben, lényegében behatárolhatatlan, szinte állandóan változó feladathalmaz megoldásán munkálkodik. Úgy vélem, 2008-tól 2013-ig ezen a téren jelentős változás következett be: a feladatellátásban – különösen 2010-től – fokozatosan nőtt az előre tervezett feladatok aránya, javult a tudatosság mértéke és mélysége, a jogszerezés, a szakzserevség színvonala.

Nagyságrendekkel komolyabb, szabályosabb és hatékonyabb lett az iroda osztályainak tevékenységét érintő összehangoltság, egymásra épülés. Ilyenformán a tűzoltásszerű, sokszor kényszer szülte feladatmegoldások részaránya jelentősen csökkent – ha nem is szűnt, szűnhetett meg teljesen. Ez főként a tudatos igazgatói tevékenységből, a szervezet működésének strukturális átalakításából fakadt, másrészt erősen vissza is hatott a működésre, hiszen a szabályozottabb és olajozottabb működő szervezet számos olyan problémát tudott sikeresen megoldani osztályszinten, melyek a korábbi években rendszeresen az igazgatónál kötődtek ki – sokszor szinte kezelhetetlen tömegűvé, átláthatatlanná téve a feladatmennyiséget.

A hagyományos, konzervatív, lineáris szervezeti struktúrát – az előnyeik részben megtartva – sikerült komoly szakemberek bevonásával, minőségbiztosítással, szupervízióval egészséges mértékben funkcionális, esetenként mátrixrendszerű szervezetté átalakítani. Az igazgatói feladat- és munkakör is ennek megfelelően alakult át.

Az egyházon belüli feladatok között megnőtt az intézményfenntartói kötelezettségekből adódó teendők aránya. Az állammal kapcsolatos egyházi képviselőt a hat év alatt lényegében nem változott, bár a köznevelési és a szociális intézményrendszerek működésének drasztikus átalakulása 2010 után az ezekkel kapcsolatos egyeztetések megsokszorozódását vonta maga után. Az intézményfenntartói feladatok a helyükre kerültek.

– Nagy hangsúlyt tett már 2008-as pályázatában is az egyház és a gyülekezetek számára végzett szolgálatra. Mennyire sikerült ezt megvalósítani?

– Egyházunk ügyét szolgáló nagy megtiszteltetés. Az egyházi struktúrára meghatározó, talán legspeciálisabb helyén szolgáló hatalmas felelősség. Ezt a szolgálatot meggyőződésem szerint kizárólag teljes odaadással, önfeledőzással lehet és szabad végezni. Az igazgatói tevékenységben nem szabad elfelejteni a lelki tényezőt, a benső motivációt és elkötelezettséget sem.

Sokszor rendkívül egyszerű, máskor nagyon nehéz pontosan fölmérni egy adott döntési helyzetben, hogy mi is egyházunk valódi, hosszú távú érdeke. Megismerni, átlátni és megérteni egyházunk szerkezetét és szer-

vezetét – ez az alapja annak, hogy megfelelő döntést lehessen hozni. Természetesen a szolgálati évek alatt rengeteg tapasztalat halmozódik föl ebben a vonatkozásban is, de elkerülhetetlen, hogy a mindig új és új feladatok, problémamegoldások között ismét olyanra akadjon az ember, melyhez hasonlóval még nem találkozott.

Az efféle, előzmények nélküli helyzetben – tapasztalati támasz híján – nagyon sokat segít a szolgálatra való elhívás mögöttes tartalmában való töretlen bizalom. A sikeres válaszok megadásának alapfeltétele az egészséges hit és bizalom, valamint a lényeglátás és a határozottság, melyre a közösség vezetőjének és egészének egyaránt szüksége van. Egy ekkora ügy szolgálatához jó közösség, jól működő szakmai csapat is kell. Az országos iroda munkatársainak egészséges, egységes közösséggé formálására fordított időt és energiát soha nem bántam meg, mert elért szakmai és emberi eredményeinknek ez volt a záloga – a kölcsönös bizalmon alapuló, összehangolt munkán keresztül.

Természetes velejárója a munkának, hogy az egyén és a szervezet hibákat is elkövet. A hibák mértéke és súlya azonban nem mellékes. Korábbi vezetői tapasztalataimból is tudom, hogy a hibahatáron belüli történéseket el kell és el lehet nézni, ugyanakkor a teljesítmény hosszú távú javítása érdekében nagyon fontos a tanulságok leszűrése, az elemzés, az elkövetett hibák nyomán elindított változtatások következetes véghezvitele és ellenőrzése.

Az egyház egészének szolgálata leggyakrabban a gyülekezetek, az egyházmelegyék, a kerületek vagy az intézmények munkájának segítségével történik. Ennek megfelelően az egyházi szervezetek támogatására – mint az iroda elsődleges feladatára – mindig nagy súlyt fektettem munkatársaimmal együtt. Ez a munka – nagyon lassan, de biztosan – meghozta a gyümölcsöt abban a vonatkozásban is, melyet pályázatom megírásakor hangsúlyozottan fontosnak tekintettem: az országos iroda jó hírének megteremtését, általános megítélésének jelentős javítását.

A gyors segítségnyújtás és a szeretetteljes kommunikáció – mint alapvető elvárás – nem minden esetben és minden munkatársunk részéről volt kifogástalan. Ezért elnézést és megbocsátást kérek mindazoktól, akiket illet. Ugyanakkor örömmel nyugtázhatom, hogy az országos irodát illető zsigeri negatív megítélést – különösen az elmúlt két-három évben – sikerült jelentősen megváltoztatnunk: az iroda jóval több köszönetet és elismerést kapott munkájáért, mint korábban. Mindezt szakmai tevékenységünk jelentős javítása mellett kommunikációink fejlesztésének is köszönhetjük.

– Igazgatói szolgálatát az országos presbitérium szerkezetátalakítási terve nyomán lejár a hatéves ciklussal – melyek ma a legfontosabb végzendő, elvégzendő feladatok?

– Akadnak olyan feladatok, melyek nem újjak, ám az eltelt években-évtizedekben nem sikerült megnyugtató megoldásokat találnunk rájuk. Ezek

közül a legelső elnéptelenedő gyülekezeink helyzete, árván maradt vagy a közeljövőben elárvuló templomaink sorsa. Az országos iroda elvégezte a tények felmérését, de a folyamat itt megállt. Biztos, hogy ezen a téren az idő hamarosan súlyos döntéseket kényszerít majd ki. A társadalmi folyamatok sodrását egyházunk nem képes megváltoztatni – nem is ez a küldetése.

A népszámlálási adatok ismeretében – testvéregyházainkhoz hasonlóan – feltétlenül át kell gondolnunk identitásunk, helyzetünk, missziós tevékenységünk egészét. Rendkívül nehéz és felelősségteljes döntések sorát kell meghozni, ha nem akarunk belenyugodni az évtizede ismert ténybe: a lassú, biztos fogyatkozásba. Evangélikus egyházunk története során többször bizonyította életképességét, rugalmasságát, befogadókészségét és toleranciáját. Klasszikus értékeinkre – tapasztalataim szerint – bőven van igény a társadalomban. Kreativitással, innovatív gondolkodással kell megkísérelni ennek a hagyományos, időálló értékrendnek az átadását.

A társadalmi elfogadottság az alapja annak, hogy növekedni tudjunk, vagy legalább ne fogyjunk tovább. Ebben intézményeink kiemelt szerepet kapnak. Józan mértéktartással gyarapított intézményrendszerünk jelenét és jövőjét gondos odafigyeléssel kell követnünk és irányítanunk mind a diakóniában, mind a köznevelésben, miközben az állam egyre nagyobb feladatvállalást vár el a történelmi egyházaktól mindkét területen. A finanszírozásban jelentős változásokat tapasztalunk: szociális területen a korábbi bő esztendő után elkövetkeztek a szűkebbek, a köznevelésben pedig szinte minden átalakult, így kellő tapasztalatok, időbeli kifutás híján még bizonytalanok látszik a jövő.

Ugyanakkor szem előtt kell tartanunk azt a tény, hogy évről évre mintegy tizenötezer gyermek kap evangélikus szellemű nevelést közne-

– Életében nagy szerepet játszik évtizedek óta – így fontos volt az elmúlt hat évben is – a zene. Vannak-e zenei tervei, amelyeket most lesz lehetősége megvalósítani?

HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA FELVÉTELEI

– A hetvenes évek közepe óta folytatok dalszerzői és előadói tevékenységet. A Magyar Állami Operaházban eltöltött eredményes évtizedekről nem beszélnek, mivel egyházi tevékenységemhez sokkal közelebb állnak saját dalaim. Együttesem, a Poézis 1980-ban adta első koncertjét. Azért hívtam életre, hogy a mindnyájunk számára aktuális gondolatokat, érzéseket csodálatos formába öntő 20. századi magyar lírikusok verseiből írt dalaimat minél szélesebb körben előadjuk. Az eltelt harmincharom évben több száz koncertet adtunk, mintegy százötven dalmat énekeltük el. Öt CD-t és négy DVD-t vettünk föl, a Zákus Médiacentrum által rögzített műsorainkat több mint száz alkalommal sugározta a televízió, elsősorban a Pax Tv.

Az együttesben huszonöt éve hűséges, kiváló előadótársam Kati, a feleségem, ám tíz éve már lányaim is velünk muzsikálnak, így a Poézis afféle családi kohézió eredménye is, mely közös szenvedélyünk mentén szorosan összetart bennünket. A kamara-

Az Üllői út 24. zenei formáció vezetőjeként a 2012-es – fonyódligeti – Szélrózsán

velési intézményeinkben, és bizony ők a jövő letéteményesei. Közülük kerülhetnek ki a jövő evangélikus teológusai is, akik elvégzik hittudományi egyetemünket, és majd pásztorolják gyülekezeinket. Teológiánk jelenléte és jövője is aktív gondolkodást és felelősségvállalást igényel, hogy megtartsuk, sőt erősítsük elismert helyét a magyar felsőoktatási rendszerben. Megítélésem szerint egyházunk identitásának és fennmaradásának alapfeltétele intézményrendszerünk stabil, szakmailag színvonalas rendjének megtartása és az evangélikus teológiai és lelkesítőképzés hosszú távú megőrzése.

muzsikálásban szigorú alapkövetelmény az egymásra figyelés, egymás tisztelete, a zene – és a mi esetünkben a szöveg – iránti mélyszéles alázat.

Számos dalomban érhető tetten konkrétan vagy áttételesen a szövegek vallásos ihletettsége, így nem csoda, ha már irodaigazgatói szolgálatomat megelőzően is többször hívtak bennünket evangélikus templomokba vagy a Szélrózsza országos evangélikus ifjúsági találkozóra szolgálni. Mindez az elmúlt hat esztendőben még inkább kibontakozott.

Egyházi szempontból jelentősebb alkotásom a Reményik Sándor Pilátus című költeményére írt, Hajnal Anna

gyönyörű versével kiegészített, nagyobb lélegzetű darabom, melyben kibővített zenekari apparátus kíséri az öt szólót és az énekkart. Ennek sikere nyomán született a hét 20. századi magyar költő ima jellegű versére komponált, Hét ima című zenei költeményem, még több hangszerre és nagyobb énekes apparátusra. Mindkét darabot a pestszentlőrinci evangélikus templomban mutattuk be a gyülekezeti énekkar lelkes közreműködésével. Együttesem történetének legnagyobb szabású koncertjét is ebben a templomban adtuk 2013 szeptemberében Weöres Sándorra emlékező, születésének centenáriuma alkalmából. Az evangélikus költőzseni harmincharom verséből komponált dalaimat adtuk elő zsúfolt ház előtt, kirobbanó sikerrel. A koncertről készült DVD anyagát már sugározta a tévé.

Ilyen nagyszabású vállalkozásra most nem készülünk, de folytatjuk a műhelymunkát, hiszen a nagy feladatok megoldása közben több különálló, egyenként is érdekes művem várja évek óta a fiókban – eddig hiába – a pillanatot, amikor bábból végre lepke lesz, és megcsillanthatja értékeit a hallgatók előtt, átadva a költők üzenetét. Bár közel negyven év alatt kétszáz dalt írtam, a szerzői tevékenységet nem szeretném és nem is tudom abbahagyni. A belső építkezéshez a legtökéletesebb terep az ima és a zene. Milyen csodálatos is az, amikor a kettő találkozik!

– Merre vezet tovább az útja? Számíthatnak-e tapasztalatára a gyülekezetek, intézmények, az egyház?

– Ahogyan a Magyar Katolikus Rádió májusban adott interjújában is kifejtettem, pályámon nem keresem a feladatokat, állásokat, hanem inkább elfogadtam azt, amit Isten elém tett, amire elhívt. Kétségtelen, hogy nagyon nehéz feladatokat is el kellett végezni, stresszes munkakörököt is be kellett töltenem az elmúlt húsz évben, de meggyőződésem, hogy mindez így történt jól. Legjobb tudásom és lelkiismeretem szerint igyekeztem ott szolgálni, ahová Isten állított. Most is így lesz.

A héten kezdtem meg a munkámat a Sztéhló Gábor Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnáziumban, ahová több szempontból is „hazamegyek”. A gimnáziumban érettségiztem – családi tradíciót követve –, az általános iskolában kezdtem egykor tanári pályámat, a vadonatúj óvoda létrehozásán és felépítésén pedig sokat fáradoztam eredményesen. Lehet ennél szebb és jobb?

Az evangélikus egyháznak, amelybe „születtem”, aktív tagja leszek ezután is. Amikor az irodaigazgatói elhívást kaptam, büszke voltam arra, hogy püspök nagyapám, az irodaalapító főtitkár, Kuthy Dezső nyomdokába léphetek. Nagypárom iskoláink államosításakor ment nyugdíjba, míg én iskoláink átvétele, újjraalapítása során az ő álmainak megvalósításán is fáradozhattam. Mindig szem előtt tartottam a tőle kapott konfirmáció igémet: „Harcold meg a hit nemes harcát...” (1Tim 6,13)

Szolgálatom alatt megismertem egyházunk egészét, így tágabb vonatkozásban lettem evangélikus. Mindazt a tudást, tapasztalatot, amelyet fölhalmoztam, készséggel bocsátom mindazok rendelkezésére, akik kérik. Ennek mikéjtjét és kereteit nem kutatom. Ha lesz elhívás, lesz válasz is.

Elmúlt évi napló – jegyzetlap

Búcsú Görömbei Andrásról. Meghalt a debreceni egyetemi tanár, akadémikus. Ennyi a sötétben kopogó hír, a többi egy áldozatos élet ószi kilobbanása. Az *Alföld* 1967-től közölte finom szövését, pontos írásait; első kismonográfiája hosszú késéssel jelent meg, mert *Sinka Istvánról* szólt. És ez az ellenállás sokáig megmaradt vele szemben, főleg, amikor 1970-től a határon túli magyar irodalom, a népi írók mozgalma (*Németh László, Illyés Gyula*) felé fordult. És a többiek felé, akik szintén nem voltak a hatalmas kegyeltjei: *Csoóri Sándor, Nagy László, Sütő András, Nagy Gáspár...*

Nemrégén, hatvanadik születésnapján „Laudetur!”-ral köszöntötte pályatársa, s jogosan, hiszen a győri bencés gimnáziumban végzett. Talán mély hite segítette át a megpróbáltatásokon, és adta az erőt is a fáradhatatlan munkálkodáshoz. „Szellemi nagyság, lelki nagyság, erkölcsi nagyság. Hogy ez a három együttesen, egy és ugyanazon személyben, egyszerre tudjon kiteljesedni és megmutatkozni, csak kivételes esetekben lehetséges” – írta a jó barát, *Bertha Zoltán*. Szellemtörténeti jelentősége felmérhetetlen, irodalomtörténeti, kritikus hatása felbecsülhetetlen. A váratlan távozás és az utána hagyott úr megmutatta: Görömbei András példaadása örök érték.

***

Tervek, álmok. Szeretnék befejezni egy könyvet. Szülővárosom, Vásárhely regényét. Megírni száz-százötven évet, a küszködést, a sok csodát, a szegénységet, azt, hogy emelkedtek magasba hitvány emberek, és hulltak a feledésbe áldozatos életek.

***

Szívzavar. Két hete, hogy arra riadtam föl, a szívem ki akar ugrani. Istene, mi ez a hajnali fájdalom? – kérdeztem magamban. Azután rövid nyugalom, újból a gyorsuló ritmusok, mintha maratoni futás vége felé közeledtem volna. Később feleségem aggodó arccal már a klinikán érdeklődött, szaladt ide-oda. Szerencsére egy fiatal orvos gyorsan intézkedett.

Néhány perc, és az intenzív osztály lakóival ismerkedtem. Tíz óra felé a főorvos és egy kedves professzor a stratégiát beszélte meg, sok latin szóval. Komoly gépek gördültek be, kigördültem én. Este felé katéerezés. Érdekes, most a jobb csuklóm közelében ment föl a kis kamera. „Nem rossz, itt pocskék!” – hallottam egy új rész térképezésénél. A végén erős szorítókötés, hat órán át, kellemetlenebb volt, mint a vizsgálat. Rövid idő múlva semmit nem éreztem. Elhaltak az ujjaim, olykor rémülten számoltam, megvan-e mind? Kezem hatalmas bokszkesztyűvé dagadt. Karom sárga a jódos ecsetől, olyan voltam, mint egy rézbőrű indián...

Azután kilobbantak a fények, végre újból csend lett. Esti imádság után kicsit töprengtem még. A kórházat, a fájdalmat egyre rosszabbul bírom. A gyógyszerillatú kórtermekben van valami kiszolgáltatottság és félelem. Lámpaoltás előtt néhány korty *Weöres Sándor*, az új válogatott kötetéből: „Mert nem sejtethjük, mit hoz az új ezerév: / stronciumos bombát? föld, víz, lég máglyahalálát, / vagy van-e még józanság, megmaradás, virulás? / Gondja magyarnak, szomszéd népnek, távoli honnak; / lét és nemlét közt, ekkora végső sose volt.”

***

Hans. Ő a rangidős a szívsebészeti klinikán. Híres szász család, híres kereskedődinasztia leszármazottja. Magas, sovány ember ezerszázegy halálos betegséggel! De rangja, tekintélye felesége, gyermekei előtt töretlen. Szinte minden órában jöttek hozzá, s hoztak valamit, főleg gyümölcsöt: vigyázni kell, súlyos cukorbeteg. Dicsérte az orvosokat, a csinos nővéreket, még a néha-nem-tudni-micsoda ebédet is...

Kedvenc csemegéje leányának a saját főzésű baracklekvárja. Az utolsó két-három kanálnyt kivitette a hűtőszekrénybe. Alig hajnalodott, már csoportosította a tegnapi maradékot: hány szelet a kenyér, a zsömlé, mennyi a vaj, a sütemény. Pakolt. Mogyogott a bajusza alatt: „Nem élet ez már?” Reggelire kérte is gyógyító csodalekvárját. A nővére pár perc múlva közölte, nem találja. „Nem oda, Buda” – mondta ingerülten Hans. „Nagy baj lesz, kedvesem!” – szorította a riadtóziké-tekintetű fiatal nőt. Újabb keresés, azután futkosás, de a lekvár nem került elő.

Hans arca elfehéredett, majd vörös lett, mint a paradicsom. És maradt ilyen egész nap. Ágya végébe húzódva, összekulcsolt kézzel szórta szeméből a fenyegető villámokat.

***

Orvosok és nővérek. *Dr. Merkely Béla* kis füzetét olvasom, a jeles professzor az egészség megóvása érdekében ajánlja a kiadványt. Mindennapos reggeli tornát szívbetegeknek, fiataloknak és időseknek. Ma ő vizitelt, népes csapattal. Köszön a betegeknek, meghallgatja a diagnózisokat, azután véleményt mond, javasol, olykor egy-egy pályakezdetől kérdez. Kedves szigorúsággal megy tovább.

Ma fáradtabb az arca, de válaszai pontosak, hiszen ő nem tévedhet. Ahogyan a többi orvos sem. Itt mindenki teszi a dolgát, jön-megy, emelre föl és vissza. Figyel, meghallgatja az idősök panaszait, biztatja őket, olykor a beteg közelébe verekszi magát. Van olyan, ahol hat látogató ül a beteg ágyánál, csodálkoznak, hogy nem ette meg a finom hazai ételeket: a kanta levest, a tizenöt szelet rántott húst, a hús túrós-meggyes rétest... Azután rend lesz, megértés: a nővérek mindent megmagyaráznak.

Hihetetlen, mit futkosnak, mennyi mindenre figyelnek. Alig vetik le a fehér köpenyüket, már jönnek is vissza a hosszú éjszakára. Mintha száz szemük, két szívük lenne, megérzésük a rosszra. Fáradhatatlan kezük, finom ujjuk a sűrű vérvétellel. (Csodálkozom is néha, hogy maradt még pár csepp az ereken.) Olykor egy kis pihenés is jut nekik. Leülnek az ágy szélére, az egyik kislányról beszél, a másik három lányáról... „Olyanok, mint az orgonasípok” – súgja az álomba zuhant fölébe.

Egy szál virág helyett idemásolok néhány sort az erdőjáró költőtől, *Berda Józseftől*: „Ha van / áldozatoság: téged illet annak legdicsfényesebb / koszorúja. Boldog mániákusa te az önemésztd, soha ki nem merülő sugaras szeretetnek, melynek / gazdag jegyese vagy te a halandók között.”

***

Vasárnapi harkály. Magas, ötemeletes betonfal. Oldalán a reggeli fények és árnyak geometriai formái. Látom, hogy az apró ablakoknál egy harkály szorgoskodik. Azt hittem, ott van a titkos fészke, kicsinyeit jött meglátogatni. De nem. Itt is kopá-

csolt, keresett a résekben. Szinte akrobatikus ügyességgel kapaszkodott a csupasz felületen, kalapált, röppent tovább, föl a hatalmas antennára. Kicsit furcsállja, vissza is jött a déli oldalra. Igazított itt-ott a kőművesek rossz munkáján, azután a közeli hatalmas hársfára szállt.

***

Sóhaj. „Talán segít az Isten!” – szóval meg festő barátom. „De már segített – felelem –, rajtad és rajtam is.” Néha úgy vagyunk: nem kellene, hogy másokkal is megtegye, szeretetéből másokra is pazaroljon. Milyen önző is az ember, legtöbbször magára gondol, eszébe sem jut, hogy mennyien élnek szegénységben és magányban. Kérjük a lehajló Istent, szánjon meg bennünket, hogy mindannyian éljük túl ezeket a veszélybe forduló éveket.

***

Szentendrei társaság. Elfoglaltságok, betegségek miatt csak most jött össze a régi baráti kör. Beszélgetünk, borozgatunk, az asszonyok lemennek megnézi az ártéri erdőre lenyugvó napot. Ketten is nekem szegeznek a kérdést: mi a véleményem az *István, a királyról*? Mint szakértő milyennek láttam a Szegedi Szabadtéri Színpadon? Nem vagyok a műfaj tudósa, de próbálom megfogalmazni.

A legszörnyűbb az, hogy a zenés darabból politikai harc lett! De hát milyen lehetett volna, *Alföldi Róbert* ezt csinálja majdnem minden bemutatójával. A rendező azt sugallja, hogy a korona ketrecéből nincs szabadulás. Az örök rabság vár reánk. A régi *István* valami szépet üzent: első királyunk szavait, a kereszténység hitét. De a mostani keveset...

Persze megértem és érzem is, az elmúlt ezer év alatt reményeink meg-

fakultak, illúzióink elvesztek. Olykor hideg és rideg köröttünk minden; az utóbbi hat évtized megtörte nemzetünket... De fölálltunk, mint annyiszor a nehéz időkben. És kellenek a kapaszkodók. *Szörényi Levente* és *Bródy János István, a király* is ilyen volt, s talán marad is, ha föltámad szeretetteljes, kritikus kezektől. És ott talán *Gizella* nem Mercedesen, *Nagy Feró* nem Trabanton érkezik, *Varga Miklós* nem apró papírzászlót lenget. Első királyunk, István nem tehetetlen báb, s Koppány véreből pár csepp most is hull ránk, mert mi az ő fiai is vagyunk: imádkozni és lázadni tudó mai magyarok.

***

Az óceán partján. Kis törzs: a Sziget Népe Madagaszkár déli részén. Nézem a mindennapjaikat: szorgos, dolgozó emberek; küzdenek az életükért. A közeli őserdő kiirtása miatt elsivatagosodtak a földjeik, s a homokvihar is egyre erősebb. Hatezer férfi, nő és gyerek. Lassan a halálszát az utolsó menedék, az ifjak félelmet nem ismerve, életük kockázatásával gyűjtik a halat, a polipot. Tiszta-kék öblök csillogó ezüstfehér hullámokkal. Alkonyodik, szép arcú nők a tűz körül, gyönyörű ruhákban.

***

Románia–Magyarország-foci-meccs. Még mindig beszédtema, különösen a férfiak között. A magyar labdarúgó-válogatott Bukarestben 3 : 0-ra kikapott. Mély ütés ez és kiütés, sőt több is annál, hiszen szurkolóink a nap során – olykor viselkedésük miatt – háborús helyzetbe kerültek. Elkaptam egy külföldi tudósítást: két, vonatról leszálló fiatalembert azonnal ütlegetni kezdett a román csendőrség. Mostanában nem láttam ilyen gyűlöletet! Azután gu-

mibotok suhogtak, könnygáz fojtó szaga szállt, kapott, aki ki merte nyitni a száját.

Pocskékul kezdődött a meccs, már a második percben gölt kaptunk. És mi? Mint az ólomlábú amatőrök. Azután még a szövetségi kapitány jópofa nyilatkozata... Azon töprengtem, ezek a szerencsétlenek nem tudják: aki fölveszi a nemzeti színű mezt, az Magyarországot képviseli! A magyar–román meccs nem csak sport, sajnos kemény történelem is. S úgy látszik, nem szűnő gyűlölködés lesz még hosszú ideig.

***

Charles Simonyi. A magyar származású üzletember és űrhajós mondja: „Úgy érzem, ebben az évszázadban eljutnak az első telepések a Marsra!” Érdekes, nem öröm van bennem, inkább az irtatlan sok pénzre gondolok, amit erre költenek. Talán a rákkutatásra érdemesebb lenne, vagy így is sokan vagyunk a földön? Én abban reménykedem, hogy ennek a szörnyű, alattomos betegségeknek a megoldásához is közel kerülünk!

***

Utcai művészek fesztiválja. Ausztriában járt barátom fedezte föl, sőt el is ugrott Linzbe, hogy képeket hozzon a különleges találkozóról. Három napon át művészek, bűvészek, zenészek, fiatal zsonglőrök – Európából – mutatták be tudományukat. Hihetetlen, mennyi kavargó ötlet, jókedv! És vidám közönség. Legjobban az olasz férfi egyszemélyes színháza tetszett, és egy spanyol bohóc házaspár. És a négy horvát, akik csupa fehérben, ezüst arccal álltak, mozdulatlanul, s ha pénz hullt kalapjukba, akkor különös mozgással köszönték meg.

***

Világokat varázsló

Kormos István (1923–1977) emlékezete

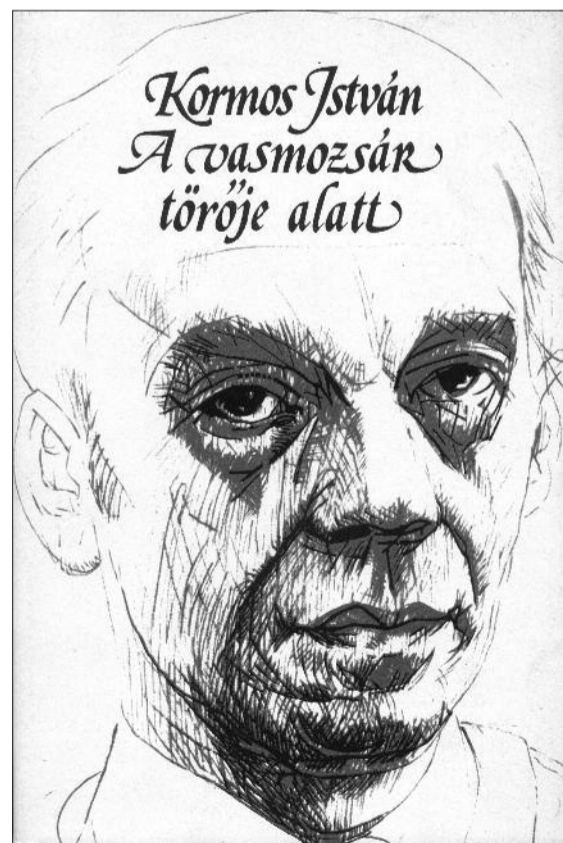
Hosszú hallgatás után szólalt meg újból. Szerencsére a régi, népmeseerejű versekkel és dalokkal. Első kötetében több volt a jókedv és a játék, gyűjteményes könyve, az 1971-ben megjelent *Szegény Yorick* mélyebb zengésű, komorabb költőt mutatott.

Ha valaki azt hiszi, hogy *Kormos István* átszunyókálta a tiltás évtizedeit, nagyot téved. Kísérletezett a gyerekirodalommal, és ott is maradt élete végéig. Ontotta a verses meséket, a kedves történeteket. *Reich Károly* grafikusművész bájos, színes rajzai pedig fölerősítették a varázsos sorokat.

Sokan emlékeznek Vackorra. Az apró, piszén pisze kölyökmackó nem elégszik meg az erdő mély csendjével. Több kell neki: a hangos óvoda, az első bé az iskolában, maga a nagyvilág. Nem szeret egyedül lenni, meleg közösséget akar. Vackornak a könyvkiadó munkatársai lettek a barátai. (Volt is belőle sértődés, bor melletti nevetés.) És új, gyerekeknek szóló, szebbnél szebb kötetek...

„Se házam széke asztalom / Surabájában vásált gyöngyöm / foszlott magas nyakú pullóver / fekszem könyéken pusztá földön / de semmi

vész gyerekeim / sajnálnotok fölösleges / világokat varázsolok / amikor akarom...” *A Nakonxipánban hull a hó* kezdődik így. A korán lezárt élet-

NAGY LÁSZLÓ RAJZA EGY KORMOS-KÖTET BORÍTÓJÁN

gyar költészetbe; talán *Csokonainak* és *József Attilának* kései rokona. A világirodalomban még messzebbre kell mennünk: *François Villon* bortöntető barátja, aki veszendő és ritka szavakból építette föl világát. És csupa meglepetés: hol egy kunyhóba hív bennünket, hol a szemünk előtt nő fölénk vályogkatedrális.

Kevés szó esik szerkesztői munkájáról, a Móra Kiadónál megjelent remek sorozatáról. *A magyar irodalom gyöngyszemei* száz kötete ma is kimeríthetetlen kincseshánya. És a műfordítót se feledjük. Ősi indián bájoló ének zendül meg szavaitól, és a középkori francia költészet pajzán történetei. S ki ne ismerné Burns-átköltését: a *Korai még a konty nekem* hetyke üzenete megzenésítve befészkelte magát a fülünkbe.

„Páratlan versbeszéd az övé a hazában – írta *Nagy László*. – Diákos, kópés, góbés, fintoros meg fricskás kezdettől végig. Örök elevenség, így eleve elrettenti a hét határon túlra az unalmat.” Így búcsúztatta 1977 októberében a Farkasréti temetőben költőtársa az ötvennégy évet élt barátot.

■ FFL

...ok az Úr 2013. esztendejéből

Erdélyi templomok. Aki ott betér Isten házába, kétszeres szomszóság vezet a kopott padok közé. A hinni és remélni vágyás csendes imádsága. Sehol olyan tiszta-szép arcokat nem látam, mint ott. Az elmondhatatlan boldogságot a betérő arcán, hogy ott lehet, egy sokat szenvedett közösség tagja lehet. Emlékszem egy régi november végi vasárnapra: a hirtelen lezúduló havazásban két kezével védte a pár szál virágot egy néni. Istennem, hogy átfázott, talán meg is fagyott, de a zsoltárének, a testvéri szavak fölmelegítették. Nem csak az élő, a főtámadt Krisztust is hallotta a dél előtt óvó csendjében.

***

Jer 8,5–11. „S mikor így beszélnek, hazugsággal gyógyítanak: Békesség! Békesség!” – noha épp ez nincs. Kétezer évnél is régebben leírt mondatok, és ma éppen olyan aktuálisak. Szerte a nagyvilágban Isten nevében ölnek, és Allah nevében. Folytonos hazugsággal és ámitással.

***

Kultúrpanasz. Szörényi László ma a legnagyobb tudású irodalomtörténész. Negyvenedik tanévét fejezte be az egyetemi katedrán. A fáradhatatlan professzor négy évig római nagykövetként is vitte jó hírünket, s hivatásos íróinkat, művészeinket az Örök Városba.

Legutóbbi esszéjében a közélet égető gondjairól szól, remek útirajzokat közöl, képzőművészeti, filmes írásokat és emlékezőket útra indító tanáira. Érdekes a *Nemzeti tudományok és oktatás* című munkájából néhány drámai sort idézni: „A gyerekek, akik régebben az általános iskola első osztályának második félévében már tudtak olvasni, ma ezt még az ötödik osztályban sem

mondhatják el magukról. Alig van ének- és zeneoktatás, a Kodály-módszert leginkább Japánban alkalmazzák; a tornaterem – ha van egyáltalán – többnyire életveszélyes. Egyetemre analfabétákat örömmel vesznek fel, különösen magyar szakra. Régen csináltam egy szellemesnek szánt mondást, mára szomorú valósággá vált: a hallgatók csak képzelik, hogy diszlexiások, valójában analfabéták. Teljesen kirajzolódik a tendencia: előbb-utóbb, de inkább előbb, a magyar nyelv és irodalom, illetve a történelemoktatás meg fog szűnni az iskolákban, az egyetemeken az erre képző szakokat is bezárják.

***

Szokolay Sándor emlékére. Megdöbbentett a halála. Azt hittem, örökké dolgozni fog, mosolyával biztat a futó időben. Mindig sietett – ez jutott eszembe legelőbb –, lélekben fiatal maradt. Szeretett Istene hat év tizedet adott neki, hogy a zenének éljen: komponált fáradhatatlanul, jegyezte a veszendőt.

A halál ellen, a feledés ellen: *Szent Margitról* írt, *Széchenyi Istvánról*, az 1956-os forradalom ifjú halottairól. Legnagyobb sikerét a *Vérnásszal* aratta. Legsúlyosabbnak zsoltáros hangját érzem, bibliai felolvasását. Azt hiszem, ezek még felfedezésre várnak. *Az Istar polkoljárása* című oratóriumában – a száz éve született *Weöres Sándor* szövegére íródott – az ódon-szép szó és a zene kivételes egységét valósította meg.

Kerek születésnapokon, évfordulón leültünk, hogy folytassuk a véget nem érő riportot. Ez most megszokadt... Olykor levélben üzent valami fontosat, készülő írásából küldött részletet. „Mikor egy ledöntött nemzet újja akarja magát építeni, szüksége van, inkább, mint valaha, a

meg. Ezeket a pillanatok át kell élni, meg kell örökíteni, és tudni kell, hogy kizárólag ezek azok, amelyek felletted tudnak állni a halálnak. Ilyen pillanat volt, amikor *Gyurta Dániel* a dobogón állva a magasba emelte az aranyérmét!”

A világ legjobb mellúzója a tőle megszokott szerénységgel köszöntö meg a jókívánságokat. Jó hallani és

látni: sok tiszta ember él közöttünk, szavaikból hitet és erőt meríthetünk.

Balczó András átadja az év sportolójának járó trófeát Gyurta Dánielnek

Sportgála 2013. Több mint ötven éve, hogy az újságírók megválasztják az év legjobb sportolóját. Érdekes, hogy a pontszám alapján a férfiak vezetnek, bár *Egerszegi Krisztina* és új csillagunk, *Hosszú Katinka* is beírta nevét az aranykönyvbe.

A mostani, csillagóra sikeredett gálán örömmel fedeztem föl olimpiai és világ bajnokunkat, *Balczó Andrást*, aki az év sportolójának adta át a trófeát, sőt útra való szavakkal is megtoldotta: „Vannak pillanatok, amelyekben az élet szépsége jelenik

meg. Ezeket a pillanatok át kell élni, meg kell örökíteni, és tudni kell, hogy kizárólag ezek azok, amelyek felletted tudnak állni a halálnak. Ilyen pillanat volt, amikor *Gyurta Dániel* a dobogón állva a magasba emelte az aranyérmét!”

A világ legjobb mellúzója a tőle megszokott szerénységgel köszöntö meg a jókívánságokat. Jó hallani és

látni: sok tiszta ember él közöttünk, szavaikból hitet és erőt meríthetünk.

***

Ágoston biztatása. „Szeress, és tégy, amit akarsz.” Ha él valakiben, munkál a hivatás, akkor nem kell latolgatni, most éppen alkalmas-e az idő, vagy nem. Dolgozzon. Szüntelenül és fáradhatatlanul. Isten állandóan munkálkodik. Tegyük azt mi is. Ásóval, kapával vagy érlelve legbelül a születő gondolatokat. Figyelve örökösen, hiszen bármikor jöhet a hívás. A lelket fölforrósító kegyelem. „Az ihletettség valódi hit a gondviselésben” – mondja *Vasadi Péter*. Ahogyan az imádság: mondani, mondani szakadatlanul. Mindig másokért, és ha marad rá idő, olykor magadnak is.

***

Postaláda. Délben vagy késő délután megnézem a fémládat. Van-e valami levél a prospektusokon, röplapokon kívül? A legtöbb küldemény számla, mit kell fizetni és mennyit. Azután az alapítványok kérései, főleg a beteg gyerekek megsegítésére. Kedves meghívók szülővárosomból, Vásárhelyről. És van, hogy napokon át semmi. Mintha a világ elfelejtett volna. Barátoknak és ellenségeknek nem hiányzom. Ilyenkor magányos vagyok és szomorú, mint a bejárat mellett heverő lapos kő.

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

A halál ellen

Szántó Piroska születésének 100. évfordulójára

Két nagyszerű ember élt a Várkert rakpart 17. alatt: nagy költőnk és műfordítónk, *Vas István* és felesége, a varázsos világú festőművész, *Szántó Piroska*. Itt dolgoztak május első napjáig, azután fölkerelkedtek, és kiköltöztek a szűk utcájú festővárosba, Szentendrére.

Vajon megvan-e a kert, ahol oly gyönyörű volt a szeptember? Ős-arany lombok alatt, a mély csöndben kikészítve a székek, az asztalon erős tea és kávé, a tálcan szendvicsek. A várakozás áhítatában Piroska sürgölődik, megáll, és mond valamit a rigóknak...

A magyar irodalom képviselőinek nagy része megfordult náluk: kezdő firkászok, jeles költők, és folyt a beszélgetés, a vita versekről, életről, halálról.

Szántó Piroska 1913-ban született

Kiskunfélegyházán. 1932-től járt a Képzőművészeti Főiskolára, ahonnan politikai tevékenysége miatt kizárták. Ezután *Vaszary János* tanfolyamát látogatta. 1937-től *Bálint Endre*, *Vajda Lajos* és *Korniss Dezső* körében alkotott. 1944-ben Bajóton bujdosott. 1945–48 között az Európai Iskola tagja.

Villon, *Shakespeare*, *Boccaccio*, *Kipling*, *Krúdy* műveinek illusztrálása megélhetést jelentett számára. Expresszív hangvételű kompozíciók jellemzik műveit. Témáit sorozatokba rendezte: *Útszéli kereszték*, *Pléh Krisztusok*, *Szerelmesek*, *Lepkék*, *Virágok*. Írásai, krónikás jegyzetei életrajzi emlékezők: *Bálám számára*, *Forradalmi szvit* (1956), *Akt*.

Ezek az életút száraz adatai, az igazi: az élő, teremtő ember. A fáradhatatlanul alkotó festő. Magányos alakja volt a magyar művészetnek. Különös képességgel megáldott nő, aki értette a napraforgók beszédét, a fáradt lovak panaszát. Egyszóval varázsolni tudó.

Egy kései olasz kiállítás katalógusa ugrik be. Az utolsó kép: nyári székben ül Szántó Piroska, az állványon egy tarisznyás lovacska. A festő mosolyog, s mintha a reggeli nap bujkálna a vászon mögött. Ha jobban megnézzük a fotót, látszik az idő alattomos pusztítása. Piroska uja csupa fájdalom, mint göcsörtös fag, szorítja a hajló nádszálakat. Sovány és fáradt arcán mintha a közelgő búcsúzás sejlene föl.

JEZUS SZÜLETÉSE

A többieket már tudjuk: még néhány munkás év, lázas kapkodás, hogy mindent befejezzon. Saját festővilága hiányzó darabjait és a kivételes társ, *Vas István* sugárzó hagyatékát. Mert azok voltak, igazi társak, *Philemon* és *Baucis* kései utódai, a szeretet lámpásai. *Vas Istvánnal* nemcsak az élete, de a teremtő élet értelmébe vetett hite is egy volt. Elaljasuló korokban korán rádobbantek, hogy a boldogság „lopott jószág”, megfogták egymás kezét, jó erősen, és nem is engedték el.

A költőtárs botalt botladozva ment a nagy Úrhoz. „Meghalt” – mondták

a barátok, de Szántó Piroska nem hitte el, hogy nem látja többé, és élő modellként festette meg. Bátor lovasnak, vágató lovasnak, örök-kék szerelemben feltámadónak.

Rajzolt, festett halálos betegséggel megjelölve, és folytatta önéletírását, azt, amelyet a másik nem tudott már befejezni. Élt néma fájdalommal, fél szárnnyal, versenyt futva az évekkel. *Vas István* hatalmas könyvtárát a pécsi egyetemnek adományozta, saját festőörökét a szombathelyi képtárnak. Itt nagy gyűjteményes kiállítás köszöntötte az 1998-ban el-

hunyt festőművész századik születésnapját.

Szántó Piroska egy külön, kedves sorozatot ajándékként szülővárosa múzeumának ajándékozott. Kiskunfélegyházán, a városi könyvtárban tavaly december elején előadással emlékeztek rá, és bemutatták a róla szóló kötetet, a Móra Ferenc Gimnáziumban az ifjúság idézte fel a régi diák alakját, december 13-án pedig a Petőfi Irodalmi Múzeumban barátok – filmvetítéssel egybekötve – emlékeztek a tárgyak és lények titkát festő művészre.

■ – FENYVESI –

Mi közünk a csillagokhoz?

Dr. Zombori Ottó csillagászati előadása a Budavári Szabadegyetemen

▶ A budai Várban, a Bécsi kapu téri evangélikus templom kápolnájában minden hónap első hétfőjén szabadegyetemi előadások hangzanak el. Az idei esztendő első alkalmán a legősibb tudomány, a csillagászat került terítékre. Mindezt nemcsak a kápolnát (pótszékekkel) zsúfolásig megtöltő érdeklődő hallgatóság üdvözölte, hanem lapunk is örömmel tudósít róla. Hiszen az *Evangelikus Élet* hasábjain rendszeresen megjelennek a teremtett világ naprendszerbeli égitestjeivel, ismételődő vagy unikális csillagászati jelenségekkel kapcsolatos írások éppúgy, mint az űrszondák kutatásokkal összefüggő asztrológiai eredmények. A szintén gyakori csillagásztörténeti írások pedig annak bizonyítékai, hogy e tudományág iránt nemcsak a 21. század evangélikusai fogékonyak, hanem azok voltak – egyházunk születésétől kezdve – hitújítóink, lelkeszeink, tanítóink is, világnézetüket értelemszerűen egy-egy történelmi korszak általános ismeretanyagának és tudományos elképzeléseinek megfelelően kialakítva.

A január 6-i eseményt Pöcze Tibor felügyelő nyitotta meg, majd a házigazda, dr. Fabiny Tamás püspök tartott vízkereszthez kötődő áhitatot. A háromkirályokat megidéző, 185-ös számú ének, a vonatkozó szentírási idézet és magyarázat, majd a népszerű *Ghymes* együttes *Szép jel* című kompozíciójának közös eléneklése nemcsak az ünneppel, hanem az előadás tematikájával is szoros összhangban állt. Az átgondolt szervezést joggal dicsérve úgy is mondhatjuk: érezhető volt a szinergia a Teremtő és a teremtett világ, házigazda és meghívott között. Mindeközben a nagyszámú – közel százfős – hallgatóság ellenére otthonossá és bensőségesé vált a kívül csillag- és holdfényes este.

A szó ezt követően került a meghívott előadóhoz, dr. Zombori Ottó csillagászhoz. Az Uránia Csillagvizsgáló nyugalmazott igazgatójának, a csillagászati ismeretterjesztés évtizedeken át meghatározó egyéniségének neve vélhetően sok olvasónknak cseng ismerősen. Segítségével bizonyára többen tekintettek távcsőbe a gellérthegyi csillagdában, vagy hallgatták csillagászati előadásait az elmúlt évtizedekben. Vagy éppen jól ismerik a fásori gimnázium ma is fáradszató tanáraként! Szabadegyetemi előadása a gondolatébresztő *Mi közünk a csillagokhoz?* címet kapta. A személyes jellegű kérdésre Zombori személyes jellegű felvezetéssel válaszolt. Megtudhatták az egybegyűltek, hogy már gyermekként csillagásznak készült, és azt is, hogy urániabeli nyugdíjazása után hogyan mondott igent a fásori hívásra – az ökömenizmus jegyében római katolikusként, református ajánlással. Aztán kinyílt az előadásairól jól ismert ernyő: a különleges darab de-

monstrációs célzattal a csillagképeket ábrázolta. Forgatásával bemutatható az égbolt látszólagos mozgása. Segítségével és az előadó szakszerű idegenvezetésével bejárhatta a közönség az állatöv csillagképeit és a legfontosabb északi konstellációkat. Számítógépes, úgynevezett planetáriumprogrammal pedig a kápolna épületében maradványgyönyörködhetek a jelenlévők a vízkereszti este égboltjában, télre jellemző csillagképeiben, műveltségüket a természettudományok tekintetében is kitágítva.

HORVÁTH-HEGY ÁRON FELVÉTELE

Nem csak csillagászatról esett azonban szó. A sokszínű előadás egyidejűleg volt kultúrtörténet, számos szakrális vonatkozással. Nemigen szállhatunk vitába Zombori azon megállapításával, hogy a három nagy reformátor egyike – Luther és Kálvin mellett – a Nap-középpontú világból apostola, Kopernikus.

Mindeközben a csillagász közvetlen stílusával, sokszor humoros kiszólásaival fogyasztathatóvá tette az átlagérdeklődő számára az egyébként alapos matematikai és fizikai ismereteket igénylő hét szabad művészet legszebbikét, az asztrológiát.

■ REZSABEK NÁNDOR

Kométa és halo

Csillagászati jelenségek a brassói Nekesch-Schuller Dániel krónikájában

Az újkor hajnalán a magyar, német és latin nyelven megszületett krónikák szerzői között felülreprezentáltak voltak a művelt erdélyi lutheránus szászok. Nyitottságukat és tárgyismertüket kiválóan példázza, hogy a historikus események, társadalmi történések mellett koruk (és az azt megelőző időszak) legfontosabb természettudományos jelenségeit is papírra vetették. Bár ezen leírások jellemzően nem terjednek túl a pusztá említés szintjén, időpontjuk és jellegük alapján beazonosíthatók, és mozaikszerűen illeszkedhetnek más feljegyzésekhez.

Nekesch-Schuller Dániel több fontos csillagászati eseményt is rögzített. *Farkas Gábor* Farkas filológus, csillagásztörténész a *Régi könyvek, új csillagok* című művében (Balassi Kiadó, Budapest, 2011) 1577. november 10-i dátummal a C/1577 V1 üstökös feltűnését említi. Ennek érdekessége, hogy felfedezője az evangélikus dán főúr, Tycho Brahe, a távcső megszületése előtti korszak kiemelkedő jelentőségű észlelő csillagásza.

Farkas gyűjtése alapján Nekesch-

Schuller 1596. július 15-i időponttal a C/1596 N1-e jelzésű kométát írta le. A Halley 1607-es őszi visszatérését szülei karján akár láthatta is, hiszen ekkortájt másfél esztendő volt. *Keszthelyi Sándor* csillagásztörténész *A Halley-üstökös* című munkájában (Uránia Csillagvizsgáló, Budapest, 1985) azt írja, hogy Nekesch-Schuller szerint a vonatkozó őszi időszakban két további kométa is megfigyelhetővé vált, mégpedig szeptemberben (a bizonytalan azonosíthatóság miatt katalógusszámot nem ad meg), az októberi látványosság pedig maga a Halley volt.

Farkas 1549. január 23-i hivatkozással egy légköri jelenség, úgynevezett halo kapcsán is említi Nekesch-Schuller megfigyelését. A három egyszerre látható Nap-kép közül kettő minden bizonnyal úgynevezett melléknap lehetett. Ezt az eseményt az *Evangelikus Élet* 2011/8. számában *Massa Simon* írt cikkünkben is említettük: mindketten a brassói polihisztor, *Honerus* halálával hozták összefüggésbe a természeti jelenséget.

■ R. N.

Tycho Brahe hazai hírnöke

Az evangélikus szász-magyar: Unger Mihály

A 16–17. században az asztrológia valóságos forradalma zajlott, ez volt a modern értelemben vett csillagászat születésének időszaka. Az évezrede igaznak hitt és elfogadott, *Ptolemaiosz* alkotta Föld-középpontú (geocentrikus) világból helyébe ekkor lépett a *Kopernikusz* számított Nap-középpontú (heliocentrikus) modell.

Elterjedése és széles körű elfogadása ugyancsak évtizedekig, sőt évszázadokig tartott. *Galilei* távcsővel megfigyelései jelentették a modell első bizonyítékát; pontatlanságainak (mivel az égitestek ellipszispályája helyett Galilei kizárólag körmozgásban gondolkodott) kiküszöbölését többek között *Kepler* végezte.

Az ugyancsak evangélikus asztrológus, a távcső megszületése előtti korszak legjelentősebb észlelő csillagásza, *Tycho Brahe* volt az, aki a ptolemaioszi–arisztotelészi világból helyett Galilei kizárólag körmozgásban gondolkodott) kiküszöbölését többek között *Kepler* végezte.

A dániai csillagdájáról, páratlan műszertechnikai tudásáról és pontos Mars-megfigyeléseiről híres, Habsburg-udvari csillagász elképzelésének szerte Európában akadtak követői, szintúgy a művelt magyarországi evangélikus értelmiség körében. *Unger Mihály* 1662-ben *Propositiones Mathematicae Miscellaneae* című wittenbergi disszertációjának megvédésekor egyszerre utasította el a túlhaladott Föld-középpontú világból helyett Galilei kizárólag körmozgásban gondolkodott) kiküszöbölését többek között *Kepler* végezte.

Mit is tudunk Unger Mihályról? Az evangélikus vallású *Michael Unger* az örvidéki Németújváron látta meg a napvilágot. (A település ma az ausztriai Burgenlandhoz tartozik, Güssing néven járási székhely.) Német ajkú családban született, de anyanyelve mellett bírta a magyart és a kor közvetítő nyelvét, a latint is. A „deákos” *Ungerus* mellett – a magyar

korona hű alattvalójaként – írásaiban gyakorta *Magyar* formában használta vezetéket-, Mihályként keresztnevét. Születési dátuma a múlt homályába vész.

Felsőfokú tanulmányait 1658 és 1662 között a wittenbergi egyetemen végezte, ahol magiszteri címet nyert. Ungert ott találjuk a diákok egymáshoz írt üdvözlőverseinek szerzői között: az ugyancsak tanulmányait végző *Fridel János* orvosnak és *Schön Gáspár* gimnáziumigazgatónak, valamint a csillagászzal is foglalkozó *Schnitzler Jakab*nak és *Thann András*nak verselt ízes magyarsággal. *Ensel János* és *Rosner Mátyas* lelkesek, továbbá *Szenci Fekete István* püspök Ungernek címezte verssorait.

Hazájába visszatérve Sopronban települt le. Háromszázötven esztendeje, 1664-ben kezdte tanári pályáját. Egy évtizeden át, 1674-ig töltött be konrektori, utóbb rektori állást az evangélikus gimnáziumban. Vélhetően ebben az esztendőben Sopronban távozott az élők sorából, de (születéséhez hasonlóan) halálának pontos dátumát sem tudták feltárni a tudománytörténeti kutatások.

■ R. N.

Az ember holdutazása az 1960-as években az amerikai–szovjet hidegháború eredménye volt. A két egymásnak feszülő nagyhatalom ezen a területen kettőzött erővel kívánta demonstrálni felsőbbrendűségét – akárcsak most Kína, a feltörekvő új világhatalom, mely a tudomány és technika területén is igyekszik megmutatni a benne rejtőző potenciált. Tegyük hozzá: sokkal jobb az ilyen megmutatkozás, mint mikor egy nagyhatalom útját (kizárólag) fegyverek és sírkeresztek vagy éppen pénzügyi és kulturális nyomásgyakorlás szegélyezi.

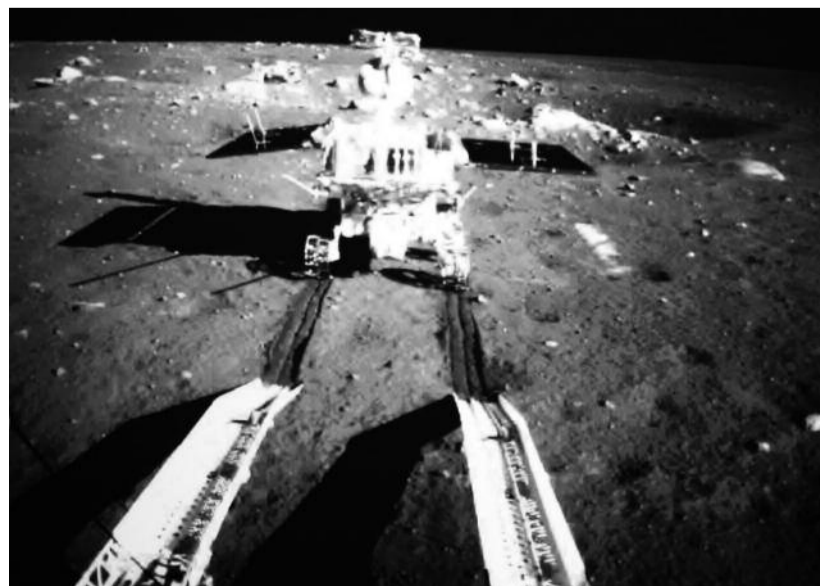
A tudomány pedig profitál ebből a kínai törekvésből. Profitál, mivel Földünk hűségese kísérőjének, a Holdnak a vizsgálata éppoly aktuális, akárcsak négy és fél évtizede. A technikai megoldások tekintetében a kínai nép mindig is ötletes és inno-

vatív volt: a rakéták ősenek tartott röppentyűket ők alkották meg, akárcsak a löport; a két nagyhatalom után saját hordozórakéták voltak képesek az űrbe juttatni; valamint harmadikként keringett állampolgáruk saját űrhajójában a Föld körül.

A kínai holdprogram kezdetei 1998-ig nyúlnak vissza. A tudományos, technológiai, ipari területekért felelős katonai bizottság ekkor kezdte meg a tervek előkészítését, majd 2004-ben hirdették meg formálisan is a *Csangé* (az angol nyelvű forrásokban *Changé*) projektet. Nevét a kínai mitológia holdistennőjéről kapta.

A program első űreszköze a 2007-ben indított *Csangé-1* volt. Sikeresen állt Hold körüli pályára, és elkészítette Kína első holdfelvételeit. Majdnem

kétszázötven sikeres működés lezárásaként irányítottan a Holdba csapó-

dott. A *Csangé-2* 2010-ben indult, és a fotózás és különböző típusú tuda-

mányos vizsgálatok mellett már célzottan a *Csangé-3* optimális leszállóhelyét kereste.

A *Csangé-3* a Hosszú Menetelés-3B hordozórakéta tetején (magyar idő szerint) december 2-án indult útjára. Sikeres fékezésmánóvert követően december 14-én ért Holdat a Szivárvány-öbölben. Röviddel ezután (újabb pazar műszaki teljesítményként) a leszállóegységre legördült a száznegyven kilogrammos kínai holdjáró, a *Jütu*, más néven *Jáde nyúl* (!) (az angol nyelvű forrásokban *Yutu* és *Jade*).

Az űrszonda és a rover több hónapra tervezett tudományos programjában a holdfelszín vizsgálata, az ásványkincsek felmérése és fényképfelvételek készítése szerepel. A Négy Tigris már nem ugrik többé, de Jáde nyúl nagyot szökkent...

■ – REZSABEK –

Tanácsok évkezdetre

Vajon mit hoz számokra 2014? De tegyük csak fel egy kicsit másképp a kérdést! Mit szeretnél: mit hozzon számokra ez az év?

Az első kérdésre nagyon nehéz, szinte lehetetlen válaszolni, mert túl sok a választ befolyásoló változó: globális, országos és helyi gazdasági tényezők; változások az adott ágazaton belül; különböző – meghozott és meg nem hozott – döntések, amelyek előre nem látható következményeket rejtenek magukban. Az egyén személyes életében is ugyanezzel találkozunk: váratlan hatások és események; rajtunk kívül álló körülmények; beteljesületlen vágyak.

A második kérdésre viszont sokkal könnyebb válaszolni. Terveinket, reményeinket, álminkat néven tudjuk nevezni: némelyik a múltban gyökerezik, másokat pedig az határoz meg, hogy mit szeretnénk a jövőben. De az az igazság, hogy a fontos dolgok általában nem szoktak csak úgy, maguktól megtörténni. Sokszor a mi kezdeményezésünktől függ, hogy megvalósulnak-e. Ennek az egyik legjobb módja az, ha célokat tűzünk ki magunk elé.

Barátom, Gary Highfield Amikor az „akarom” már „muszáj” (When “Want To” Becomes “Have To!”) című könyvében arról ír, milyen nehézségeket

kellett legyőznie ahhoz, hogy sikeres üzletember és vállalkozó lehessen. Részletesen kifejti: a siker egyik kulcsa az, hogy célokat tűzött ki maga elé – amelyekre aztán újra és újra emlékezett magát. Van egypár nagyon jól hasznosítható javaslata, amelyek számunkra is tanulságosak lehetnek.

– Arra koncentrálj, hova szeretnél eljutni – és ne arra, hogy most, pillanatnyilag hol vagy.

– Ne várd, hogy a dolgok maguktól megváltozzanak. Te lépi, te cselekedj!

– A célok nem törődnek azzal, hogy ki birtokolja őket. A célok mindenkit egyformán szeretnek – még téged is!

– Ne csak ábrándozz a céljaidról! Vesd őket papírra! És vidd magaddal őket, bárhova mész is!

– Mindegy, meddig tart, hogy elérkezz a célállomásra. De minél hamarabb nekiindulsz, annál hamarabb érsz majd oda!

– Legyél készenlétben – és maradj is így! Ily módon nem kell majd akkor nekiállni készülődni, mikor hirtelen eljön életed nagy lehetősége.

A ma is nagyon aktuális *Példabeszédek könyvében* is láthatjuk, hogy tervezni és célokat tűzni magunk elé bölcs dolog. Végso soron ki áll céljaid fókuszában? A legtöbb célunkat magunk, az ismerőseink vagy az üz-

let miatt tűzzük ki. A Biblia azt mondja, hogy még ha jók is ezek a célok, magasabbra kell emelnünk a tekintetünket – az Urat kell szolgáljunk, és az ő tetszését kell keresnünk. „Bízd az Úrra dolgaiddat, akkor teljesülnek szándékaid.” (Péld 16,3)

Legyél rugalmas. Légy készen akár az „újratervezésre” is! Az egyik legjobb dolog a célokkal kapcsolatban az, amikor mozgásba lendülünk. De hajlandónak kell lennünk arra is, hogy változtassunk a terveinken, és módosítsuk az irányt, ha a körülmények úgy kívánják. „Az embernek az értelme terveli ki útját, de az Úr irányítja járását.” (Péld 16,9)

Tudatosítsd magadban: Isten eszköze lehetsz az általa végzett munkában. Lehet, hogy nagy szorgalommal vetjük bele magunkat céljaink és terveink megvalósításába, de vajon eszedbe jutott-e, hogy Isten talán valami különleges dolgot szeretne elvégezni a rád bízott feladaton keresztül – még akár egy úgynevezett „világi munkahelyen” is? „Sokféle szándék van az ember szívében, de csak az Úr tanácsa valósul meg.” (Péld 19,21)

„Az Úr irányítja a férfi lépteit, az ember hogyan érhetné meg útját?” (Péld 20,24)

■ ROBERT J. TAMASY
Forrás: Monday Manna

Vége van az evangélizációnak?

1939. január 25-étől február 1-jéig az evangélikus és református egyházközösségek együttes evangélizációt szerveztek Győrben, amelyen *Ecsedy Aladár* református lelképásztor evangélizált. Az evangélizáció teljes anyaga a szerző kiadásában *A mentő bárka* címmel jelent meg, és örömmel olvastam el. A könyvhöz *Győri Elemér* református püspök előszót, míg *Túróczy Zoltán* evangélikus püspök *Vége van az evangélizációnak* címmel utószót írt.

Az összefoglaló záró elgondolkodtatott. Nagyon érdekelt, vajon mit is akar kifejezni.

„A szívünk szomorúan tesz pontot ez után a mondat után” – írja Túróczy Zoltán mindjárt az elején, majd így folytatja: „Szeretnék..., hogy továbbra is benne legyünk... a testvéri közösség áldott levegőjében. De hát nem lehet tovább. Vége az evangélizációnak.”

A továbbiakban arra hívja fel az olvasók figyelmét, hogy Isten pont helyett kérdőjelet tesz ez után a mondat után: Vége van az evangélizációnak? Mert jaj nekünk akkor, ha vége van az evangélizációnak! Ugyanis az Isten közelébe vágyakozó ember sohasem juthat el olyan állapotba, hogy ne legyen továbbra is szüksége evangélizációra. A hitetlennek azért, mert ezáltal kell büntudatra és hitre jutnia, a hívőnek pedig azért, mert általa még nagyobb büntudatra és hitre kell eljutnia. Éppen ezért az evangélizációnak, amely „ébresztőre szóló riasztást jelent”, sohasem szabad, hogy vége legyen, sőt igazában ott kezdődik, ahol hivatalosan befejeződött.

Az evangélizáció áldott napjai alatt sokak lelkében égett a tűz, amikor napokon át ott ültek Jézus Krisztus lábainál, hallgatták tanítását, csodáltak értük szeretetét, kegyelmét, és többen akkor ezt el is fogadták. Ezáltal az evangélizáció többeket elvezetett a megtérésig. De felvetődik a kérdés: „Vajon meddig ég majd bennük a Léleknek ez a tüze, meddig tudnak továbbmenni az evangélizáció kenyerének erejével?”

A Szentírás tanítására hívja fel Túróczy püspök az olvasó figyelmét, amely pontosan azt mondja az evangélizáció részt vevőknek, amit Isten Illés prófétának mondott: Isten hegyéig kell eljutniuk. „Az Úr angyala másodszor is visszatért, megérintette, és ezt mondta: Kelj föl, egyél, mert erőd felett való út áll előtted! Ő fölkel, evett és ivott, és annak az ételnek az erejével ment negyven nap és negyven éjjel az Isten hegyéig, a Hórebég.” (1Kir 19,7–8)

Az utószó tehát arra hívta fel az evangélizáció részt vevők figyelmét: amíg ezt az utat meg nem teszik, addig nem szabad, hogy vége legyen az evangélizációnak. Nem engedhetik, hogy a sátán ujjongva tegyen felkiáltójelet a mondat után: „Vége az evangélizációnak!”

***

Azon kezdtem gondolkodni, hogy nekünk, akik eddig részt vettünk evangélizációkon, mi történt az életünkben, és mi történt környezetünk életében. Megragadt-e bennünket Isten ígéje? Bünbánatra, megtérésre indítottak-e az ott elhangzottak? Változást hoztak-e életünkben? Kaptunk-e általuk elegendő lelki erőt? Izzott-e bennünk a Lélek tüze? Tudtunk-e másoknak is adni a kapott lelki ajándékokból? Hoztak-e változást gyülekezetünk életében? Volt-e folytatása az evangélizációnak, vagy a zárónapon bezáródott a szívünk is?

Örömmel számolok be arról, hogy én már részt vettem néhány, lelki ébredést hozó evangélizáción. Közülük a legjelentősebb az 1951-es, egyhetes szegedi alkalom volt.

Itt ébredtem rá arra, hogy milyen vagyok én, akinek nem kellett igazán az ige, mert fájó sebeket szakított fel, amikor belenéztem a tükrébe. Itt jutottam el egészen a kétségbeesésig. Elzárkóztam mindenkitől és mindentől. Így akartam enyhíteni a bűneim miatti kínt. Nem sikerült.

Ekkor kerestem meg Isten csodálatos szeretetével, és szelíden megfogta a kezemet. Nem engedte, hogy így éljek tovább. Erőt adott, hogy

mindig ott legyek a heti alkalmakon, ahol Jn 1,50 versével teljesen leplezett és levetkőztetett: „...látalak téged...”

Az Úr mindent látott az életemben. Minden rejtetetett, titkos bűnomet. Ez borzasztóan hangzott, de rájöttem arra, hogy így van jól.

Belém hasított az a gondolat is, hogy az én bűneim másokat is megfontanak, távol tartanak, elidegenítenek Istentől. Ő, hány lélek riadt el, maradt éhesen, vagy éppen botránkozott meg rajtam! Feltört a szívemből: mit lehet most már tenni? Van segítség? Van segítség? Van, Jézusnál. Térj meg! – hangzott a felszólítás.

A következő napon Lk 18,13 került sorra: „Isten, légy irgalmas nekem, bűnösnek.” Uram, légy irgalmas nekem is – szakadt fel belőlem a kérés. Amikor már összeroskad az ember, kétségbeesve csak ennyit mond: Uram, megadom magam a te kegyelmednek.

Akkor jött Isten a kegyelmével, és a megadott életemet magához vette, és Mt 9,13 által így szólt: „Irgalmasságot akarok, és nem áldozatot. Mert nem azért jöttem, hogy az igazakat hívjam, hanem a bűnösöket.”

Most már nem volt szavam ölleme. Vártam őt, az ő irgalmasságát. Észrevettem, hogy amikor kiáltoztam Isten ellen, amikor szégyenteljesen a bűnbánat voltam, akkor a sátán rabja voltam. De Jézus győzött, és kegyelmével elfogadott, és megújította léteimet.

A delvidéki ébredési mozgalom evangélizációja helyreigazította lelki léteimet, megújult és megerősödést hozott számomra. Újra teljes szívvel és lélekkel igyekeztem az ígével napoként táplálkozni, keresni, kutatni és cselekedni az én Atyám parancsait, megújult lélekkel szolgálni őt.

Ez az evangélizáció az én életemben evangéliumi szolgálatokban folytatódott, mert a nyári szünidőkben a tanyai missziói szolgálatokban vettem részt. Áldott napok voltak ezek számomra! Övé legyen a dicsőség megmentő szeretetéért!

■ SZENCZI LÁSZLÓ

SEMPER REFORMANDA

„Ha a nagyokat és gazdagokat még hatalomra jutásuk vagy meggazdagodásuk előtt törné össze, mire lenne az jó? Előbb jutni magásra és olyan gazdagságra kell jutniuk, hogy nemcsak ők, de mások is azt gondolják, hogy senki sem tudja őket legyőzni és megfélemlíteni. Bizonyosnak kell lenniük saját dolgukban, hogy azt mondják, amit Ézsaiás mondott a babiloniakról: »De most halld meg ezt, te, aki jóléthez szoktál, biztonságban laktál, és ezt mondtad magadban: Csak én vagyok, rajtam kívül nincs más! Nem leszek özvegy, nem tudom meg, mi a gyermektelenség! Pedig megéred mindkettőt hirtelen, egyetlen napon...« (Ézs 47,8–9) Ekkor kezdheti el bennük Isten a munkáját. Így engedte meg a fáraónak, hogy Izráel fiait fölé nőjön, és sanyargassa őket. Ezt mondta Isten a fáraónak: »De mégis megtartottalak, hogy megnutassam neked az erőmet, és hirdessék nevemet az egész földön.« (2Móz 9,16) A Biblia tele van az ehhez hasonló példákkal, melyek Isten cselekedetét és ígétét tanítják, az emberek cselekedetét és szavait pedig elvetik.»

► Luther Márton: Magnificat (Takács János és Percze Sándor fordítása)

Közel az Úr Istenhez – az esztendő minden hónapjában!

Az év ígéje: „De nekem olyan jó Isten közelsége! Uramat, az Urat tartom oltalmamnak. Hirdetem minden tetteidet.” (Zsolt 73,28)

Január: „...és így szólt Kórahhoz és egész csoportjához: Majd reggel tudtul adja az Úr, hogy ki az övé, ki a szent, és ki közeledhet hozzá. Az közeledhet hozzá, akit kiválasztott.” (4Móz 16,5)

Február: „Mert melyik nagy nemzet-hez vannak olyan közel az istenei, mint hozzánk a mi Istenünk, az Úr, valahányszor kiáltunk hozzá?” (5Móz 4,7)

Március: „Közel van az Úr a megtört szívűekhez, és a sebzett lelkűeket megsegíti.” (Zsolt 34,19)

Április: „Magasztalunk, ó, Isten, magasztalunk téged, mert közel van neved azokhoz, akik hirdetik csodáidat.” (Zsolt 75,2)

Május: „Közel van az Úr mindenkihez, aki hívja, mindenkihez, aki igazán hívja.” (Zsolt 145,18)

Június: „Ők mindennap keresnek engem, szeretnék megismerni utaimat, mint egy olyan nép, amelynek tettei igazak, és nem hagyja el Istene törvényét; igaz döntéseket kérnek tőlem, szeretnének Istenhez közel lenni.” (Ézs 58,2)

Július: „Mert ki volt oly közel az Úrhoz, hogy látta volna őt, és hallotta volna ígétét? Ki figyelt ígétére, és ki hallgatta engedelmesen?” (Jer 23,18)

Augusztus: „Közülük származik fejedelmek, közülük kerül ki uralkodója. Közelemben engedem, s ő közeledik hozzám; mert ki merné kockáztatni életét, hogy közeledjék hozzám? – így szól az Úr.” (Jer 30,21)

Szeptember: „A ti szelidségeitek legyen ismert minden ember előtt. Az Úr közel!” (Fil 4,5)

Október: „...mert a törvény semmit sem tett tökéletessé. Viszont egy jobb reménységet támaszt, amely által közeledünk Istenhez.” (Zsid 7,19)

November: „Közeledjétek az Istenhez, és ő közeledni fog hozzátok. Tisztítsátok meg a kezeteiket, ti bűnösök, és szenteljétek meg a szíveiket, ti kétlelkűek.” (Jak 4,8)

December: „Legyetek tehát ti is türelemmel, és erősítsétek meg a szíveiket, mert az Úr eljövetele közel van.” (Jak 5,8)

Az új fordítású Biblia 1990. évi, javított kiadása alapján összeállította:

■ GARAI ANDRÁS

HETI ÚTRAVALÓ

„Akiket Isten Lelke vezérel, azok Isten fiait.” (Róm 8,14)

Vízkereszt ünnepe után az 1. héten az Útmutató reggeli s heti ígéiben *epifánia Domini*, az Úr megjelenése lesz nyilvánvalóvá gyermekeiben. Jézus Krisztusban látható Isten dicsősége, és a Lélek is hozzá úz, s bizonyosságot tesz: „...valóban Isten gyermekei vagyunk... örökösei Istennek és örökösársai Krisztusnak, ha...” (Róm 8,16–17) „Az Ige testté lett, közöttünk élt, és láttuk az ő dicsőségét, mint az Atya egyszülöttjének dicsőségét.” (Jn 1,14; Lk) Ti „szolgálatok az Úrnak örvendezéssel!” (GyLK 739) Pál kéri: „...okos istentiszteletként szánjátok oda testeteket élő és szent áldozatul, amely tetszik az Istennek... Mert a nekünk adatott kegyelem szerint különböző ajándékaink vannak, eszerint szolgálunk is...” (Róm 12,1,6) Szolgálata előtt Jézus kérte Jánost, „keresztelje meg őt. (...) Jézus... azonnal kijött a vízből, és íme, megnyílt a menny, és látta, hogy Isten Lelke galamb formájában aláereszkedik, és óréá száll. És hang hallatszott a mennyből: »Ez az én szeretett Fiam, akiben gyönyörködöm.«” (Mt 3,13,16–17) „Mintha mondaná: minden jótét kegyelmemet, ami csak szívemtől telik, néktek ajándékozom. Bűnötök rettentése ellen ez legyen kegyelem záloga. Ő az egyetlen örökös és mindenek Ura; benne ti is gyermekeim s örökösök lehettek.” (Dr. Luther) Amíg Péter Kornéliusz házában Jézusról prédikált, „leszállt a Szentlélek mindazokra, akik hallgatták az ígét... a pogányokra is kitöltetett a Szentlélek ajándéka. (...) És úgy rendelkezett, hogy keresztekedjenek meg a Jézus Krisztus nevében.” (ApCsel 10,44–45,48) Ennek előképe a választott nép csodálatos átkelése a halálfolyón: „Az Úr szövetségládját vivő papok ott álltak szilárdan a Jordán száraz medrében. Egész Izráel átkelt...” (Józs 3,17) Pál kéri a gyülekezetből azokat, akik eljutottak Isten titkáinak, Krisztusnak ismeretére: „Mivel tehát már elfogadtátok Krisztus Jézust, az Urat, éljétek is őbenne. Gyökerezetek meg és épüljétek fel őbenne, erősödjétek meg a hit által...” (Kol 2,6–7) Jézus megáldja Isten kiskorú gyermekeit, mert „aki nem úgy fogadja az Isten országát, mint egy kisgyermek, semmiképpen sem megy be abba” (Mk 10,15) Ám Isten nagykorú gyermekeinek élő hite megoszthatja még a családokat is. Urunk előre szólt: az evangélium miatt „meghasonlít az apa a fiával... az anyja a leányával.” (Lk 12,53) Mert „aki jobban szereti fiát vagy leányát, mint engem, nem méltó hozzám; és aki nem veszi fel keresztjét, és nem követ engem, nem méltó hozzám.” (Mt 10,37–38) De Isten gyermekeinek kiváltsága, hogy így kiálthatnak: „Abbá, Atya!” (Róm 8,15) És állandóan „beszélő viszonyban” lehetnek vele. Hegyi beszédeben Jézus óvott a képmutató s bőbeszédű imától, és megtanította övét a megszólítást, a hét kérést s a dicsőítést tartalmazó „mintaimádságra”: „Ti tehát így imádkozzatok: Mi Atyánk, aki a mennyekben vagy... tied az ország, a hatalom és a dicsőség mindörökké. Amen.” (Mt 6,9,13)

■ G. A.

PALACKPOSTA

Örömmre hivatva

Tíz hívás a telefonomon, megint a bankból. Kedvesek voltak és megértők, de fizetni kell, mert kedvesen és megértően levonják a fizetésem harminc százalékát. Én meg gondolkodom, hogy kellene-e szégyenkezni. Mert végül is én vettem fel a hitelt. Persze, hogy értem van – de az egészet nem értem.

Értem van az iskola, ahol szeretettel adják át a tudást – és nem értem, hogy ki fogja azt használni és mikor. Miért kell ülni negyvenöt percig és ismét negyvenöt percig, míg mindenki azt érzi, hogy elég volt ebből a naphól? Megkérgező a tanár, de hát ilyen a hivatás, és megkérgező a gyerek is, hiszen a tudást nem adják könnyen. Értem én, hogy értem van – de ezt az egészet mégsem értem.

Mert arra hívtunk, hogy boldogok legyünk, hogy örömmel éljük ezt az életet, amelyet az Isten adott nekünk. Azért adta, hogy ezt, a legfontosabbat adjuk tovább: az örömet, hogy öröm az Istennel élni. Az új évben is hangzik az üzenet számomra is, hogy nemcsak megszületett a Megváltó, nemcsak meghalt értünk és feltámadt, hanem ezzel életet teremt. Erre hívtok el minket.

Mert lehet, hogy sírsz, de akkor is csak „érted” vigasztalnak, mert már nem természetes a sírás, testidegen lett. És ilyenkor jön a zsebkendő, és jönnek a kedves szavak: „Érte vagyok, csak ne sírj!” Hiszen minden érted van, csak ne sírj és ne lázadj, hisz ilyen ez az élet. Ne is küzdj, ne akard hallatni a szavad, mert hangos. Mindenki a maga szerencséjének a kovácsa. Ki mondta, hogy könnyű ez az élet? Dolgozz, mert a munka nemesség, és pénzből élünk. Dolgozz reggeltől este nyolcig, mert akkor nem kell érezni, otthon lenni, és talán még a főnök is megdicsér. Hiszen ilyen az élet, és minden érted és értem van...

Ezek a világ szavai, zúgnak bele a tömegbe, de Isten valóban meghallgatja a sírást, látja az életünk, és azt hiszem, hogy együtt érez velünk. Ennek lehet örülni, és ezért lehet örülni.

Öszülök. Talán egy éve kezdődött, de nem

kell erre sem figyelni, hisz hívnak tízszer telefonon, hol ez, hol az, és kedvesen megerősítik, hogy fontos vagyok, és csak nekem lesz jó.

Ha lehet, ne is énekelj, inkább írd le, rajzold le, de ne mutasd meg, na persze nem azért, mert annyira rossznak tartanám, hanem csakis érted, hiszen kinevetnek, és neked lesz rossz!

Honnan ez a mersz? Hogy egymást megítéljük, megmondjuk a másiknak a tutit? Mikor kezdünk el ennyire félni, hogy ilyenek lettünk? Talán akkor, amikor eltávolodtunk attól, hogy merjünk örülni az Isten adta életnek. Pedig engem, minket erre hív a Lélek, erre az örömmre, amelynek egyetlen oka van. Az Isten tenyerén élni – ez ad örömet, ez ad erőt minden időben.

Mert hiszem, hogy szépek vagyunk és erősek, és belül, a szívünk mélyén nem lehet miniket legyőzni. Mert szép vagy, amikor sírsz – és akkor vagy a legszebb, amikor megmutatod, hogy milyen vagy, még akkor is, ha közönségesnek vagy elcsépeletnek mondják. Mert erre hívtok el az Isten, a benned és bennünk élő Isten. Örömmre, az életre hívtok el minket.

■ KADLECSIK ZOLTÁN

Névjegy:

Kadlecsik Zoltán

A soproni evangélikus líceum, illetve az evangélikus általános iskola iskolalétkészese vagyok. Valahol olvastam, hogy ha azt mondod,

hogy ismered Istent, akkor nem ismerheted meg őt, hiszen azt mondod, hogy már ismered. Ezért én mindig kérdezek, vagy nyitott szívvel igyekszem lenni. Mert akkor kapok választ, akkor hallom meg az Istent és az embert, ha figyelek, és nyílt vagyok. A legfontosabb nekem a jelenlét, az, hogy bizalommal legyek mások iránt, és bizalommal legyek én irántam is.

OSZTOZÓ

Rend a lelke...

Tény, hogy nem tartozik a legizgalmasabb, legkreatívabb, legnagyobb szabásúbb újévi terveink közé, de azért az elhatározásaink között – még ha valahol a sor végén kullogva is – igen gyakran mégiscsak megtalálható az „idén rendet tartok magam körül” fogadkozás is.

Tudom, tudom, a zseni látja a kaoszt – de legyünk józanok: viszonylag kevesen mondhatják el magukról, hogy ők valóban szellemóriások. A jó közérzetet pedig nagyban befolyásolja, hogy milyen környezetben, milyen körülmények között töltöd az idődet: hogy feszengsz-e a saját magad okozta rendtelenségben, vagy jól érzed magad otthon, a kollégiumi szobádban vagy az albérletben, mert fény, világosság és tisztaság jellemzi, és pihentető, nem pedig frusztráló benne lenned.

„A rendet nem rakni kell, hanem tartani” – hallottam egyszer *Korzenszky Richárd*tól, a ti-hányi bencés apátság perjelétől.

Amikor ezen a rövid cikkem gondolkodtam, egy hasonlat jutott az eszembe: a renchez, rendtartáshoz való hozzáállásunknak olyannak kell(ene) lennie, mint a fogmosáshoz való viszonyunknak. Ha a napi rutin részévé válik, akkor könnyebben, hatékonyabban előzhetjük meg az otthonunkban eluralkodó összevisszasá-

got, de ha mindig csak halogatjuk az elpakolást-takarítást, akkor súlyos „gyökerkezelésre” lesz szükségünk ahhoz, hogy a rumli fölé kerekedjünk. (Figyelem: ahogy a fogmosás is nemre való tekintet nélkül mindenkinek ajánlott, úgy a háztartási feladatok sem csupán a lányok „kiváltságai”!) Így például ha minden étkezés után (vagy legalábbis minden este) elmosogatsz, akkor nem kell néhány nap után 1. a konyhában terjengő elviselhetetlen bűz forrása után kutatnod, és 2. ha átjön a haverod, rögtön tudod mibe tölteni neki a forró teát, nem kell előbb bűvészmutatványokhoz folyamodnod ahhoz, hogy a mosatlan edények közül előhalássz egy bögrét.

Ugyanígy ha a mosással nem várod meg, hogy az összes zoknid elfogyjon a fiókból, hanem már akkor beindítod a gépet, amikor összejött egy adagnyi koszos ruha, akkor életed legfontosabb randijára készülve nem a találkozó előtt fél órával szembesülsz azzal, hogy „nincs egy (tiszt) rongyod se”.

Sorolhatnám még a példákat: ha szellőztetés közben beágyazol reggel (legyen, mondjuk, három perc), ha a levetett ruhádat visszateszed a szekrénybe, illetve behajítod a szennyestartóba (nem létezik, hogy egy percnél több időt igé-

nyelne), ha a jegyzeteket, könyveket nem a lakás legkülönfélebb pontjain tartod elszórva, hanem rendszeresítesz nekik egy fiókot/polcot/dobozt, vagy legalábbis az asztalodra toronyozod őket (ergo nem kell hosszan keresgéljed őket, és már ki is gazdálkodtad az előbbi példákban említett három plusz egy perccel), akkor egy-egy váratlanul becsöngető vendég előtt sem kell szégyenkezned.

Egyes szakértők szerint a lomtalanításban is rövid idő alatt látványos eredményeket érhetsz el, ha napi tizenöt percet arra szánsz, hogy átválogasd valamelyik katasztrófiakodát, és kidobd belőle a „vakokat”.

Tisztítószerekre sem kell vagyontokat költened ahhoz, hogy ragyogjon a fürdőben a mosdókagyló, vagy megszűntesd a komisz hajszálak okozta dugulást. Ha tartasz a kamrában ecetet és szódabikarbónát, az ilyen nehézségekkel is könnyedén elbánhatsz – és ráadásul még környezettudatosan is cselekszel.

Ha nincs kitől ellesned a praktikákat, tájékozódj a neten (például: goo.gl/WuE8TP), vagy szerezz be egy témába vágó könyvet (például: *Bianka Bleier – Birgit Schilling: Háztartási túlélő*, Harmat Kiadó, 2012).

■ JUDIT

Az oldalt szerkesztette: VITÁLIS JUDIT

Új év – új tervek, új remények

► **Új nap – új kegyelem – ez az Evangélikus Élet egyik állandó rovatának címe. Az új évben új tervekkel, új reményekkel indulunk – de vajon mit is kívánunk egyházunknak, különösen fiatal tagjainak erre az esztendőre (1.)? Négy olyan embert kérdeztünk erről, aki az ifjúsági munkáért, oktatásért-nevelésért felelős egyházunkban. A reformáció és kultúra tematikus év mottójához – *Még ma élültek egy almafát!* – kapcsolódóan pedig arra voltunk kíváncsiak, hogy szerintük a fiatalok hogyan lehetnek jó kertészek mind a saját életükben, mind az őket körülvevő közösségek (család, iskola, gyülekezet, ifjúsági csoport és így tovább) életében (2.). (VJ)**

HORVÁTHNÉ CSOSZÁNSZKY MÁRTA, az országos egyházi iroda gyermek- és ifjúsági osztályának (GYIO) vezetője:

1. Mit is kívánhatnék jobbat, mint sok örömteli GYIO-programot! Nagy izgalommal szervezzük 2014-ben is a hit-tanversenyt, a kerületi ifjúsági napokat – minden egyház-kerületben –, a báb-fesztivált, az olislimpiát, a gyermek- és ifjúsági táborokat és nem utolsósorban a 10. Szélerőza országos evangélikus ifjúsági találkozózt. Mind olyan program, melyeken a találkozás öröme, az „együtt” öröme ünnepelek.

Az idei hittanverseny témája: „Együtt (l)enni jó!” Szeretnénk a különböző bibliai történeteken keresztül rámutatni: Jézussal együtt és egymás társaságában is lehet jól érezni magunkat. Nem kell mindig a másokra várni, hatalmas horderejű dolgokban gondolkodni. Azzal élünk, amink van. Személytelen világunkban ismét fordulunk egymás felé. Bármily hihetetlennek tűnik is, örülünk annak, hogy együtt lehetünk – és nem akárkivel, nem akárkinek a társaságában, hanem magának az Úr Jézusnak a társaságában. Hiszen ő hív magához mindenkit, személyválogatás nélkül.

Oly sok minden elveheti a figyelmünket. Adja Isten, hogy valóban átéljük a kerületi ifjúsági napok „*Lásd, ne csak nézz!*” mottóját. Vegyük már észre, hogy mennyi mindenünk van, lássunk túl a sokszor mondvasínált akadályokon. Kik jelentik az egyház jövőjét, ha nem a fiatalok? Olyan programokat, alkalmakat tervezünk és szervezünk sok munkatársammal, lelkésztestvéremmel és önkéntesekkel együtt, melyek reményesség szerint maradandó élményt adhatnak bárkinek.

2. Reformációra szükségünk van, de elég nehéz a mai fiatalokat motiválttá tenni ebben a témában. Úgy gondolom, ha azt képviseljük itt, az ifjúsági osztályon vagy pedagógusként, lelkészként, ifjúsági munkásként gyülekezeinkben, intézményeinkben, hogy mindennap szükségünk van a megújulásra, már közelebb hoztuk a reformáció lényegét.

Fontos, hogy tudjunk ma is olyat adni programjaink által, hogy ez kiindulási alap lehessen gyermekeink, fiataljaink életében. Lehessen mire építeni, lehessen honnan elindulni. Legyen természetes, hogy az átélés megélt öröme továbbadják a fiatalok, és ezzel már tettek valamit jövő-

jük érdekében. Mi biztosítjuk a programok hátterét, de a növekedést Isten adja!

***

TÖLLI BALÁZS, a soproni evangélikus líceum igazgatója, a nevelési-oktatási bizottság elnöke:

1. Fiataljainknak befogadó, megtartó gyülekezeti közösséget szeretnék kívánni, kérni; ahol a kisgyermek otthonra talál, ahol a kamasz nem a felnőttvilág szokásos álságos levegőjét érzi, de menedéket talál.

Mint intézményekért is felelősséget viselő ember is csak azt mondhatom, hogy az ő sorsuk mindezzel kapcsolatban a gyülekezetekben dől el. Számos más ideiglenes közösség – akár egyházi, iskolai – jó esetben is csak segítheti a gyermek, a fiatal felnőtt egyházunkban megélt hitét, de élő gyülekezet nélkül magára marad. Mást nem kívánhatok: minél több ébredő, élő evangélikus gyülekezetet.

2. A magam részéről reménységgel tekintek faiskoláink üzemeltetői felé. Aki a szó szoros értelmében fát szeretne ültetni, az ezekből a Kárpát-medencében őshonos fajtákhoz juthat. Ez a lehetőség meghozhatja az ültetési kedvet az ifjabbak számára is. Néhányan még tán kertesnek is állnak; főként, ha ki-derül, hogy ezek a csemeték nem fagnak ki, permetezni sem nagyon kell őket, a gyümölcsök meg mindnyájunknak valahonnan ismerős karakteres ízeket adnak.

***

LÁZÁRNÉ SKORKA KATALIN mezőberényi lelkész, a gyermek- és ifjúsági bizottság elnöke:

1. Bátorságot kívánok a megújulásra, a párbeszédre, az együttműködésre. Sok fiatal él gyülekezeink holdudvarában, akik tehetségesek, okosak, jó humorúak, és készek tevékenyen részt vállalni közösségeik életében, csak nem érzik magukat otthon nálunk. Bátorság kellene előtűnik és számukra megélni a hitünket, bátorság az őszinte kérdések felvetésére és a közös imádságokra.

Nem szeretem hallani, hogy „fogyunk, őrsek a templompadok, kiconfirmálódnak a fiatalok”. Az erőseknek kell hordozni a gyengéket, nevelni és várni, szeretni a fiatalabakat. Bátorság kell megkövetelt emberi elvárásaink kritikájához. Bátorság a lelki megújulásra, amely Jézushoz tartozásunknál kezdődik. Olyan bátor gyülekezeteket kívánok,

ahol a terek, az istentiszteletek, a mindennapi élet elkezd erőteljesebben figyelni a fiatalok igényeire. Ahol bátran megszólítják őket, és feladatokot bízunk rájuk.

Ne csak Szélerőza-évben fókuszáljunk rájuk! Legyen a kallódó és újat akaró ifjúság négy fontos, akikért el kell indulni, ahogyan az egyetlen bárány után is. Nos, ehhez kell a bátorság.

2. Reménység, szorgalom, türelem és kitartás – ezek a földművesek életének alapvető követelményei. Igaz-e ez az ifjúságra? Igen! Nézzük meg, mekkora lelkesedéssel dolgoznak egy iskolai kampányhéten vagy pályamunkán! Ha a céljaikról, az együttműködésről vagy a virtuális játékokról van szó, akár éjt is nappallá tesznek. És nagyon akarnak szeretni, remélik, hogy ők is boldogok lesznek valaki mellett.

Hogyan lehetnek egyházi közösségeik jó földművesei? Ha a szívügyük lesz a gyülekezet, Isten szántóföldje, vetése. Ez pedig ott indul, hogy léleken elkötelezettek legyenek, személyesen érdekeltek az ügyben. Ezért még mielőtt az elvárásainkat sorolnánk, az ő nyelvükön megszólaló, fiatalos stílusú evangéliumhirdetés kell, hogy legyen, ami elsőként a szívet formálja. Hiszem, hogy a többi már csak következmény.

***

MESTERHÁZY BALÁZS Szélerőza-anya, a harkai gyülekezet lelképásztora:

1. Mit kívánok? Bort, búzát, békességet. Komolyan. Azaz: táplálékot. Testit és lelkit. Bort és búzát. Vagy kenyeret és bort.

Egyházunknak: őszinteséget. Érdekek nélküli döntéseket. Közösséget. Krisztussal és egymással. Ebben a sorrendben. Nem látszatközösséget, hanem valódiakat. Olyanokat, amelyekben valóban megélik azt, hogy jó nekünk Isten közelsége. És akkor békességünk is lesz.

A fiataloknak: hiteles példákat. Olyanokat, akik nem elveszik a kedvüket a Jézushoz tartozástól, hanem meghozzák. Olyan alkalmakat, ahol megélik, hogy jó az egyházhoz tartozni. Hiszem, hogy a Soltvadkerten július 16. és 20. között megrendezendő 10. Szélerőza országos evangélikus ifjúsági találkozó is ilyen lesz. Azt kívánom a fiataloknak, hogy adják meg az esélyt maguknak, és jöjjenek el.

2. Azt gondolom, úgy lehetünk jó kertészek, ha ismerjük a Föktészt. Ha elfogadjuk azt, hogy neki van egy képe, álma a kertről, amelyet szeretne megvalósítani, és elfogadjuk, hogy ő fel tud használni bennünket ennek eléréséhez. Kívánom, hogy mindenki találja meg a saját helyét ebben a folyamatban, és ne akarjon mindenki ásó lenni vagy éppen földlabda, netán öntözőkanna. Gyom vagy kártékony rágcsáló pedig különösen ne! Adja a Föktészt, hogy megtaláljuk szerepeinket, és felismerjük lehetőségeinket!

Szállj, madár, szállj!

Breboszky Gyuláné Radnóti Ilona portréjához

„Az életem telve van csodákkal és néha érthetetlen nehézségekkel, de semmi nem volt hiábavaló, amit Isten megengedett” – ezzel a mondattal fogad a hívősvölgyi lelkészotthonban élő Ilonka néni. 1927-ben született a Békés megyei Mezőberényben, iparoscsaládban, és élte a boldog vidéki lányok életét.

Tizenhét éves volt, amikor a beérkező szovjet csapatok 1945. január 3-án ötszázhusz fiatalt kiválasztottak – német származásuk alapján –, és a hírhedt málenkij robotra vitték őket.

„Bevagoníroztak bennünket, és két és fél hét után érkezünk meg. A vagon közepére egy lyukat vágunk, abba került egy vödör, az volt a véccénk, sem mosakodni, sem feküdni nem tudtunk. Megérkezésünk után egy barakkban szállásoltak el minket. Naponta három műszakban egy bányában dolgoztunk: szenet rakodtunk, lapátoltunk, naponta tizen-nyolc-husz teherautónyit.

Én a 858-as számot kaptam, két éven keresztül ez volt a nevem, a nyolcszázötvennyolc. Semmilyen személyes tárgyam nem lehetett az énekeskönyvem és egy Petőfi-köteten kívül, melyet ma is őrzök. Ha fűteni akartunk, a szenet lopnunk kellett, különben megfagyunk volna. Naponta egyszer volt káposztaleves és fekete kenyér... huszonégy hónapon át.

»Csak« agyondolgoztattak minket, meghaltak közülünk sokan – mind tizen-nyolc-tizenkilenc évesek –, de fizikai bántalmazásban nem volt részünk. Levelet nem kaptunk, mi sem küldhettünk, semmit sem tudtam az otthoniakról, ez lelkileg még inkább megviselt. Amikor már úgy

éreztem, meghalok, kértem az Istent, fohászoktam, szabadítson meg engem, mert még egy hetet már élve nem bírok ki – és megtörtént a csoda, mert váratlanul az összes mezőberényit elengedték.

Amikor megérkeztünk Mezőberénybe, édesanyám nem ismert rám. Hajnalban futott be a vonat, de már reggel nyolckor a templomban voltunk, hálát adni Istennek a hazatérésért. Másfél évig ezután nem kaptam munkát, majd Isten segítségével Gyenesdiásra kerültem. Ott ezt az ígét hallottam: »Ne félj, mert megváltottalak, neveden szólítottalak...«

Isten gyermeke vagyok. 1948 óta olvasom mindennap az *Útmutatót*. A Gyenesdiáson töltött idő után azért imádkoztam, hogy Isten megmutassa a számomra kijelölt utat, hogy merre tovább, és azt a választ kaptam: »A pogányok közé küldelek.« Így döntöttem el, hogy a küldetésintézetbe jelentkezem. Itt teológiát, misziótörténetet és nyelveket tanultam.

Ez volt ifjúságom egyik legcsodálatosabb időszaka, noha igen szigorú nevelést kaptunk. 1952-ben viszont megszüntették a küldetésintézetet, és ekkor ismét munka nélkül maradtam. De Isten ekkor is megsegített, mert egy barátom által üzenetet kaptam, hogy alkalmazzanak a Magyar Nemzeti Bankban Mohácson, így tudtam elvégezni a bankiskolát is,

ezt már Budapesten. Ezután új fejezet nyílt az életemben: *Sztehlo Gábor* mellett sérült gyerekeket gondoztam.

A munkatáborban elkaptott tébécém kiújult, melyet egy évig kezeltek a János-kórházban. Felépülésem után ismét csak új üzenetet kaptam, és Bu-

dahegyvidéken gyülekezeti munkásként, majd pénztárosként dolgozhatam. Ebben az időben mindannyian nagyon szegények voltunk, ruhát nem vettünk, én mégis boldog voltam, mert együtt lehettem a testvéreimmel.

Az irodán dolgoztam délelőtt, délután pedig bibliakört tartottam. Ekkor már sajnos elvesztettem a családomat, szüleim meghaltak korán, éppígy a testvéreim, egyik bátyám a fronton. Budahegyvidéken mégsem éreztem magam soha egyedül. Egy

nap belépett az irodába *Breboszky Gyula* lelkész, két hónappal később már eljegyeztük egymást, és elköltöztünk a határsávból lévő Órimagyarósdra, egy ötszáz lelkes faluba. Huszonégy falu tartozott hozzánk. Így lettem papné.

Nagy hálával gondolok vissza erre az időszakra, hiszen ez már egy nyugodtabb időszak volt az életünkben. Mindent magunk termeltünk, pont úgy, mint a parasztok, malacunk volt, tyúkaink. Gyümölcsöt, zöldséget természetesen ettünk. Tíz éven keresztül éltünk itt nagy boldogságban. Egy fiunk és egy lányunk született. Amikor egyik napról a másikra elhagyott minket az orgonistánk, attól kezdve én láttam el ezt a funkciót is. Így lettem kántor.

Később Csorvára helyeztek bennünket, s noha a kommunista párt mindent megtett, hogy az embereket eljessze a templomból, mégis jöttek, akár titokban is. Tizenöt év szolgálat után Tápiószentmártonba költöztünk, ahol már sokkal szabadabban élhettünk, tudtunk venni egy szép lakást, és szőlőt is műveltünk. Férjem innen ment nyugdíjba, akárcsak én, mint említettem, kántorként. A nyugdíjas lelkészek otthonába az első között költöztünk.

Gyermekeim mind a ketten lelkészek voltak. Öt unokám született. Életem legnagyobb tragédiája, hogy fi-am harmincöt évesen eltávozott az

élők közül. Ekkor tanultam meg, hogy nem teszem fel többé a miért kérdéseket. Így tettem ezt már akkor is, amikor rákos betegségeből felépültem.

A budahegyvidéki közösség mindig is megmaradt számomra otthonomnak, férjemmel ötvenéves házassági évfordulónkat is itt ünnepeltük.

Hálát adok azért Istennek, hogy papné lehettem! Annál szebbet és jobbat, mint Isten szolgálata, el sem tudnék képzelni magamnak...

Uram Istenem, most, nyolcvanhat éves koromban is csak hálát tudok adni neked, hogy nem az én tizenhét éves kori reménysejtem és álmaim váltak valóra, hanem a te terveid, ha ez néha nehéz is volt, de mégis a legjobb és a legszebb, a legbiztonságosabban haza vezető út volt az enyém, kegyelemből Jézusért” – ezekkel a szavakkal fejezi be Ilonka néni emlékezéseit, majd búcsúzóul még hozzáfűzi:

„Vannak olyan nehézségek, amelyeket csak úgy lehet túlélni, hogy Isten kezébe tesszük őket. Így tettem akkor is, amikor tavaly nyáron a férjem is váratlanul elhunyt. Azzal búcsúzott tőlem: »Ilonka, ne nyugtalankodjál!« – mert van segítség, mert van Jézus Krisztus, ezt hirdette az én drága jó uram is. Én csak a kegyelemből bízom, hogy lehet Isten kezét fogni. A hit ad erőt, Isten kezét fogva! Nála a mennyországban minden kérdésünkre választ kapunk.”

Én pedig fejet hajtva távozom Ilonka nénitől, kezemben egy életre szóló kézirattal.

■ BÜKY ANNA

Forrás: Égigérő – a budahegyvidéki evangélikus gyülekezet lapja, 2013. húsvét, 7–9. oldal

„Világítsatok, hogy az emberek dicsőítsék a mennyei Atyát!”

Id. Gryllus Vilmosra emlékezem

► **Egy világító élet fénye hunyt ki akkor, amikor az irgalmas és csendes vég pillanatában, 2013. január 30-án, életének 91. évében id. Gryllus Vilmos az örökévalóságba távozott.**

A Budapest-Deák téri evangélikus egyházközösség közgyűlése 1992-ben választotta meg a gyülekezet felügyelőjévé. A presbiterek és tisztségviselők iktatása a pünkösdvasárnapi istentiszteleten történt meg.

Az istentiszteletet követő közgyűlésen elhangzott beköszöntő szavai Gryllus Vilmos a három és fél évtizeddel korábbi presbiteri beiktatására emlékezett vissza. Elmondta, hogy 1957-ben az oltár előtt *Ordass Lajos* beiktató igehirdetését hallgatták. A püspök Mt 5,13–15 alapján prédikált.

„Ma is fülemben cseng az igehirdetőknek a vissza-visszatérő, refrénszerű felszólítása: »Világítsatok, hogy az emberek dicsőítsék a mennyei Atyát!« Harmincöt éves presbiteri múltam alatt mindig eszembe jutott ez a mondat, amikor új feladatot kellett vállalom.

Tizenkét év jegyző voltam azokban az években, amikor az utókor részére írásban kellett megfogalmazni olyan eseményeket és határozatokat, amelyek egy egyházellenes politikai légkörben születtek azért, hogy a gyülekezet dicsőíthesse az Istent. Később az alattunk folyó metróépítkezés következtében megsérült és veszélyhelyzetbe került templomunkat tartároztuk. Az építési bizottság nehéz munkájának eredménye, hogy a gyülekezet újra tiszta és jó állapotban lévő templomban dicsőíthette az Istent.

Ma új feladat előtt állok. Mit ígérhetek az elkövetkezendő hat évre?

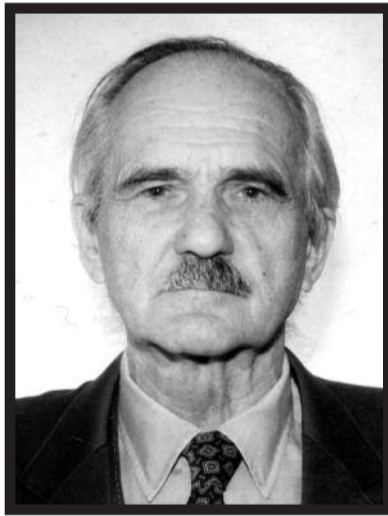
Csak annyit, hogy erőmtől függően világítok, hogy a gyülekezet dicsőíthesse az Istent. És feladatomban tekintem, hogy ezt a felszólító mondatot a most beiktatott presbitársaimnak is továbbadjam. Munkatársaim! Világítsatok, hogy aki e templomba betér, aki ezzel a gyülekezettel kapcsolatba kerül, az dicsőítse a mennyei Atyát!”

Számomra is világító erőforrás mindaz, ami Gryllus Vilmoshoz köthetett, ezért csak a személyes kötődés melegségével és veszteségével tudok szólni róla. Ugyanakkor a fölém magasodó feladat reménytelenségével is, hiszen tudom, hogy a szó ilyenkor esendően kevés és esetlenül szegényes.

Ismeretségünk néhány évvel már túlnyúlik a fél évszázadnyi időn. Teológusként pár éven keresztül tagja voltam a *Lutheránia* énekkarnak, akkor közös szőlőben énekelhettem vele. Kapcsolatunk – hosszabb szünet után – akkor vált rendszeressé és szorosabbá, amikor lelkészként a Deák térre kerültem. Viszonyunk gyülekezeti felügyelővé történt megválasztása után baráti, testvéri kapcsolattá mélyült. Onnantól az általa kezdeményezett rendszeres heti elnökségi megbeszéléseken, de olykor hetente többször is találkoztunk. Kívánságára szerint először minden ügyet kettesben beszéltünk végig, legyenek a presbiteri üléseken megtárgyalandó kérdések, a templom vagy a parókia renoválásának részletei, a gyülekezeti Huszár Gál könyv- és papírkereskedés és a Kisdéák Óvoda kialakítása vagy személyi ügyek.

Ezekben a beszélgetésekben, a tervezésekben, majd kivitelezésükben lett ajándékká számomra Gryllus Vilmos szakértelme, bölcsessége, nyitott határozottsága, kedves lény és elkötelezett egyházszeretete. Igazán ebben az időszakban szeret-

tem meg, bár tudom, hogy ezzel nem mondok sokat, hiszen őt csak szeretni lehetett. S boldoggá tesz, hogy a szeretet kölcsönösségéről mindig meg lehettem győződve.

Reménytelennek tűnik akár csak megközelítőleg is érzékeltetni mindazt, amit Gryllus Vilmos életének és munkájának világító szolgálata jelentett nekünk. Kapcsolata gyülekezetünkkel egyetemi évei alatt kezdődött. Karénekesként Budapest egyik legjobb férfikarban, a *Budapesti egyetemi énekkarok kórusában* énekelte, amely 1947 táján megszűnt. *Weltler Jenő* ekkor a *Lutherániába* hívta, s hamarosan az – akkor még egyesületként bejegyzett – énekkar titkára lett. Vállalt feladata a kottaműködés és a plakátraajazolás, a szervezési munkáktól az énekkar jelvényének megtervezéséig terjedt.

Neve az akkor kinyomtatott kottákon felelős kiadóként szerepel, így azon a korálon is, amelyet *Weltler Jenő* 1948. október 1-jén, *Ordass Lajos* püspök letartóztatásának napján harmonizálta, s amelyet a *Lutheránia* a következő vasárnap istentiszteletén

énekelt: „Te vagy reményem sziklaszála, / Erősségem, én Istenem! / Deríts fényt rám, boríts homályba: / Bizom tebenned szüntelen...”

Előbb presbiteri, majd felügyelői tisztségében építész-mérnöki szaktudása vált nélkülözhetetlenné. A metró vonalai épületeink alatt találkoznak; a föld alatti munkák következtében sérült, megsüllyedt és a szoros értelmében összedőléssel fenyegető épületek állapotát kellett megőrizni, illetve helyreállítani.

Felügyelői tisztsége idején a parókia és a templom kétszáz éves épületeinek átfogó és teljes körű felújítása kezdődhetett el. A parókia épületében az embermagasságig összeszedéssel fenyegető épületek állapotát kellett megőrizni, illetve helyreállítani. Felújítását a parókia épületében az embermagasságig összeszedéssel fenyegető épületek állapotát kellett megőrizni, illetve helyreállítani.

Az éveken keresztül tartó templomfelújítás során a tetőzet és a gerendázat teljes cseréjére került sor, majd megtörtént a kidőléssel is fenyegető, megrepesztett falak összeerősítése betonkoszorúval, acélkábellel. Lezajlott a bejárati lépcsők, az ablakok, az elavult fűtés- és villanyhálózat cseréje, a homlokzat tatarozása és a belső festés. S akkor még nem említettem a parókia épületében megnyitott urnatemetket, a könyvesboltot és óvodánkat, amelyekbe ugyancsak beleépült Gryllus Vilmos szakmai tudása és hűségese egyházszeretete.

A sort folytatni lehetne, hiszen a csákvári öreg parókia épülete is az ő tervei szerint alakult gyülekezeti otthonná, és templomunk harangjáté-

ka is az ő gondolata volt. De a további felsorolás sem merítené ki, csupán érzékeltetné mindazt, amit a Deák téri gyülekezet és ezentúl egész egyházunk köszönhet Gryllus Vilmosnak.

A feladatok végrehajtásában nem volt egyedül. Az egyoldalúságot ő is elhárítaná. A tennivalókról több alkalommal is úgy szólt jelentéseiben, hogy azok csoportmunkák. A feladatokban részt vállaltak mások is. De irányító jelenléte mindig biztosságot jelentett, amelynek csak ő maga nem tulajdonított jelentőséget.

Felügyelői szolgálatára egy beszélgetésben így nézett vissza: „A legnagyobb kihívás és legnehezebb feladat annak felismerése volt, hogy mit kell tenni, mi a tennivalók jó sorrendje, hogyan lehet a megoldást hatékonyan megközelíteni. A végrehajtás már csak munka és humánus kérdése. Ehhez pedig csak erő és szeretet kell, amihez a keresztény embernek bő forrása van.”

Akár a gyülekezet felé megfogalmazott végrendeletének is lehet tekinteni azt, ahogyan a második letelt ciklus, tehát nyolc év után felügyelői munkájára visszanézett: „Hogy a sok botorkálás és mulasztás ellenére az egyház mégis eredményeket tud felmutatni, nem a mi érdemünk, és nem is biztos, hogy minden látszólagos siker előrelépés. Ki ítéli meg szándékunkat, munkánkat, hibáinkat és erőnyeinket? Isten így ígéri népe vezetőinek: »Embortól ne tartsatok, mert az ítélet Isten ügye. Ami pedig nektek túl nehéz, azt hozzátok elém, és én meghallgatom azt.« (5Móz 1,17) Ezt a módszert ajánlom a következő ciklusban dolgozó presbitereknek is.”

Isten dicsősége szolgálatában világító élete maradjon áldott példa köztünk!

■ ZÁSKALICZKY PÉTER

Szentendrei torzó

▶ Akít a Szentendre belvárosában sétálók karácsonykor még gondosan bepólyálva láthattak kisdéd-ként édesanyjának, Máriának ölelésében, jámbor jószágok társaságában, térdüket meghajtó királyokkal, az a kisdéd most meztelen, megtörtetett testű torzóként fekszik a kivilágított jászol ridegében... A karácsony utáni vásárnapra (a szent család vásárnapja), december 29-re virradó hajnalra vandálok pusztításának esett áldozatul a szentendrei evangélikus templom oldalához állított nagy betlehemes több figurája.

A karácsonyestét idéző jelenet figurái szilánkokra törve, látványosan leköppve heverték szanaszét. A meggyalázott újszülött feje és egyik keze eltávolodott az apró testtől, oldalán és másik kezén lyuk tátongott, Mária alakja szintén összetörve, a hódotatukat kifejező királyok immár fejtellenül döntik meg testüket a világ Megváltója felé, az ökör felismerhetetlen lett. Mind-egyik figurán ütések nyomai... Felkavaró a látvány.

A Bibliát olvasók emlékezetében rögvést felidéződik a 22. messiási zsoltár néhány meghökkentő mondata: „Hatalmas bikák vettek körül, bekerítettek a bászáni bivalyok. Föltápták rám szájukat, mint a marcangoló, ordító oroszlán. Szétfolytam, mint a víz, kifícamodtak a csontjaim. Szívem, mint a viasz megolvadt bensőmben. (...) Mert kutyák vettek körül engem, gonoszok bandája kerített be, átlukasztották kezemet, lábamat. (...) Megosztotnak ruháimon, köntösömre sorsot vetnek.” (Zsolt 22,13–19)

Igen, mindez azért, hogy a mi történetünk elkezdődhessen, hogy Isten Betlehemben megszületett Fia meghaljon a világ bűnéért, ő, aki közben utolsó óráiban azokért imádkozik, akik ezt teszik vele, ahogyan a Lukács írása szerinti evangéliumban ol-

vassuk: „Jézus pedig így könyörgött: Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek. Azután sorsvetéssel osztokotok ruháim.” (Lk 24,23)

De ilyen korán? – tehetjük fel a kérdést Szentendrén. Alighogy megszületett, máris elvették? Még meg sem melegedett helye ebben a világban, máris összetörték? A kétezer éves pillanatkép épphogy csak prédikálni kezdett az evangélikus templom előtt sétálók tömegének – az utca emberének éppúgy, mint az istentiszteletra érkező gyülekezetnek –, de valakinek máris útban volt Jézus. Hát ilyen könnyű lenne őt eltenni láb alól?

Annak idején Jézus születése után

alig néhány nappal angyal jelent meg Józsefnek álmában, és ezt mondta: „Kelj fel, vedd a gyermeket és anyját, menekülj Egyiptomba, és maradj ott, amíg nem szólok neked, mert Heródes halálra fogja kerestetni a gyermeket.” (Mt 2,13)

A kisdéd most nem menekül. Nem menekítjük. Az őrző-védő szolgát – a „security” –, a térfelügyelő kamera nem segít. A rendőrség által hivatalból felajánlott áldozatvédelmi tájékoztatást nem kértük. Az áldozat Krisztus. Kiállunk mellette, holott ő nem szorul védelemre. A szentendrei evangélikusok szívében (is) ott él hatalmas és erős Istenként, a világ Uraként, aki győzedelmeskedett a

bűn, a gonoszság, az ördög felett még akkor is, ha itt lakóként naponként szembesülünk az erőszakos cselekmény emlékével.

Jézustól egyetlen fegyvert kaptunk kezünkbe ez ellen: a szeretet erejét. Forgassuk jól, amit kezünkbe adott, és

Pál apostol szavait idézessük egymásnak, ha olykor mi is felháborodunk, és előtten az indulat: „Ne győzzön le téged a rossz, hanem te győzd le a rosszat a jóval!” (Róm 12,21)

■ HORVÁTH-HEGYI OLIVÉR
szentendrei evangélikus lelkész

MTI-hír, 2014. január 1.: Újra meggyalázták a betlehemet Szentendrén. Beluzsárné Belicza Andrea, a Pest Megyei Rendőr-főkapitányság szóvivője elmondta, hogy a szilveszter éjjeli esetről még senki sem tett bejelentést, ám ugyanennek a betlehemnek a december 29-ére virradóra történt megrongálása miatt már nyomoznak. Akkor egy szentendrei lelkész értesítette a rendőrséget arról, hogy a betlehem öt figuráját összetörték. A helyi rendőrkapitányság ismeretlen tettes ellen rongálás miatt indított eljárást az ügyben – közölte a szóvivő.

Istentiszteleti rend • 2014. január 12.

Vízkereszt ünnepe után első vasárnap. Liturgikus szín: zöld.
Lekció: Lk 2,41–52; Ézs 42,1–9. Textus: Róm 1,18–25(26–32). Énekek: 371., 361.

Budavár, I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Bence Imre; de. 10. (német) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) dr. Friedrich Weber, fordítja: dr. Fabiny Tamás; du. 6. (ifjúsági) Bence Imre; **Fébé, II., Húvösvölgyi út 193.** de. fél 10.; **Sarepta, II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztójanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) D. Keveházi László; du. 5. (úrv., családi) Fodor Viktor; **Csillaghegy–Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. Donáth László; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. Bálintné Varsányi Vilma; **Újpest, IV., Lebstücsk M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Gerőfiné dr. Brebovszky Éva; de. 11. (úrv.) Smidéliusz Gábor; du. 6. (karácsonyi oratórium 2. rész) Cselovszky Ferenc; **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** de. fél 10. (angol, úrv.); de. 11. (úrv.) Pelikán András; **Józsefváros, VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. Románé Bolba Márta; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák, két nyelvű családi) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. (úrv.) Románé Bolba Márta; **Ferencváros, IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv., énekes liturgia) Koczor Tamás, liturgus: Muntag Lőrinc; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. Benkőczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) Gáncs Tamás; de. fél 11. (úrv.) Gáncs Tamás; du. 6. (vespera) Schulek Mátyás; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. Missura Tibor; **Budaörs, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) dr. Fabiny Tamás; **Budaörs, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Keczkó Szilvia; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Grendorf Péter; **Zuglói, XIV., Lócsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamás; **XIV., Gyarmat u. 14.** de. fél 10. (úrv.) Tamásy Tamás; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Juhos u. 28. (kistemplom)** de. 10. Ponicsán Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Rózsalevél u. 46.** de. fél 11. Vető István; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. Vető István; **Árpádföld, XVI., Menyhért u. 42. (református templom)** du. 3. Vető István; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Kovács Áron; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Kovács Áron; **Rákocsaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Nagyné Szeke Éva; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. Nagyné Szeke Éva; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. dr. Korányi András; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. dr. Korányi András; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. (családi) Györi János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Hokker Zsolt; du. 5. (gyermek-istentisztelet) Hokker Zsolt; **Budaörs, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. (családi) dr. Lacknerné Puskás Sára; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Pilisvörösvár (ref. templom)** du. 2.

Összeállította: BALLA MÁRIA

HIRDETÉS

Olvassa
az Evangélikus Élet
digitális változatát!

DIGITALSTAND
www.digitalstand.hu

Bárhol vagyok,
velem vannak
a lapjaim.

WWW.DIGITALSTAND.HU

Gravitáció

Kimerültség és a visszatérés öröme, a súlytalanság állapotához szokott lábak néhány nehézkes lépése a tengerparton – a *Gravitáció* című film záró képsorai. Az elmúlt hetek meghatározó filmélménye volt számomra a mexikói *Alfonso Cuarón* által rendezett amerikai film. Egy véletlen bal eset folytán a végtelen űrbe sodródott két asztronauta (*Sandra Bullock* és *George Clooney* alakításában) minden erőt felülmúló küzdelme a Földre való visszatérésért.

Lenyűgöző (3D-s) képsorokat, kitűnő színészi játékot és kiváló dramaturgiát kínált a film, amely a hozzáértő és a laikus kritikusoktól egyaránt szinte kivétel nélkül pozitív visszhangot kapott.

A bolygónkról készült csodálatos képek látszólag csak háttérként szolgáltak a drámai eseményekhez, a két űrhajós beszélgetéseikhez, majd az egyetlen túlélő magányos küzdelméhez. Ám a film éppen azt a kérdést feszegeti, érdemes-e visszatérni a messziről nézve szép és tökéletes, ám közletről látva sebzett, küzdelmekkel

teli bolygóra. Ahogyan töprengett ezen a filmben dr. Stone kutató is, akinek megannyi nehézséggel kellett szembenéznie mindennapi életében.

Egy pillanatig megoldásnak tűnt mindent hátrahagyva elszenvedni a végtelen űrben, végül mégis „győzött a gravitáció”, melynek segítségével bátran vállalta a földi életbe való visszatérést, s újra megtette az első lépéseket... Az egyik kritikus így fogalmaz: „Nekünk csak nézni kell, és örülni a világnak, amelyben élünk.”

Mikor ezt a lapszámot tisztelt olvasóink a kezükbe veszik, már mögöttünk az ünnep izgalmak: kihunytak a fények az ablakokban, nem állnak a karácsonyfák, lassan elfelejtjük a mézeskalács illatát, visszazökentünk a munkával, ügyes-bajos dolgokkal teli hétköznapi életbe. Már visszatekintettünk az elmúlt ünnepnapokra, végiggondoltuk, mi valósult meg a terveinkből, kinek a bejglije lett a legfinomabb, sikerült-e az öröm mosolyát csalni szereteteink arcára. És ami mindezeket túl a legfontosabb, sikerült-e odafigyelni a lényegre: ad-

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Jerabek-Cserepes Csilla
ararat@lutheran.hu

tunk-e szállást szívünkben a megszületett betlehemi Gyermeknek?

Az új év első napjaiban szeretünk nagy fogadalmakat tenni, idén azonban tűzzünk ki célul sok kicsit: nézzünk körül szűkebb és tágabb környezetünkben, családjunkban, munkahelyünkön, gyülekezetünkben, kik azok, akik akár lelki, akár gyakorlati segítségre szorulnak, mik azok az apró változtatások, amelyeket a teremtett világ megőrzéséért, a saját egészségünkért megtehetünk.

És talán könnyebb lesz megtennünk ezeket a kisebb lépéseket, ha mindeközben szem előtt tartjuk, hogy van, aki az első nagy lépést már megtette helyettünk, értünk, s aki szeretetével vonz minket magához a csillogó, színes karácsonyfák elbontása után is...

■ JCSs

JELENET A FILMBŐL

Karácsonyi nyunyukák

A házimanók két oldalról szokták megtámadni a mosógépünket: két titkos csövön keresztül. Az egyikken behordják a papír zsebkendőket a ruhák közé, a másikon a zoknik párját csenik el.

A fél pár zoknikban a nagycsaládos rekordom száztizenhat darab! Kezdetben zacskóban, később kosárban, most zsákban gyűjtjük az árva lábakra valókat.

A férjem szerint nem léteznek házimanók, csak egy felelőse van a mosógép körüli történéseknek, és az a valaki pont rám hasonlít.

Szerencsére a fiókáink még hisznek a mesékben, így nem aggasztja őket, ha a jobb lábára 36-os csíkos, a balra pedig 34-es kismackós jut, hiszen a téli bakancs mindent elrejt, és szeretik a manójukat. Csak a férjem lázad: ha méret szerint nem is, de szín szerint próbálja összenézni a zoknikat.

Ez a mi történetünk, de mi legyen

a száztizenhat fél pár zoknival és azzal a kupaccal, amely hajtogatásra vár?

Megpróbáltam átnézni és kielejtezni őket, de reménytelennek tűnt. Szerettem volna kidobni az egészet! Kicsiben olyan érzés volt, mint amikor elakad és összegubancolódik minden az életben, és elérjük emberi határainkat. Ez a zoknihalom rám zuhant: időhiányként, asszonyi bánásgént, rendetlenségem terheként...

Megkísértett a gondolat, hogy vajon zokniügyekben lehet-e segítséget kérni az Úrtól. Lehet!

Hirtelen felindulásból az egyik zoknit belegyűrtem a másikba... elkötöttem a szarát, gombot varrtam rá, fonalból kis csomót a tetejére: elkészült az első zokniyunyuka! Azután a második, harmadik, negyedik...

Este az ágyban mindegyik fiókámat várta egy nyunyú. Nagy volt az öröm! Ezek az elrontott, elveszett

zokni-hiábavalóságok testet öltöttek, és ajándékokká váltak.

Továbbléptem. Ajándékból legyen misszió! Elvittem a zoknikat kis tanítványaimnak, és mindenki megalkothatta a saját nyunyukáját, amelyet megtarthatott vagy tovább ajándékozhatott karácsonyra. A kicsikék, az ovisok azonnal kötődni kezdtek a figurájukhoz, és fel sem merült bennük, hogy kiadják a kezükből. A kisiskolások apanyunyut és anyanyunyut vittek haza teljes titokban. A gimnazistáimat is benyunyuztam. Birták!

Száznyolc zoknink került el örömmel tőlünk, kiürült a zsák: a nagy kupac bosszúság egészen aprócska, gomb szemű szeretetgombóccá változott!

Enyém maradt a hála. Az üres zsákomért.

És türelmesen várom a megoldást a „fekete ruhákon fehér zsebkendőfoslányok” történetére!

■ PAPP ANDREA

Ima – ma

Élő forrásból, élő szóval, élő lélekkel

► Pál apostol az egyházat Krisztus testének nevezi. Ez a test nem akkor élő, ha jó struktúrája van, ha jól képzett lelkészei vagy szépen rendben tartott épületei vannak, hanem akkor, ha áthatja a vasárnapi istentiszteleten hirdetett evangélium ereje. Az istentisztelet az egyház szívverése, amely az életet küldi szét az egész testbe. Az istentisztelet nemcsak az alapja, de a koronája és végcélja is az egyház életének, betekintés a mennybe, az üdvösségbe. Azt, hogy az egyház milyen mértékben teljesíti küldetését, nem a különféle aktivitásokon kell lemérni, hanem azon, hogy milyen az istentisztelet, hogy szétárad-e onnan az evangélium ereje az egész testbe.

A közelmúltban szinte sokkolt engem az a felismerés, hogy az evangélikus istentiszteletet személyes érintettség és készülés nélkül is tökéletesen meg lehet tartani. Az első szótól az utolsó ámenig fel lehet használni mások által előre megírt szövegeket. Az ige hirdetés sem probléma, mert rendelkezésre állnak a begyakorolt mondatok – az egyházi szókincs –, amelyek bármely helyzetben, textustól függetlenül áthidalhatják a lapozásra fordítandó másodperceket.

Senki ne értsen félre! Nem a lelkészeket akarom kritizálni, hanem azt a sémát, amelyet az idők folyamán felépítettünk, és gondolkodás nélkül használunk. Liturgiákban és átöröklött szóhasználatban megmerevedett egyház lettünk.

Miért nem fogalmazhat meg a lelkész egy imádságot a mai ember gondolatai és érzései alapján? Miért kell egy időtlen, talán századokkal korábban keletkezett teológiai szöveget felolvasni imádságként? Egyáltalán: miért kell mindent felolvasni? Persze nem kell, de – tapasztalatom szerint – mind több szolgatársam hajlik az efféle „imakölcsonzésre”.

Tudatában vagyok annak, hogy egy istentiszteleten használható imádságot megfogalmazni nem könnyű. Azt is tu-

dom, hogy jól meg kell gondolni, ha az ember a liturgián változtatni akar, és tudni kell, hogy miért tesszük. De ez nem lehetetlen, és nem is tilos.

Egyházunk létszáma egyre csökken, evvel együtt legtöbb helyen az istentiszteleten részt vevők száma is. Ennek egyik legfőbb oka, hogy a fiatalok nem tudnak beülni az idősök helyére a templomba. Ami az idősöknek természetes volt, az a fiataloknak idegen. A forma miatt is, a szóhasználat miatt is. Nem kellene valahogy megkönnyíteni számukra az istentiszteleten való részvételt?

Gáncs Péter elnök-püspök ijesztő őszinteséggel tette fel a kérdést zsinati jelentésében (*Evangélikus Élet*, 2013. december 15., 8. oldal): „Mi az egyház Urának akarata velünk? Elfogyunk vagy gyarapodunk?”

Semmi kétségünk nem lehet afelelől, hogy Isten akarata az, hogy minden ember üdvözüljön. De hogy erre a mi egyházunkat is fel tudja-e használni, az rajtunk áll.

Vannak felekezetek, amelyek létszámukban gyarapodnak, ám náluk az istentisztelet nem szorítkozik mások által elkészített ősi szövegek felolvasására – „mert a betű megöl, a Lélek pedig megelevenít” (2Kor 2,6).

■ SZILAS ATTILA

HIRDETÉSEK

Köszönet a kántorképzés támogatásáért

Isten iránti hálával nyugtazzuk a Kántorképző Intézet számlájára az elmúlt évben beérkezett Cantate-offertóriumokat. 2013-ban összesen 778 660 forint érkezett az egyházmegyéktől és az egyes gyülekezetektől a kántorképzés támogatására.

Adományozóink a következők voltak:

Gyülekezetek: Budahegyvidék, Debrecen, Harka, Lucfalva, Nagykanizsa–Szepetnek, Oroszlány, Ósagárd, Pécs, Pusztavám, Rákoskeresztúr, Sand, Székesfehérvár; az Észak-pesti Egyházmegye gyülekezetei és még három azonosíthatatlan adományozó egyházközösség.

Egyházmegye: Észak-pesti Egyházmegye, Vasi Egyházmegye.

Köszönjük, hogy áldozatvállalással gondoltak a kántorképzésben folyó munkára!

A Kántorképző Intézet munkatársai

SZAKRÁLIS SOROZAT INDUL A LUDWIG MÚZEUMBAN

Asztali beszélgetések: Kortárs és szakrális?

Kortárs és szakrális? Mi köze a kortárs művészetnek a szakralitáshoz? Lehet ma olyan alkotásokat készíteni, amelyek transzcendens tartalommal bírnak? Van-e egyházi befogadókészség a szakrális művészetre? Nem egy letűnt kor víziója?

Az Asztali Beszélgetések Kulturális Alapítvány és a Ludwig Múzeum 2014 januárjától új sorozatot indít. A hazai kortárs művészeti élet kimagasló személyiségei és történelmi felekezeti teológusai, lelkészei és püspökei vállalkoznak arra, hogy párbeszédet hozzanak létre egyház és művészet között. A beszélgetések fő témája a szakralitáshoz való viszony, a szakralitás teológiai és művészeti alkalmazása és megközelítése.

Az első két alkalom beszélgetőpartner résztvevői:

Január 9., 18.00: *Konok Tamás* Kossuth-díjas festőművész és *Fabiny Tamás* evangélikus püspök.

Február 13., 18.00: *Lovas Ilona* Munkácsy-díjas képzőművész és *Jelenits István* piarista szerzetes.

Moderátor: *Galambos Ádám* evangélikus teológus.

A rendezvény ideje alatt a meghívott művészek egy alkotása – amely számára leginkább hitvallásként felfogható – megtekinthető lesz a kiállítóterben. A rendezvényt rögzítjük, így a későbbiekben visszanezhető lesz.

Belépődíj felnőtteknek 600 forint, nyugdíjasoknak és diákoknak 300 forint. (A belépővel a Ludwig Múzeumot támogatja.)

HÍREK, HIRDETÉSEK

Evangélikus műsorok a Magyar Televízióban

Január 12-én, vasárnap az M1-en 10.15-kor kezdődik egyházunk műsora, az *Evangélikus magazin*. Szerkesztő: Nagy László, rendező: Horváth Tamás.

Január 12-én, vasárnap az M1-en 10.50-kor *Fasori tanárok* című műsorunkban *Gazda István* művelődéstörténész két híres tanárra, *Mikola Sándorra* és *Rácz Lászlóra* emlékezik. Szerkesztő: Nagy László, rendező: Nemes Takách Ágnes.

50 ÉVE HARANGÖNTÉS
ÖRBÖTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
aranykoszorús
harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk (harangjátékokat is) a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.
harangontes.hu – harangontode.hu
Levélcím: 2162 Örbottyán, Rákóczi u. 121.
Mobil: 30/948-9575, fax: 28/361-770.
E-mail: gombosmi@harangontes.hu és info@harangontode.hu.

GYÁSZJELENTÉS

„Krisztus azért halt meg, és azért kelt életre, hogy mind a holtakon, mind az élőknél uralkodjék” (Róm 14,9)

Újév első vasárnapján, életének 85. évében elhunyt *Szarka János*, a szilváskányi evangélikus gyülekezet volt gondnoka. Temetése január 10-én, pénteken 14 órakor lesz a szilváskányi evangélikus temetőben. A feltámadás bizonyosságában gyászoljuk és búcsúzunk tőle: felesége, leánya és fia, veje és menyje, unokái, közeli és távoli rokonsága, szeretett gyülekezete.

Köszönjük együtt érző imádságaikat.

A gyászoló család

A reformáció és a művészet – előadás Budakeszin

Január 16-án, csütörtökön 19 órakor „*Uram, szeretem házadnak ékességét*” – A reformáció és a művészet címmel tart vetítéssel illusztrált előadást dr. *Marosi Ernő* művészettörténész akadémikus, professor emeritus budakeszi Kálvin teremben (Fő u. 159.). Szeretettel várunk minden érdeklődőt.

Az előadás ingyenes. Adományokat a budakeszi Protestáns Kör tevékenységének támogatására elfogadunk.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (január 12.)

És elámultak a zsidó származású hívők, akik Péterrel együtt jöttek, hogy a pogányokra is kitöltetett a Szentlélek ajándéka. ApCsel 10,45 (Ez 39,29; Mt 3,13–17; Róm 12,1–3/4–8; Zsolt 96) Elámulunk, mert úgy érezzük, nekünk jár, a másoknak nem. Mi letettünk valamit az asztalra, nekünk jár(na) előléptetés, elismerés, fizetésemelés, prémium, nem annak, aki akkor még itt sem volt, mikor mi már... Ismerős ez a magatartás? A „jó” elámulás tulajdonságát tanuljuk meg, hiszen Isten országában nincs helye az irigységnek, a jogosultságok latolgatásának! Szívvel örülünk annak, hogy a másik is megkapja azt, amit mi sem az érdemeinkért kapunk! A legnagyobb ajándékait Isten így adja: a megváltást, a Szentlélek ajándékát, a közösséget Jézus Krisztussal, az örök életet...

Hétfő (január 13.)

Ne félj, te kedves férfit! Békesség neked! Légy erős, légy erős! Dán 10,19a (Róm 1,11–12; ApCsel 10,37–48; Jn 4,39–42) Istennek kedves Dániel. Ne félj, szólj hozzá a hang. *Dániel könyve* annyira szép és tanulságos olvasmány, hogy aki bátorításra vár, feltétlenül lapozza fel. Ne legyen kétségünk afelől, hogy mi – érdemtelenül bár, de – ugyanolyan féltett és kedves gyermekei vagyunk az Istennek! A világ „lármájában” sokszor nem halljuk meg, de ha csendben, nyugodtan, imádkozva, elmélyülve rá figyelünk, a biztatás, az erő, a bátorítás, a gondviselő Isten szeretete személyre szabottan árad ki ránk.

Kedd (január 14.)

Alázzátok meg tehát magatokat Isten hatalmas keze alatt, hogy felmagasztaljon titeket annak idején. 1Pt 5,6 (Dán 4,34; Józ 3,9–17; Jn 4,43–54) A méltán köztiszteletnek örvendő lelkész halk szavaira figyelek fel a rádióban: munkája során az elesettekkel, szegényekkel foglalkozva mindig „az embereket” nézi, és nem „a zembereket”. (Utóbbi mostanában gyakran hallani mint lenéző, lesajnáló kifejezést, ők a nemszeretem tömeg – amelybe mi persze nem tartozunk bele.) Ilyen alázatos Jézus-tanítvánnyá legyünk mi is! Jézus mindig az egyre figyelt, az ötezer embert sem homogén masszának látta, csapatnyi éhesnek. Alázat Isten nagysága előtt, alázat saját kicsiségünk, bűnös emberségünk miatt és alázat a másik Isten-gyermeke felé...

Szerda (január 15.)

Az apostolok így szóltak az Úrhoz: „Növeld a hitünket!” Lk 17,5 (Zsolt 86,16; Kol 2,1–7; Józ 1,1–18) A sportolók nap mint nap kemény edzésben tartják izmaikat, fizikumukat. Nem állnak le egy napra sem, mert az visszavetné őket. A hitünk akkor növekszik, ha nem elméletben a miénk, hanem „gyakoroljuk”, azaz ha minden áldott nap jobban és jobban figyelünk Isten beszédére, velünk kapcsolatos terveire. Az életünkben sorra érkező nehézségeket, próbákat nem Isten gondviselésének hiányaként lázadással, hanem hitünk próbájaként fogadjuk, és megoldásukra, túlélésükre tőle kérünk segítséget, erőt, vezetést. A kérés elmondása annak a hitünknek a megvallása, hogy tudjuk: Istentől mindent megkapunk, ami javunkra szolgál, és semmi sem történik tudta nélkül velünk, csak mi még nem látunk tisztán, csak tükrök által homályosan...

Csütörtök (január 16.)

Pedig a mi betegségeinket viselte, a mi fájdalomainkat hordozta. Mi meg azt gondoltuk, hogy Isten csapása sújtotta és kínozza. Ézs 53,4 (Jn 2,2; Mk 10,13–16; Józ 2,1–24) Ma is sokfelét gondolnak, mondanak Jézusról. Gyanakodva, kételkedve, hitetlenül, bizonytalanul, zavarban figyelik. Indulatokat vált ki. Tagadják, gúnyolják, megkérdőjelezzik. A hívő embernek ebben a világban, ahol ez a magatartás is realitás, kell szilárdan, nem agresszíven, de kitartóan, megalkuvás nélkül hirdetni és élni azt, aki megváltotta vére árán, és megszabadította hitetlen, reménytelen létele rabságából.

Péntek (január 17.)

Az Atya szabadított meg minket a sötétség hatalmából, és ő vitt át minket szeretett Fiának országába. Kol 1,13 (Zsolt 118,14; Lk 12,49–53; Józ 3,1–17) Még alig észrevehető, de már elkezdődött... Ismét legyőzött, átvette a hatalmat. Még csak azok veszik észre szabad szemmel, akik nagyon-nagyon odafigyelnek, és nemcsak az orruk elé, hanem felfelé is figyelnek. Percekkel hosszabbak a napok, mint a decemberi mélységes sötét délutánokon. Remény, bizakodás... A sötétség hatalmából kivett minden lelket egy láthatatlan kéz. Figyelünk kell rá, hallgatni őt, beszélni vele, és örülni mindannak, amit értünk tett. Még van ugyan sötétség, de már fénylik, már köztünk van az igazi viláosság!

Szombat (január 18.)

Örvendez szívem az Úrban. 1Sám 2,1 (Jn 15,9b.11; Mt 6,6–13; Józ 4,1–5,1) Isten előtt mind bűnösként és kegyelemre szorulóként állunk. Mégis olyan keveltség – elbizakodottság, góg, dac – van bennünk, hogy nem vesszük komolyan igéjét, nem halljuk meg figyelmeztetését, nem látjuk a jeleit, a küldöttéit, amelyek-akik érdeklünkben, értünk érkeznek, hogy álljunk meg romlásba vivő utunkon, és térjünk meg hozzá. Aztán egyszer történik valami, ami térdre kényszerít. Uram, add, hogy időben meghalljam hangod, hogy felismerjem: nélkülöd elveszett vagyok, de veled teljes lehet az életem!

■ KÖHÁTI DOROTTYA

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból január 12-étől január 19-éig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
6.00 / Bartók rádió <i>Muzsikáló reggel</i> Vasárnapi orgonamuzsika 6.45 / Duna Tv <i>Világ-Nézet</i> Ábrahám gyermekei 9.00 / Duna World <i>A rejtélyes XX. század</i> Kun Miklós történész műsora 9.30 / ZDF (német) <i>Evangélikus istentisztelet</i> közvetítése Mainzból 10.15 / M1 <i>Evangélikus magazin</i> 10.30 / Duna Tv <i>Lyukasóra (irodalmi műsor)</i> 10.50 / M1 <i>Fasori tanárok</i> 22.00 / Pax Tv <i>Nők a Bibliában</i> Eszter könyve 23.55 / Duna World <i>A Biblia a magyar költészetben</i>	12.05 / Bartók rádió <i>A Budapesti Filharmónia</i> <i>Társaság Zenekarának hangversenye</i> 13.30 / Kossuth rádió <i>Erős vár a mi Istenünk!</i> Az evangélikus egyház főlórája 14.05 / Kossuth rádió <i>Arcvonalok</i> Kubik Anna színművész 14.35 / Duna World <i>Beugró – Felkészültek?</i> <i>Mert mi nem! (szituációs játék)</i> 19.55 / Duna World <i>A tizedes meg a többiek</i> <i>(magyar játékfilm, 1965) (100')</i> 22.00 / Duna Tv <i>Összetört álmok sugárútján</i> <i>(magyar dokumentumfilm)</i> 23.00 / Rádió 17 (Budapest) <i>Lélekhangoló</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora	5.20 / M1 <i>Hajnali gondolatok</i> 13.06 / Kossuth rádió <i>Rádiószínház</i> Lázár Ervin olvassa fel novelláit 16.00 / Duna World <i>Isten kezében</i> 20.00 / Pax Tv <i>Kút (élő interaktív műsor)</i> Műsorvezető: Deák László evangélikus lelkész 21.00 / Duna World <i>A rejtélyes XX. század</i> Kun Miklós történész műsora 22.00 / Bartók rádió <i>Dzsesszlegendák</i> 22.05 / Duna Tv <i>A bőség földje</i> <i>(amerikai–német–kanadai játékfilm, 2004) (114')</i> 22.15 / M1 <i>Besence open</i> <i>(magyar dokumentumfilm, 2013)</i>	13.30 / Kossuth rádió <i>„Tebened bíztunk eleitől fogva...”</i> A református egyház főlórája 16.00 / Duna World <i>Evangélikus magazin</i> 19.35 / Bartók rádió <i>Cziffra György zongoraestje</i> 20.00 / Pax Tv <i>Nők a Bibliában</i> <i>(ismeretterjesztő műsor)</i> 20.20 / M1 <i>Szabadság tér '89</i> <i>(dokumentumműsor)</i> 20.55 / Duna Tv <i>Műkorcsolya-Európa-bajnokság</i> 21.05 / M1 <i>On the Spot</i> <i>(dokumentumműsor)</i> Maldív-szigetek 22.45 / Duna Tv <i>Az ifjúság édes madara</i> <i>(amerikai játékfilm, 1962) (115')</i>
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
12.00 / Kossuth rádió <i>Déli harangzó a kondorosi evangélikus templomból</i> 19.10 / M3 <i>Édes Anna (magyar játékfilm)</i> 20.05 / M1 <i>Férfi kézilabda-Európa-bajnokság</i> Magyarország–Norvégia (élő közvetítés) 21.55 / Duna World <i>Neve is van: Budapest</i> <i>(magyar ismeretterjesztő sorozat, 2013)</i> 22.10 / Duna Tv <i>Szerelmesfilm</i> <i>(magyar játékfilm, 1970) (119')</i> 23.00 / Bartók rádió <i>Ars nova</i> Arvo Pärt: Hét Magnificat-antifóna 23.15 / M1 <i>Történetek a nagyvilágból</i> <i>(nemzetközi riportmagazin)</i>	8.35 / Duna Tv <i>Lyukasóra (irodalmi műsor)</i> 13.30 / Pax Tv <i>Ificafé –</i> <i>Kávéház a város szélén</i> <i>(koncertfilm)</i> 13.35 / Bartók rádió <i>Rosalyn Tureck zongorázik</i> Bach: Das Wohltemperierte Klavier – II. kötet 14.55 / M1 <i>Mediterraneo</i> <i>(francia dokumentumfilm-sorozat)</i> 19.35 / Bartók rádió <i>Kapcsoljuk az Olasz</i> <i>Kultúrintézet nagyteremt</i> Rossini: Kis ünnepi mise 21.05 / Kossuth rádió <i>Belépő (kulturális magazin)</i> 22.10 / Duna Tv <i>Mint a bagoly nappal</i> <i>(olasz–francia játékfilm, 1968) (104')</i>	7.40 / Duna Tv <i>Élő egyház (vallási híradó)</i> 8.10 / Duna Tv <i>Isten kezében</i> 10.00 / Kossuth rádió <i>Szombat délelőtt</i> <i>(délelőtti magazinműsor)</i> 14.00 / Duna Tv <i>Műkorcsolya-Európa-bajnokság</i> 16.15 / M3 <i>Játék határok nélkül, 1993</i> 21.10 / Pax Tv <i>Minden lehetséges!</i> <i>(koncertfilm)</i> 21.10 / Duna Tv <i>Fölszállott a páva – válogatófilm</i> 21.15 / M2 <i>A törökfejes kopja</i> <i>(magyar történelmi film)</i> 22.30 / Kossuth rádió <i>Esti séta</i> Riportok, beszélgetések, művek: a kultúra ösvényén	9.30 / Rádió 17 (Budapest) <i>Lélekhangoló</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora 10.40 / M1 <i>Református magazin</i> 11.05 / Duna Tv <i>Hungarikum gála</i> 11.40 / M1 <i>Evangélikus templomok</i> 12.05 / Bartók rádió <i>Bravissimo!</i> Nagy László Adrián orgonál 18.00 / Duna World <i>Az ökumenikus imahét nyitó istentisztelete</i> (ismétlés: 23.45 / Duna World) 20.55 / Bartók rádió <i>A Huelgas Ensemble hangversenye az antwerpeni Szent Pál-templomban</i> 23.15 / Duna Tv <i>Szegénylegények</i> <i>(magyar játékfilm, 1965) (87')</i>

Evangélikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu • **EvÉlet on-line:** www.evangelikusélet.hu • **Hirdetésfelvétel:** hirdetes@evelet.hu
 Előfizetés: elofizetes@evelet.hu • **Szerkesztőség:** 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108, 20/824-5519; fax: 1/486-1195.
Szerkesztőségi titkár (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Balla Mária (maria.balla@lutheran.hu).
Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu).
Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sander.dobsonyi@lutheran.hu). **Korrektor:** Fedor Sára (sara.fedor@lutheran.hu).
Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line: Károly György Tamás (evelet@kgyt.hu).
Munkatárs: Kinyik Anita (kinyik.anita@lutheran.hu). **Rovatvezetők:** dr. Hafenschner Károly – Régi-új liturgikus sarok (hafo@lutheran.hu), Kende K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Véghegyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghelyi@lutheran.hu). **Szerkesztőbizottság:** Adami Mária, B. Walkó György, dr. Fabiny Tamás, Horváth-Hegyi Áron, Kende K. Péter, Kiss Miklós, Orosz Gábor Viktor, Pröhle Gergely, Radosné Lengyel Anna, T. Pintér Károly.

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228, 20/824-5518; fax: 1/486-1229. **Felölős kiadó:** Kende K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu). **Nyomdai előállítás:** Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). **Felölős vezető:** Nagy Zoltán. **Árusítja a kiadó.** **Terjeszti a Magyar Posta Zrt.** **Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt.** Hírlapüzletág ingyenes telefonszámán: +36-80/444-444 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302.

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3575 Ft, fél évre 7150 Ft, egy évre 14 300 Ft, európai országba egy évre 48 100 Ft (172 euró), egyéb külföldi országba egy évre 56 320 Ft (201 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsőjével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem őrizzük meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hét végi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

